

REORGANIZĀCIJAS PLĀNS VALSTS SOCIĀLĀS APRŪPES CENTRA „RĪGA” FILIĀLEI „RĪGA”

Rīgas plānošanas reģiona Eiropas Sociālā fonda projekts „Deinstitucionalizācija un sociālie pakalpojumi personām ar invaliditāti un bērniem”

Projekta numurs:9.2.2.1./15/I/002

SATURS

Saīsinājumi	4
Terminu skaidrojums	6
1. Reorganizācijas plāna pamatojums un mērķis	10
2. Metodoloģija	14
3. Apraksts par aprūpes centru	17
3.1. Vispārējs filiāles “Rīga” atrašanās vietas apraksts	17
3.1.1. Veselības pakalpojumi	19
3.1.2. Sociālie pakalpojumi	19
3.1.3. Ārpusģimenes aprūpe	20
3.1.4. Izglītības pakalpojumi	21
3.1.5. Brīvā laika pavadīšanas iespējas	22
3.1.6. Vispārējie pakalpojumi	23
3.2. Pamatinformācija par filiāles “Rīga” sasniedzamību	23
3.3. Pamatinformācija par filiāles “Rīga” izveidošanu un darbību	24
3.3.1. Filiāles “Rīga” vēsture	24
3.3.2. Filiāles “Rīga” sniegtie pakalpojumi	25
3.3.3. Pakalpojuma saņēmēju skaita izmaiņas pēdējo trīs gadu laikā	26
3.3.4. Filiāles “Rīga” uzņemto un izstājušos bērnu skaits, izstāšanās iemesli	26
3.4. Informācija par filiāles “Rīga” aprūpē esošajiem bērniem	27
3.4.1. Bērnu sociāli – demogrāfiskais portrets	29
3.4.2. Bērnu veselības stāvoklis	30
3.4.3. Bērnu uzturēšanās ilgums iestādē	31
3.4.4. Bērnu nonākšana filiālē “Rīga”	32
3.4.5. Saikne ar ģimeni	34
3.4.6. Veselības aprūpe	36
3.4.7. Izglītības apguve	38
3.4.8. Pieejamie pakalpojumi	38
3.4.9. Alternatīvās aprūpes pakalpojumi	39
3.5. Informācija par filiāles “Rīga” personālu	39
3.5.1. Filiāles “Rīga” pārvaldes struktūra	39
3.5.2. Filiāles “Rīga” darbinieku struktūra	40
3.5.3. Filiāles “Rīga” personāla sociāli – demogrāfiskais portrets	42

3.5.4.	Filiāles “Rīga” personāla apmācības	43
3.6.	Informācija par filiāles “Rīga” infrastruktūru	44
3.7.	Informācija par filiāles “Rīga” budžetu	45
3.8.	Aprūpes pakalpojuma kvalitātes vērtējums.....	47
3.9.	Kopsavilkums	49
4.	Reorganizācijas priekšlikumi.....	51
4.1.	Alternatīvas ēkas tālākai izmantošanai	51
4.1.1.	Risinājumi ēkas tālākai izmantošanai	52
4.1.2.	Risinājumi infrastruktūras pielāgojumiem.....	52
4.2.	Alternatīvas bērnu virzīšanai prom no institucionālās aprūpes	52
4.2.1.	Risinājums bērnu pārejai no institucionālās aprūpes uz kopienā balstītu aprūpi	57
4.3.	Alternatīvas darbinieku tālākai nodarbināšanai.....	62
4.4.	Reorganizācijas veikšanai nepieciešamais finansējums	67
4.5.	Rīcības plāna uzdevumi	69
5.	Pielikumi	70
1.	pielikums: Rīgas pilsētas nodrošinātie SBSP bērniem ar FT/GRT un viņu ģimenēm	70
2.	pielikums: Filiālē „Rīga” fotofiksācija	72
3.	pielikums: Informācijas par sociālo pakalpojumu pieejamību filiāles “Rīga” aprūpē esošajiem bērniem	82
4.	pielikums: Izglītības iestādes un to pieejamība filiāles “Rīga” aprūpē esošajiem bērniem	85
5.	pielikums: filiāles “Rīga” bērniem pieejamās brīvā laika pavadīšanas iespējas.....	86
6.	pielikums: Dokumentu analīzē izmantotie literatūras avoti	87
7.	pielikums: Diskusijas ceļvedis ar filiāles “Rīga” vadību 2017. gada augustā.....	89
8.	pielikums: Informācijas pieprasījuma lapa pašvaldības un valsts iestādēm.....	90
9.	pielikums: Aptaujas anketa filiāles “Rīga” darbiniekiem	91
10.	pielikums: Aptaujas anketa filiāles “Rīga” neizvērtētajiem pakalpojuma saņēmējiem	92
11.	pielikums: Informācijas pieprasījuma lapa pašvaldību sociālajiem dienestiem un bāriņtiesām.....	93
12.	pielikums: Darba lapa RPR pašvaldībām	95
13.	pielikums: Ceļvedis intervijām ar filiāles “Rīga” aprūpē esošo bērnu vecākiem 2017. gada septembrī	98
14.	pielikums: Padziļināto interviju apraksts pēc bērna un ģimenes raksturojošajām pazīmēm	99

SAĪSINĀJUMI

ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
AS	akciju sabiedrība
AIS	atbalsta intensitātes skala
DI	deinstitutionalizācija
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
EUR	Eiropas Savienības valūta <i>eiro</i>
ES vadlīnijas	Kopējās Eiropas Komisijas izstrādātas Eiropas vadlīnijas pārejai no institucionāliem uz SBSP.
FICE	Starptautiskā kopienas izglītošanas federācija
Filiāle “Baldone”	Valsts sociālās aprūpēs centra „Rīga” filiāle “Baldone”
Filiāle “Pļavnieki”	Valsts sociālās aprūpēs centra „Rīga” filiāle “Pļavnieki”
Filiāle “Rīga”	Valsts sociālās aprūpēs centra „Rīga” filiāle “Rīga”
Filiāle “Teika”	Valsts sociālās aprūpēs centra „Rīga” filiāle “Teika”
FT	funkcionāli traucējumi
GRT	garīga rakstura traucējumi
ĢVPP	ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums
IAP	individuālais atbalsta plāns
IFCO	Starptautiskā Audžuvecāku organizācija
Km	kilometrs
KPR	Kurzemes plānošanas reģions
LR	Latvijas Republika
LM	Labklājības ministrija

LPR	Latgales plānošanas reģions
MK	Ministru kabinets
Nr.	numurs
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO	nevalstiskā organizācija
p.i.	pienākumu izpildītājs
PII	pirmsskolas izglītības iestāde
p.k.	pēc kārtas
PMLP	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
RPR	Rīgas plānošanas reģions
RSU	Rīgas Stradiņa universitāte
SBSP	sabiedrībā balstīti sociālie pakalpojumi
SIA	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VDEĀVK	Veselības un darbaspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija
VSAC	valsts sociālās aprūpes iestāde
VSIA	valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību
VSP	Valsts statistikas pārskats
VPR	Vidzemes plānošanas reģions
ZPR	Zemgales plānošanas reģions
ZS	zemnieku saimniecība

TERMINU SKAIDROJUMS

Aizbildnība, aizbildnis	Aizbildnis ir persona, kas iecelta vai apstiprināta Civillikumā noteiktajā kārtībā, lai nodrošinātu bērna tiesību un interešu aizsardzību. Aizbildnis aizvieto saviem aizbilstamajiem vecākus, kā arī pārstāv bērnu personiskajās un mantiskajās attiecībās. Bāriņtiesa var iecelt bērnam aizbildni, ja bērna vecāki nav zināmi; vecāki ir pazuduši vai miruši; ilgstošas slimības gadījumā nespēj realizēt aizgādību; vecākiem atņemtas aprūpes vai aizgādības tiesības (Avots: Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācija).
Alternatīvā aprūpe	Bērnu, kas palikuši bez vecāku gādības aprūpe. ANO Bērna tiesību konvencijā izmantots un starptautiski atzīts jēdziens. Nostiprināts un detalizēti skaidrots ANO Ģenerālās asamblejas 64. sesijā pieņemtajā rezolūcijā 64/142 “Pamatnostādnes par bērnu alternatīvo aprūpi”. Latvijas normatīvos aktos alternatīvās aprūpes jēdziena vietā tiek izmantots ārpusģimenes aprūpes jēdziens.
Asistents	Fiziskā persona, kas sniedz atbalstu personai ar ļoti smagas vai smagas pakāpes funkcionēšanas ierobežojumu tādu darbību veikšanai ārpus mājokļa, kuras tā invaliditātes dēļ nevar veikt patstāvīgi, — nokļūt vietā, kur tā mācās, strādā, saņem pakalpojumus, pārvietoties un aprūpēt sevi izglītības iestādē, algota darbavietā, būt saskarsmē ar citām fiziskajām un juridiskajām personām, kā arī palīdz personai ar redzes invaliditāti apgūt profesionālās pamatzglītības, profesionālās vidējās izglītības vai augstākās izglītības programmu (Avots: Invaliditātes likums).
Atbalsta pakalpojumi	DI plāna ietvaros atbalsta pakalpojumi ir pakalpojumu klāstu, kas nodrošina to lai bērni, kas šobrīd dzīvo sociālās aprūpes centros, varētu augt ģimeniskā vidē un bērni ar funkcionāliem traucējumiem varētu saņemt sociālo aprūpi un rehabilitāciju savā pašvaldībā. Savukārt pieaugušie ar garīga rakstura traucējumiem atbilstoši savām iespējām un ar speciālistu atbalstu varēs izvēlēties dzīvot patstāvīgi un strādāt sev piemērotu darbu (Avots: Labklājības ministrijas mājas lapa - Sabiedrībā balstīti sociālie pakalpojumi un deinstitucionalizācija).
Atelpas brīža pakalpojums	Atelpas brīža pakalpojuma sniedzējs nodrošina personām ar funkcionāliem traucējumiem īslaicīgu sociālo aprūpi līdz 30 diennaktīm gadā, aizstājot aprūpes procesā māsaimniecības locekļus. (Avots: 2017. gada 13. Jūnija MK noteikumi Nr. 338 Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem).
Audžuģimene	Ģimene vai persona, kas nodrošina aprūpi bērnam, kuram uz laiku vai pastāvīgi atņemta viņa ģimenes vide vai kura interesēs nav pieļaujama palikšana bioloģiskajā ģimenē līdz brīdim, kad bērns var atgriezties savā ģimenē vai ja tas nav iespējams, tiek adoptēts, viņam nodibināta aizbildnība vai bērns ievietots bērnu aprūpes iestādē (Avots: Bērnu tiesību aizsardzības likums).
Specializētā audžuģimene	Audžuģimene, kas nodrošina aprūpi noteiktas mērķgrupas bērnam, kuram ir

nepieciešama īpaša aprūpe (Avots: Bērnu tiesību aizsardzības likums).

Ārpusģimenes aprūpe	Aprūpe, kas bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem tiek nodrošināta pie aizbildņa, audžuģimenē, bērnu aprūpes iestādē (Avots: Bērnu tiesību aizsardzības likums).
Bārenis	Bērns, kura vecāki nav zināmi, ir pazuduši vai ilgstošas slimības dēļ nespēj realizēt aizgādību vai kura vecākiem atņemtas aprūpes vai aizgādības tiesības (Avots: Bērnu tiesību aizsardzības likums).
Bez vecāku gādības palicis bērns	Bērns, kura vecāki nav zināmi, ir pazuduši vai ilgstošas slimības dēļ nespēj realizēt aizgādību vai kura vecākiem atņemtas aprūpes vai aizgādības tiesības (Avots: Bērnu tiesību aizsardzības likums).
Bērna aprūpe	Bērna aprūpe nozīmē viņa ikdienas uzturēšanu, kas ietver ēdiena, apģērba, mājokļa un veselības aprūpes nodrošināšanu, bērna kopšanu un viņa izglītošanu, audzināšanu, kā arī garīgās un fiziskās attīstības nodrošināšanu, pēc iespējas ievērojot viņa individualitāti, spējas un intereses un sagatavojot bērnu neatkarīgai dzīvei (Avots: Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija).
Deinstitucionalizācija	Pakalpojumu sistēmas izveide, kas sniedz personai, kurai ir ierobežotas spējas sevi aprūpēt, nepieciešamo atbalstu, lai tā spētu dzīvot mājās vai ģimenes vidē; ilgstošs process, kura laikā pakalpojumus institūcijās aizstāj ar pakalpojumiem personas dzīvesvietā (Avots: Labklājības ministrijas Rīcības plāns deinstitucionalizācijas īstenošanai 2015.-2020. gadam).
Dienas aprūpes centrs	Institūcija, kas dienas laikā nodrošina sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, sociālo prasmju attīstību, izglītošanu un brīvā laika pavadīšanas iespējas personām ar garīga rakstura traucējumiem, invalīdiem, bērniem no trūcīgām ģimenēm un ģimenēm, kurās ir bērna attīstībai nelabvēlīgi apstākļi, kā arī personām, kuras sasniegušas vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju (turpmāk — pensijas vecuma personām) (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).
Funkcionālais traucējums	Slimības, traumas vai iedzimta defekta izraisīts fiziska vai garīga rakstura traucējums, kas ierobežo personas spējas strādāt, aprūpēt sevi un apgrūtina personas iekļaušanos sabiedrībā (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).
Garīga traucējums	rakstura Psihiska saslimšana vai garīgās attīstības traucējums, kas ierobežo personas spējas strādāt un aprūpēt sevi, kā arī apgrūtina tās iekļaušanos sabiedrībā un kas noteikts atbilstoši spēkā esošajai Starptautiskās statistiskās slimību un veselības problēmu klasifikācijas (SSK) redakcijai (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).
Ģimeniskai pietuvināts pakalpojums	videi Pakalpojuma forma, kas paredz bērna aprūpi mazās grupās tādā veidā, kas līdzinās autonomas ģimenes apstākļiem ar vienu vai vairākiem aprūpes speciālistiem, kas pilda vecāku funkcijas (Avots: Common European Guidelines on the Transition from Institutional to Community-based Care http://www.deinstitutionalisationguide.eu/wp-

<content/uploads/2016/04/GUIDELINES-Final-English.pdf>, 28. lpp.).

Grupu dzīvoklis (māja)	Māja vai atsevišķs dzīvoklis, kurā personai ar garīga rakstura traucējumiem nodrošina mājokli, individuālu atbalstu sociālo problēmu risināšanā un, ja nepieciešams, sociālo aprūpi (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).
Specializēts ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums	Ģimeniskai videi pietuvināts ilgstošas aprūpes pakalpojums, kurš nodrošina aprūpi noteiktas mērķa grupas bērniem, kuram ir nepieciešama īpaša aprūpe (Autoru izstrādāts)
Klienta aprūpes līmenis	Personas pašaprūpes spēju iztrūkuma pakāpi raksturojoša, skaitliski izteikta vērtība, kuru nosaka sociālā darba speciālista piesaistīta multidisciplināra speciālistu komanda, pamatojoties uz personas funkcionālo traucējumu smaguma pakāpes un vajadzību, kā arī sociālās aprūpes pakalpojuma nodrošināšanai veicamo darbību un piesaistāmo resursu apjoma novērtējumu (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).
Ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcija	Sociālā institūcija, kas nodrošina personai, kura vecuma vai veselības stāvokļa dēļ nespēj sevi aprūpēt, kā arī bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem mājokli, pilnu aprūpi un sociālo rehabilitāciju (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).
Individuālo vajadzību izvērtēšana	Individuālo vajadzību izvērtēšana un individuālo atbalsta plānu izstrāde projekta „Deinstitucionalizācija un sociālie pakalpojumi personām ar invaliditāti un bērniem” ietvaros (Avots: Projekts „Deinstitucionalizācija un sociālie pakalpojumi personām ar invaliditāti un bērniem”).
Invaliditāte	Invaliditāte ir ilgstošs vai nepārejošs ļoti smagas, smagas vai mērenas pakāpes funkcionēšanas ierobežojums, kas ietekmē personas garīgās vai fiziskās spējas, darbības, pašaprūpi un iekļaušanos sabiedrībā (Avots: Invaliditātes likums).
Jauniešu māja	Ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas izveidota viena vai vairākas atsevišķas dzīvokļa tipa telpas, kurās bāreņi un bez vecāku gādības palikuši bērni vecumā no 15 līdz 17 gadiem apgūst sociālās prasmes un iemaņas, kuras nepieciešamas patstāvīgai dzīvei (Avots: Izvērtējums „Publisko individuālo pakalpojumu klāsta izvērtējums atbilstoši apdzīvojumam”).
Juridiski brīvi bērni	Bērns kļūst juridiski brīvs tikai tad, kad viņa vecākiem likumā noteiktajā kārtībā ir atņemtas aizgādības tiesības, tas ir, ja vecāki ir miruši, ja vecāki ir devuši piekrišanu bērna adopcijai vai arī ja vecāku piekrišana nav iespējama kāda pastāvīga šķēršļa dēļ (Avots: Rīgas domes informatīvais portāls).
Sabiedrībā balstīti sociālie pakalpojumi	Pakalpojumi, kas personai sniedz atbalstu funkcionālo traucējumu radīto ierobežojumu pārvarēšanai, dodot iespēju dzīvot mājās, un bērnu gadījumā - augt ģimeniskā vai tai pietuvinātā vidē, ietverot preventīvos pasākumus, lai novērstu institūciju pakalpojumu nepieciešamību. Sabiedrībā balstīti pakalpojumi ir pretstatīti institucionālajai aprūpei (Avots: Labklājības

ministrijas Rīcības plāns deinstitutionalizācijas īstenošanai 2015.-2020. gadam).

**Sociālās aprūpes
pakalpojumi**

Pasākumu kopums, kas vērsts uz to personu pamatvajadzību apmierināšanu, kurām ir objektīvas grūtības aprūpēt sevi vecuma vai funkcionālo traucējumu dēļ, un ietver sevī pakalpojumus personas dzīvesvietā un ilgstošas sociālās aprūpes institūcijās (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).

Sociālā darba speciālists

Persona, kurai ir šajā likumā noteiktā izglītība un kura veic sociālā darbinieka, karitatīvā sociālā darbinieka, sociālā aprūpētāja, sociālā rehabilitētāja vai sociālās palīdzības organizatora profesionālos pienākumus (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).

**Sociālo pakalpojumu
sniedzējs**

Persona, kas sniedz sociālās aprūpes, sociālās rehabilitācijas, profesionālās rehabilitācijas un sociālā darba pakalpojumus (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).

Pamatvajadzības

Ēdiens, apģērbs, mājoklis, veselības aprūpe, obligātā izglītība (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).

Paliatīvā aprūpe

Paliatīvā aprūpe ir aktīva, visaptveroša to pacientu aprūpe, kuru izārstēšana vairs nav iespējama, un kurā prioritāra ir sāpju un citu simptomu, sociālo, psiholoģisko un garīgo problēmu kontrole, ņemot vērā, ka paliatīvā aprūpe savā pieejā ir starpdisciplināra un aptver pacientu, ģimeni un apkārtni sabiedrību un nodrošina pacientam nepieciešamās vajadzības neatkarīgi no vietas, kur viņš atrodas – gan mājās, gan slimnīcā, ar nolūku saglabāt labāko iespējamo dzīves kvalitāti, līdz iestājas nāve (Avots: Veselības ministrija).

**Prasības sociālo
pakalpojumu sniedzējiem**

2017. gada 13. jūnijā pieņemtie Ministru kabineta noteikumi Nr. 338 “Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”.

Pusceļa māja

Sociālās rehabilitācijas institūcija vai ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas struktūrvienība, kurā personām ar funkcionāliem traucējumiem nodrošina sociālo rehabilitāciju, patstāvīgai dzīvei nepieciešamo pašaprūpes iemaņu un dzīves prasmju apgūšanu vai nostiprināšanu (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).

Tehniskie palīgīdzekļi

Aprīkojums vai tehniskās sistēmas, kas novērš, kompensē, atvieglo vai neitralizē funkcijas pazeminājumu vai invaliditāti (Avots: Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums).

Vispārējie pakalpojumi

Saimnieciskās darbības, kas tiek veiktas sabiedrības interesēs, uzliekot sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumu vienam vai vairākiem pakalpojumu sniedzējiem. Vispārējie pakalpojumi ir jānodrošina bez diskriminācijas visiem iedzīvotājiem, piemēram, pasta pakalpojumi, energoapgāde, telekomunikāciju vai sabiedriskā transports (Avots: Finanšu ministrija).

1. REORGANIZĀCIJAS PLĀNA PAMATOJUMS UN MĒRĶIS

Izstrādājot 21. gadsimtam atbilstošas sociālās aprūpes un atbalsta pakalpojumu sistēmas, Latvijā tiek īstenots deinstitutionalizācijas projekts (2015.-2022. gads), kas paredz, ka lielie institucionālās aprūpes centri tiks aizstāti ar sabiedrībā balstītiem sociālajiem pakalpojumiem un ģimeniskai videi pietuvinātiem pakalpojumiem.

Reorganizācijas plāna izstrāde un īstenošana bērnu aprūpes iestādei – **Valsts sociālās aprūpes centra „Rīga” filiālei „Rīga”** (turpmāk – filiāle “Rīga”), ir viena no deinstitutionalizācijas plāna aktivitātēm, kas tiek īstenota Rīgas plānošanas reģiona Eiropas Sociālā fonda projekta “Deinstitutionalizācija un sociālie pakalpojumi personām ar invaliditāti un bērniem”, projekta numurs 9.2.2.1./15/l/002, ietvaros.

Deinstitutionalizācijas projektā noteiktās mērķa grupas:

- ❖ pilngadīgas personas ar garīga rakstura traucējumiem, kuras saņem valsts finansētus ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju pakalpojumus un pasākumu īstenošanas laikā pāriet uz dzīvi sabiedrībā, kā arī pilngadīgas personas ar garīga rakstura traucējumiem, kuras potenciāli var nonākt valsts ilgstošas aprūpes institūcijā un kurām ir noteikta smaga vai ļoti smaga invaliditāte (I vai II invaliditātes grupa);
- ❖ ārpusģimenes aprūpē esoši bērni un jaunieši līdz 17 gadu vecumam (ieskaitot), kuri saņem valsts vai pašvaldības finansētus bērnu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju pakalpojumus;
- ❖ bērni ar funkcionāliem traucējumiem, kuriem noteikta invaliditāte un kuri dzīvo ģimenēs, un viņu likumiskie pārstāvji vai audžuģimenes;
- ❖ potenciālie aizbildņi, adoptētāji, audžuģimenes.

Valsts sociālās aprūpes centra „Rīga” filiāles „Rīga” reorganizācijas plāns tieši ietekmē vienu deinstitutionalizācijas projekta mērķa grupu - ārpusģimenes aprūpē esoši bērni un jaunieši līdz 17 gadu vecumam (ieskaitot), kuri saņem valsts finansētus ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju pakalpojumus.

Labklājības ministrijas skaidrojumā par ERAF ieguldījumiem sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu infrastruktūras attīstībai darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” specifiskā atbalsta mērķa 9.3.1.1. pasākumā „Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitutionalizācijas plānu īstenošanai” norādīts¹, ka īstenojot deinstitutionalizācijas projektu (turpmāk – DI), Latvijā tiks nodrošinātas starptautiskās saistības, kas izriet no ANO Bērnu tiesību konvencijas, kas ir pieņemta 1989. gada 20. novembrī². ANO Bērnu tiesību konvencija paredz primāri nodrošināt ārpusģimenes aprūpē esošam bērnam augšanu ģimeniskā vai tai pietuvinātā vidē, nosakot, ka bērnam, kuram īslaicīgi vai pastāvīgi nav savas ģimenes vai kuru viņa paša interesēs nedrīkst atstāt ģimenē, ir tiesības uz īpašu valsts aizsardzību un palīdzību. Papildus tam, Eiropas Padomes Ministru komitejas ieteikums dalībvalstīm Nr.Rec. (2005)5 par to bērnu, kuri dzīvo ilgstošas aprūpes institūcijās, tiesībām³ ir, ka “gadījumos, ja bērns atrodas ilgstošas aprūpes

¹ LM skaidrojumu skatīt, http://www.lm.gov.lv/upload/skaidrojums_ieguldijumi_di.pdf

² [Latvija konvenciju ir ratificējusi un tā stājusies spēkā 1990.gada 2.septembrī. Skatīt, https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-likumi/id/1150](https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-likumi/id/1150)

³ Pieņemts Ministru komiteja ministru vietnieku 919.sesijā 2005.gada 16.martā.

institūcijā, tad tam ir jānodrošina neliela ģimenes dzīves apstākļiem līdzīga dzīvojamā telpa”. Vienlaikus rezolūcijā, ko pieņēmusi ANO Ģenerālā asambleja par Trešās komitejas ziņojumu (A/64/434) 64/142 “Pamatnostādnes par bērnu alternatīvo aprūpi” nosaka, ka “tur, kur vēl aizvien ir lielas ilgstošas aprūpes institūcijas, ir jāizstrādā alternatīvas, kas ļaus šīs institūcijas pakāpeniski likvidēt, īstenojot vispārēju DI stratēģiju ar precīziem mērķiem un uzdevumiem”. Tāpat Rezolūcija paredz, ka “ilgstošas aprūpes institūcijām jābūt mazām un organizētām atbilstoši bērna tiesībām un vajadzībām, un to videi jābūt pēc iespējas tuvai ģimenes vai nelielas grupas videi. Institūciju vispārīgajam mērķim jābūt pagaidu aprūpei un aktīvai dalībai bērna atkalapvienošanā ar ģimeni vai, ja tas nav iespējams, stabilas aprūpes nodrošināšanai alternatīvā ģimenes vidē, tostarp gādājot par adopciju”.

Latvijā kā viens no pamatprincipiem DI īstenošanai ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem tiek izmantoti FICE (Fédération Internationale des Communautés Educatives – Starptautiskā kopienas izglītošanas federācija), IFCO (International Foster Care Organisation – Starptautiskā Audžuvecāku organizācija) un SOS Children’s Villages (SOS bērnu ciemati) izstrādātie Quality4Children standarti⁴ bērnu ārpusģimenes aprūpei Eiropā, kas paredz, ka “ārpusģimenes aprūpes vietai jāatbilst bērna vajadzībām, dzīves situācijai un sākotnējai sociālajai videi”. Izrietoši, ilgstošas aprūpes institūcijām ir jāpieliek apzinātas pūles, lai nodrošinātu ārpusģimenes aprūpes vietas atbilstību bērna vajadzībām, dzīves situācijai un sociālajai videi. Tāpat arī Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011. – 2017.gadam⁵ un Pamatnostādnes sociālo pakalpojumu attīstībai 2014. – 2020.gadam⁶ paredz sekmēt ģimenisku vidi ārpusģimenes aprūpes iestādēs, optimizējot ilgstošas sociālās aprūpes institūcijas un bērnu grupu lielumu, ieviešot „Quality4Children” standartu, nosakot, ka bērnu ilgstošas aprūpes institūcijās bērnu skaits grupā nepārsniedz 8 bērnus.

Minētie principi par bērnu aprūpes grupām un nelielu bērnu skaitu institūcijā (ne vairāk kā 3 grupas x 8 bērni ģimeniskai videi pietuvinātā pakalpojumā un 2 grupas x 12 aprūpē esoši bērni “jauniešu mājā”) ir iekļauti Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumos Nr.338 “Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”⁷ un prasības ir stājušās spēkā (pilnīga to izpilde jānodrošina līdz 2023.gada 1.janvārim), vienlaikus nosakot, ka ilgstošas aprūpes institūcija ģimeniskai videi pietuvinātu sociālo pakalpojumu veido atsevišķās dzīvokļa tipa sociālā pakalpojuma sniegšanas vietās, tai skaitā dzīvojamās mājās vai dzīvokļos.

Tā kā ANO Bērnu tiesību komitejas 2016. gada 29. janvāra noslēguma apsvērumos par ANO Konvencijas par bērna tiesībām izpildi⁸ izteiktas bažas, ka bērni tiek ievietoti ilgstošas aprūpes institūcijās (garīgās veselības aprūpes iestādēs) kopā ar pilngadīgām personām, tad vairs netiek atbalstīta bērnu un pilngadīgu personu atrašanās un ilgstoša sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojuma saņemšana vienā ilgstošas aprūpes institūcijā, savukārt pakalpojumu plānošanā, attīstībā un sniegšanā tiek ievērots princips, ka netiek pieļauta nesaderīgu klientu grupu atrašanās vienuviet.

Attiecībā uz bērniem ar funkcionāliem traucējumiem, kuriem ir noteikta invaliditāte un kuri dzīvo ģimenēs, ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 7. pants īpaši uzsver bērnu ar invaliditāti īpašo stāvokli un nepieciešamību dalībvalstīm veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai

⁴ Quality4Children standarti. Skatīt, http://www.bti.gov.lv/lat/arpusgimenes_aprupe/quality4children/

⁵ Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011.-2017. Skatīt, <https://likumi.lv/doc.php?id=226107>

⁶ Par Sociālo pakalpojumu attīstības pamatnostādņēm 2014.–2020.gadam. Skatīt, <https://likumi.lv/doc.php?id=262647>

⁷ 2017. gada 13. Jūnija MK noteikumi Nr.338. Skatīt, V sadaļu <https://likumi.lv/doc.php?id=291788>.

⁸ Bērnu tiesību komiteja. Noslēguma apsvērumi par Latvijas trešo līdz piekto periodisko ziņojumu. Skatīt, http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/crc_c_lva_co_3-5_22983_e_lv_final-2.pdf

nodrošinātu, ka bērni ar invaliditāti vienlīdzīgi ar citiem bērniem pilnībā izmanto visas cilvēktiesības un pamatbrīvības. Tāpat ir noteikts, ka visos lēmumos, kas attiecas uz bērniem ar invaliditāti, galvenajam apsvērumam jābūt bērna vislabākajām interesēm. Dalībvalstis nodrošina, ka bērniem ar invaliditāti vienlīdzīgi ar citiem bērniem ir tiesības brīvi paust savu viedokli par visiem ar viņiem saistītajiem jautājumiem, viņu uzskatus pienācīgi ņemot vērā atbilstoši viņu vecumam un briedumam, un atbilstoši viņu invaliditātei un vecumam saņemt palīdzību šo tiesību īstenošanai.

Papildu tam, ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 23. pants paredz, ka dalībvalstis nodrošina, ka bērniem ar invaliditāti ir vienlīdzīgas tiesības attiecībā uz ģimenes dzīvi. Lai īstenotu šīs tiesības un nepieļautu bērnu ar invaliditāti slēpšanu, pamešanu, atstāšanu novārtā un nošķiršanu, dalībvalstis apņemas sniegt savlaicīgu un plašu informāciju, pakalpojumus un atbalstu bērniem ar invaliditāti un viņu ģimenēm.

ANO Bērnu tiesību konvencijas 23. pants paredz, ka ikvienam bērnam ar garīgiem vai fiziskiem traucējumiem jādzīvo pilnvērtīga un cienīga dzīve apstākļos, kas ļauj saglabāt pašcieņu, palīdz uzturēt ticību saviem spēkiem un atvieglo viņu iespējas aktīvi piedalīties sabiedrības dzīvē. Ikvienam bērnam ar garīgiem vai fiziskiem traucējumiem ir tiesības uz īpašu aprūpi, un ir jāveicina un jānodrošina to, lai bērnam, kam uz to ir tiesības, un par viņa aprūpi atbildīgajām personām atbilstoši pieejamiem resursiem tiek sniegta lūgtā palīdzība, kas būtu piemērota konkrētā bērna stāvoklim un viņa vecāku vai citu par bērnu atbildīgo personu apstākļiem.

Balstoties uz DI pasākuma pamatprincipiem ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem, kā arī valstisko nostāju DI īstenošanā nodrošināt starptautisko saistību⁹ ievērošanu, ir definēti reorganizācijas plāna mērķi un uzdevumi.

Reorganizācijas plāna virsmērķis – veicināt Rīgas plānošanas reģiona teritorijā integrētas, sabiedrībā balstītas sociālo pakalpojumu sistēmas izveidi, kas bērniem sniedz atbalstu funkcionālo traucējumu radīto ierobežojumu pārvarēšanai, dodot iespēju augt ģimeniskā vidē, tā mazinot aprūpes iestādēs esošo bērnu skaitu, kā arī risku bērniem nonākt ārpusģimenes aprūpē.

Ņemot vērā Labklājības ministrijas pausto viedokli pirmajā Bērnu lietu sadarbības padomē 2017. gada augustā¹⁰ par nepieciešamajiem un plānotajiem soļiem, lai sistēmiski un konstruktīvi izvērtētu un pilnveidotu bērnu aizsardzības sistēmu Latvijā, tai skaitā, norādot veicamos soļus DI procesa ietvaros – mērķtiecīga virzība prom no aprūpes institūcijās un Quality4Children standarta praktiska iedzīvināšana bērnu aprūpes iestādēs¹¹, ir definēts reorganizācijas plāna tiešais mērķis.

Reorganizācijas plāna tiešais mērķis – izstrādāt priekšlikumus Valsts sociālās aprūpes centra „Rīga” filiāles „Rīga” aprūpē esošo bērnu mērķtiecīgai virzīšanai prom no institucionālās aprūpes, nodrošinot iespēju bērniem augt ģimeniskā vidē.

Reorganizācijas plāna īstenošanas laika periods – Valsts sociālās aprūpes centra „Rīga” filiāles „Rīga” reorganizācijas plānu paredzēts īstenot līdz 2022. gada 31. decembrim.

Reorganizācijas plāna izstrāde veikta saskaņā ar Rīgas plānošanas reģiona tirgus izpētes noteikumu publiska pakalpojuma iepirkumam “Deinstitucionalizācijas procesa ietvaros, Valsts sociālās aprūpes centru filiāļu un Bērnu sociālās aprūpes iestāžu reorganizācijas plānu izstrāde”, identifikācijas Nr.T/2017/DI– 3, tehniskās specifikācijas prasībām.

⁹ ANO Bērnu tiesību konvenciju, ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti.

¹⁰ LM, Ģimeniska vide bērniem, kas palikuši bez vecāku aprūpes. Skatīt, <http://www.lm.gov.lv/text/3517>

¹¹ Turpat, 4.lpp

Reorganizācijas plānu veic Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija SUSTENTO, kas dibināta 2002. gadā, sākotnēji apvienojoties 13 organizācijām. Šogad, atzīmējot organizācijas 15. gadadienu, SUSTENTO ir apvienojušās jau 49 organizācijas.

Kopējais biedru skaits ir ap 50 000 cilvēku visā Latvijā. SUSTENTO ir Latvijas lielākā cilvēku ar invaliditāti un pacientu organizāciju apvienība, kuras mērķis ir veicināt vienlīdzīgas līdzdalības iespējas ikvienam, sekmējot cilvēku ar īpašām vajadzībām tiesību ievērošanu visās jomās, lai nodrošinātu pilnvērtīgu iekļaušanos sabiedrībā.

Balstoties uz mūsu organizācijas pamatvērtībām, SUSTENTO iesaistījusies dažādu mūsu valstij būtisku jautājumu risināšanā gan uzņemoties iniciatīvu politisko dokumentu izstrādē, gan aktīvi iesaistoties to praktiskajā realizācijā.

2015. gadā ekspertu komanda SUSTENTO vadībā izstrādāja Latvijas situācijai piemērota deinstitutionalizācijas ieviešanas modeļa aprakstu, balstoties uz kuru tika sagatavots Rīcības plāns deinstitutionalizācijas īstenošanai. Labi izprotot šo jautājumu un esot pilnīgi pārliecināti, ka ikvienam cilvēkam, neatkarīgi no viņa invaliditātes smaguma, ir tiesības dzīvot sabiedrībā, mēs esam uzņēmušies turpināt jau izstrādātā plāna praktisku realizāciju – izstrādājot ilgstošas aprūpes iestāžu reorganizācijas plānus Rīgas reģionā un Rīgas plānošanas reģiona Deinstitutionalizācijas plānu.

2. METODOLOĢIJA

Lai īstenotu reorganizācijas plāna izstrādi, tika veikta sociālās aprūpes segmenta izpēte, apzinot viedokli no:

- ❖ sociālās aprūpes pakalpojumu plānotāju puses: valsts, pašvaldības sociālās jomas ekspertiem;
- ❖ sociālo pakalpojumu sniedzēju puses: sociālās aprūpes institūcijām, sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniedzējiem – grupu mājas (dzīvoklis), dienas aprūpes centri, specializētās darbnīcas;
- ❖ aprūpes pakalpojumu saņēmēju puses: ģimenēm, kurās ir bērni ar funkcionāliem traucējumiem;
- ❖ nevalstisko organizāciju pārstāvju puses, kuru darbība ir vērsta uz DI mērķa grupas interešu aizstāvību, ārpusģimenes aprūpē iesaistīto speciālistu un audžuģimeņu profesionālu izglītošanu, un atbalsta sniegšanu ģimenēm: bērnu paliatīvā aprūpe, ģimenes asistenta pakalpojums, u.c. atbalsts.

Reorganizācijas plāna izstrādei vajadzīgā informācija tika iegūta kombinējot, gan kvalitatīvās, gan kvantitatīvās pētnieciskās metodes, ietverot publiskotās informācijas apkopošanu un analīzi. **Filiāles “Rīga”** esošās situācijas **izvērtējumā pielietotās pētnieciskās metodes**: (a) dokumentu analīze, (b) statistikas datu analīze, (c) DI pasākuma ietvaros filiāles “Rīga” esošo bērnu individuālo vajadzību izvērtējumu sekundārā datu analīze, (d) paplašinātā pārrunu diskusija, (e) padziļinātās intervijas un (f) iestādes ikdienas darbības novērojums. Informācijas ieguves instrumentāriju skatīt 7.-14. pielikumos.

Dokumentu analīzes metode tika pielietota starptautisko, nacionālo un reģionālo politikas plānošanas dokumentu un attīstības stratēģiju, filiāles “Rīga” ārējo un iekšējo normatīvo aktu, publiski pieejamo pārskatu par aprūpes iestādes darbību izpētē (skatīt 6. pielikumu). Dokumentu analīze tika veikta, lai noskaidrotu vai iestādes vidējā termiņa stratēģiskajos plānos ir ietverti valsts ilgtermiņa plānos definētie mērķi, un kā tie tiek īstenoti caur iestādes ikdienas aktivitātēm. Kā arī, cik lielā mērā iestādes sniegtie pakalpojumi atbilst starptautiski noteiktām bērnu tiesību normām.

Statistikas datu analīze tika izmantota, lai iegūtu filiālē “Rīga” esošo bērnu sociāli – demogrāfisko portretu, funkcionālo traucējumu jeb ierobežojumu raksturojumu, bērnu sociālo saišu ar ģimeni un kopienas raksturojumu, kā arī nonākšanas iemeslus ārpusģimenes aprūpē. Statistikas datu analīzē tika izmantoti LM Valsts statistikas pārskati, kas analizēti 3 gadu dinamikā, tā nosakot vai identificētajai pazīmei ir gadījuma raksturs, vai tā vērtējam kā tendence. Papildus tika iegūti un apkopoti filiāles “Rīga” īpašumā esošā statistiskā informācija par filiāles “Rīga” darbību (darbības vēsture, budžets, personāls, infrastruktūra) un pakalpojumu saņēmējiem, kuriem netika veikti individuālo vajadzību izvērtējumi. Informācijas iegūšanai tika izstrādāta anketa. Informācija tika apkopota laika periodā no 2017. gada augusta līdz 2017. gada septembrim.

Sekundārā datu analīze ietver Eiropas Sociālā fonda finansētā pasākuma¹² ietvaros veikto individuālo vajadzību izvērtējumus filiāles “Rīga” esošajiem bērniem. Individuālo vajadzību izvērtējumos tika apkopota informācija par bērniem atbilstošākajiem ārpusģimenes alternatīvās aprūpes veidiem un nepieciešamajiem sabiedrībā balstītiem sociāliem pakalpojumiem, kā arī sociālās rehabilitācijas un profesionālās rehabilitācijas pakalpojumiem.

¹² Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.2. specifiskā atbalsta mērķa „Palielināt kvalitatīvu institucionālo aprūpi alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” 9.2.2.1. pasākuma „Deinstitucionalizācija”.

Paplašinātā pārrunu diskusija tika organizēta ar mērķi iegūt padziļinātu informāciju par iestādes darbību un iestādes tālākās darbības iespējām deinstitucionalizācijas plāna īstenošanas kontekstā. Diskusijas tika veiktas daļēji strukturētā veidā. Diskusijā piedalījās aprūpes iestādes vadība, reorganizācijas plāna izstrādes eksperti un reorganizācijas plāna izstrādes pasūtītāja pārstāvji (Rīgas plānošanas reģiona Deinstitucionalizācijas projekta vadošie speciālisti). Vienas diskusijas vidējais garums bija ~2h. Diskusija notika 2017. gada 8. augustā, aprūpes iestādes telpās.

Iestādes ikdienas darbības novērojums notika pirms un pēc paplašinātās pārrunu diskusijas. Novērošana notika pēc iepriekš definētiem uzdevumiem. Novērošanas laikā tika inscenētas brīvas sarunas ar pakalpojuma saņēmējiem un iestādes personālu, kā arī veikts pakalpojuma ēkas un tai piederošās teritorijas apsekojums.

Individuālas padziļinātas intervijas tika veiktas ar ģimenēm, kurās ir bērni ar funkcionāliem traucējumiem. Interviju mērķis bija apzināt ģimenei nepieciešamo atbalstu, lai bērns ar funkcionālajiem traucējumiem varētu augt ģimenē un sasniegt pilngadību dzīvē ar atbalstošu dzīvi kopienā. Intervijas norise notika daļēji strukturētās intervijas veidā. Vienas intervijas vidējais garums bija ~3h. Ģimeņu atlase tika balstīta uz 2 pamatkritērijiem – bērna vecumu un pieredzi aprūpes pakalpojumu izmantošanā (esošie vai bijušie bērnu aprūpes iestādes pakalpojumu saņēmēji; sabiedrībā balstītu sociālās aprūpes pakalpojumu saņēmēji). Kopā tika veiktas 7 intervijas.

Reorganizācijas **risinājumu izstrādē pielietotās pētnieciskās metodes**: (a) plānošanas diskusijas, (b) ekspertu intervijas vai diskusijas, (c) telefonintervijas ar pašvaldību sociālā dienesta darbiniekiem un (d) sekundārā dokumentu (iepriekš veikto pētījumu par sociālās aprūpes nozari) analīze. **Plānošanas diskusija** tika organizēta ar mērķi iegūt stratēģisku informāciju par sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu izveidi DI projekta mērķa grupām, apzinot kavējošos un virzošos apstākļus sekmīgai DI plāna īstenošanai pašvaldībā. Plānošanas diskusijas paralēlais uzdevums bija apzināt iespējamās alternatīvas saistībā ar reorganizējamās iestādes turpmāko darbību, tai skaitā sociālo pakalpojumu attīstīšanu aprūpes iestādē esošajiem bērniem. Diskusijas formāts - darba grupas sesija ar praktisko uzdevumu sadaļu. Diskusijā piedalījās pašvaldības vadības, sociālā dienesta/ bāriņtiesas pārstāvji, reorganizācijas plāna izstrādes eksperti un reorganizācijas plāna izstrādes pasūtītāja pārstāvji (Rīgas plānošanas reģiona Deinstitucionalizācijas projekta vadošie speciālisti). Vienas diskusijas vidējais garums ~2.5h. Diskusijas ar pašvaldībām tika organizētas 2017. gada septembrī.

Ekspertu intervijas vai diskusijas notika ar mērķi rast risinājumus identificētajām problēmām reorganizācijas plāna izstrādes laikā – „zīdaiņu nonākšana institucionālās aprūpes iestādē”, „sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu attīstīšana bērniem ar paliatīvu statusu”, „sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu attīstīšana cilvēkiem, kuri uzauguši institucionālā aprūpes iestādē”, „atbalsts ģimenēm, kuru bērni atrodas institucionālā aprūpes iestādē „uz vecāku iesnieguma pamata””, u.c. risināmi jautājumi. Reorganizācijas plāna izstrādes laikā tika veiktas ekspertu intervijas/diskusijas ar:

- ❖ Rīgas pašvaldības Rīgas domes Labklājības departamenta Sociālās pārvaldes vadību un vadošajiem ekspertiem;
- ❖ „Bērnu paliatīvās aprūpes biedrība” pārstāvjiem;
- ❖ „Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija” pārstāvjiem;
- ❖ biedrības „Latvijas Kustība par neatkarīgu dzīvi” pārstāvjiem;
- ❖ nodibinājuma “Sociālo pakalpojumu aģentūra” pārstāvjiem;
- ❖ biedrības „Cerību spārni” pārstāvjiem.

Vienas intervijas/ diskusijas vidējais garums bija ~1.5h. Intervijas notika laika periodā no 2017. gada augusta līdz 2017. gada novembrim.

Telefonintervijas tika veiktas ar pašvaldību sociālā dienesta/ bāriņtiesas pārstāvjiem un plānošanas reģiona pārstāvjiem. Tās tika veiktas saskaņā ar elektroniski izsūtītām anketām (skat. 11. pielikumu), lai iegūtu informāciju par pašvaldības veiktajiem pasākumiem ar sociālā riska ģimenēm, preventīvajiem pasākumiem bērnu ievietošanai ilgstošas aprūpes institūcijās un audžuģimeņu kustības attīstību pašvaldībā. Telefonintervijas veiktas daļēji strukturētas intervijas veidā. Intervijas veiktas no 2017. gada septembra līdz 2017. gada oktobrim.

Daļēji strukturētas intervijas ar Vidzemes, Latgales, Zemgales un Kurzemes plānošanas reģiona pārstāvjiem tika veiktas ar mērķi apzināt VSAC „Rīga” filiālēs esošo bērnu sociālās aprūpes nodrošināšanu pašvaldībā, kurā ir deklarēta tā dzīvesvieta. Intervijas tika veiktas 2017. gada oktobrī.

Sekundārā dokumentu analīze tika veikta, lai apkopotu informācija par agrāk veiktajiem pētījumiem Latvijā un ārvalstīs, kuros tieši vai netieši ir analizēta sociālās aprūpes nozare, tai skaitā, deinstitucionalizācijas procesa norises.

Sociālās aprūpes segmenta izpēti metodoloģijas izstrādi un izpēti norises uzraudzību veica Latvijas cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācijas SUSTENTO reorganizācijas plāna izstrādes eksperti:

- ❖ Gunta Anča – reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupas vadība, Latvijas cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācijas SUSTENTO valdes priekšsēdētāja;
- ❖ Ārija Martukāne – eksperte ārpusģimenes aprūpes nodrošināšanai ģimeniskā vidē (aizbildnība, audžuģimene), Profesionālo audžuģimeņu apvienības "Terēze" vadītāja;
- ❖ Kaspars Jasinkevičs – eksperts atbalsta pakalpojumu attīstībā ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem un jauniešiem, Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centra direktors;
- ❖ Māris Grāvis – konsultācijas sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu attīstīšanai ģimenēm, kurās ir bērni ar funkcionālajiem ierobežojumiem, biedrības „Rīgas pilsētas „Rūpju bērns”” valdes priekšsēdētājs;
- ❖ Toms Miķelsons – statistisko aprēķinu, datu masīvu apstrādes eksperts;
- ❖ Diāna Grenčmane – pētnieciskā darba eksperte;
- ❖ Liene Purmale – pētnieciskā darba eksperte.

3. APRAKSTS PAR APRŪPES CENTRU

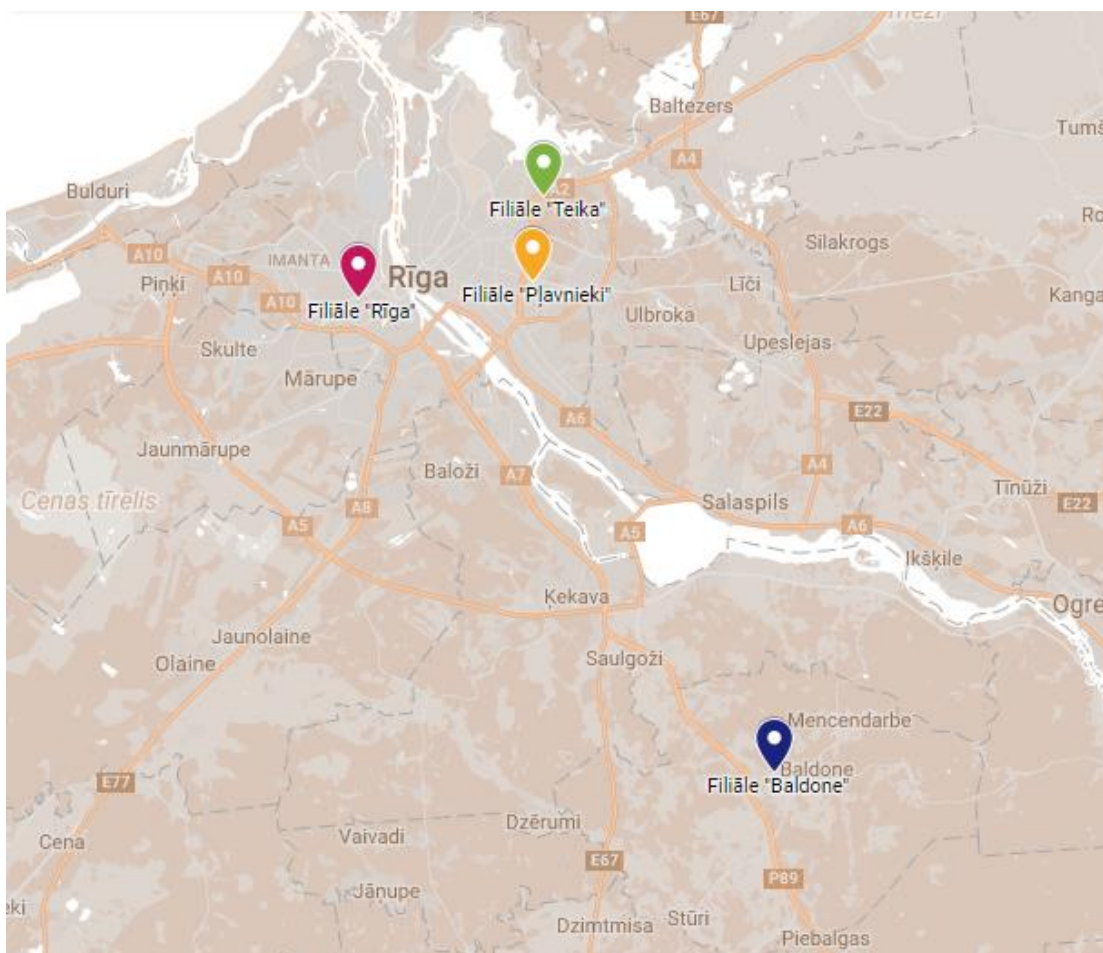
3.1. Vispārējs filiāles “Rīga” atrašanās vietas apraksts

Valsts sociālās aprūpes centrs “Rīga” (turpmāk – VSAC “Rīga”) ir Labklājības ministrijas pakļautībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kuras funkcijas, uzdevumi un tiesības ietverti VSAC „Rīga” nolikumā¹³. Institūcijas struktūru un darba organizāciju, direktora un darbinieku kompetenci, tiesības un pienākumus nosaka VSAC „Rīga” nolikums.

VSAC “Rīga” pakļautībā darbojas 7 filiāles¹⁴, 4 filiālēs tiek nodrošināts ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojums bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem (skat. 1.att.).

1.att. VSAC “Rīga” filiāles, kas sniedz ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojums bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem.

(Avots – autoru izstrādāts, Google maps)

VSAC „Rīga” filiāle „Rīga” (turpmāk – filiāle “Rīga”) ir viena no četrām iestādēm, kurā tiek nodrošināts ilgstošas aprūpes pakalpojums bērniem, un tā atrodas Kapseļu ielā 31/18.

¹³ VSAC “Rīga” Nolikums. Skat: http://vsacriga.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=20&Itemid=84

¹⁴ Saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 30.oktobra rīkojumu Nr.746 "Par Labklājības ministrijas pakļautībā esošo valsts sociālās aprūpes centru reorganizāciju"

2.att. Filiāles “Rīga” atrašanās vieta Latvijas administratīvās teritorijas kartē.
(Avots – autoru izstrādāts)

Rīgā, atbilstoši administratīvās teritorijas iedalījuma vienībai – **republikas nozīmes pilsētā**. Rīga ir Latvijas galvaspilsēta un lielākā pilsēta pēc iedzīvotāju skaita. Būtiskākais izglītības, kultūras, brīvā laika aktivitāšu centrs, kā arī šeit atrodas lielākā daļa veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju. Rīgas pilsētas robežās dzīvo aptuveni viena trešdaļa, bet Rīgas aglomerācijā (Rīga un tai pieguļošā teritorija, ieskaitot tuvākās pilsētas) gandrīz puse visu Latvijas iedzīvotāju.

Rīgas pilsētas teritorija ir 304,04 km² un tajā 2016. gadā dzīvo 698 529 iedzīvotāju. Salīdzinoši ar 2010. gadu iedzīvotāju skaits Rīgā ir krities par apmēram 5%. Rīgas etniskā vide ir daudzveidīga; 2017. gada sākumā Rīgā patstāvīgo iedzīvotāju etnisko sastāvu veidoja 47% latvieši, 37% krievi un 16% cittautieši¹⁵. Rīgai tuvākais nacionālās nozīmes attīstības centrs ir Jūrmalas pilsēta (23 km attālumā no Rīgas)¹⁶. Bezdarba līmenis pilsētā pēdējo trīs gadu laikā bijis minimāls un nemainīgs – 4% līmenī.

Rīgas pilsētas pašvaldības budžeta izdevumi sociālā atbalsta pasākumiem uz vienu iedzīvotāju 2016. gadā ir 42,28 EUR, un pēdējo trīs gadu laikā tie ir samazinājušies par aptuveni 17%. Būtiskākie pašvaldības attīstības plānošanas dokumenti ir: Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam, Rīgas attīstības programma 2014.-2020.gadam (tai skaitā Rīcības plāns un Investīciju plāns). Sociālās

¹⁵ CSP dati – Demogrāfija 2017.g. Skat. <http://www.csb.gov.lv/dati/e-publikacijas/demografija-2017-45935.html>

¹⁶ Karte. <https://balticmaps.eu>

jomas attīstību papildus definē arī Rīgas pilsētas pašvaldības Sabiedrības veselības stratēģija „Veselīgs rīdzinieks – veselā Rīgā” 2012.–2021.gadam.

3.1.1. Veselības pakalpojumi

Rīgā atrodas 3 no 6 reģionālajām slimnīcām, kur ir iespējams saņemt diennakts neatliekamo medicīnisko palīdzību:

- ❖ VSIA "Bērnu klīniskā universitātes slimnīca"
- ❖ VSIA "Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca"
- ❖ SIA "Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca"

Aprūpes un veselības pakalpojumus ir iespējams saņemt Rīgas 1. slimnīcā, bet specializētus veselības pakalpojumus ir iespējams saņemt:

- ❖ VSIA "Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs", ārstniecības iestādes struktūrā ietilpst arī divi garīgās veselības ambulatorās aprūpes centri: "Veldre" un "Pārdaugava".
- ❖ Rīgas pašvaldības SIA "Rīgas 2.slimnīca" (specializācija – traumatoloģijā un ortopēdijā).
- ❖ VSIA "Traumatoloģijas un ortopēdijas slimnīca".
- ❖ SIA "RSU Stomatoloģijas institūts".

Filiāles "Rīga" tuvumā atrodas četras veselības aprūpes iestādes:

- ❖ Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca – 1,5 km no filiāles "Rīga";
- ❖ Zobārstniecības un sejas ķirurģijas centrs – 2,3 km no filiāles "Rīga";
- ❖ Bērnu klīniskā universitātes slimnīca – 3,4 km no filiāles "Rīga";
- ❖ Rīgas 2. slimnīca – 3,4 km no filiāles "Rīga".

Kopumā Rīgas pilsētā pieejamo medicīnas pakalpojumu klāsts ir vērtējams kā ļoti labs, bet ir jāņem vērā, ka daļa no Rīgas pilsētā pieejamajiem pakalpojumiem ir maksas.

3.1.2. Sociālie pakalpojumi

Valsts informācijas sistēmā „Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrs” Rīgā reģistrēti 145 sociālo pakalpojumu sniedzēji (aptuveni 20 no tiem sniedz vairāku veidu sociālos pakalpojumus), bet 24 pakalpojumu sniedzēji nodrošina pakalpojumus bērniem ar funkcionālajiem traucējumiem. Rīgas pilsētas pašvaldībā (turpmāk – Rīgas pašvaldība) Rīgas domes Labklājības departaments ir vadošā iestāde pašvaldībai noteiktās kompetences ietvaros sociālo pakalpojumu, sociālās palīdzības, veselības aprūpes pieejamības, veselības veicināšanas un profilakses, tostarp atkarību izplatības ierobežošanas un iedzīvotāju nodarbinātības veicināšanas jautājumos¹⁷. Rīgas pašvaldībā deklarētajiem bērniem ar funkcionālajiem traucējumiem un viņu ģimenes locekļiem tiek nodrošināti 1. pielikumā apkopotie **sabiedrībā balstīti sociālie pakalpojumi** (turpmāk - SBSP)¹⁸.

Lai samazinātu risku bērnu ar funkcionālo traucējumu ievietošanai institūcijās, pašvaldībā tiek nodrošināti dažādi sabiedrībā balstīti sociālie pakalpojumi un atbalsta pasākumi ģimenēm ar bērniem, kuriem ir funkcionālie traucējumi vai invaliditāte¹⁹. Ar mērķi nodrošināt daudzpusīgu sociālo

¹⁷ Rīgas domes Labklājības departaments <http://www.ld.riga.lv/lv/>

¹⁸ SBSP sniedzēju saraksts, <http://www.ld.riga.lv/lv/par-departamentu/par-mums/labklajibas-departamenta-gadagramatas.html>, 17.lpp

¹⁹ Sociālo pakalpojumu grozs tiek veidots, lai pēc iespējas pilnīgāk tiktu aptvertas ģimeņu vajadzības. Pakalpojumu mērķis ir nodrošināt bērniem sociālo aprūpi un rehabilitāciju, savukārt bērnu vecākiem sniegt atbalstu ar mērķi pēc iespējas mazināt sociālās atstumtības risku, veicinot nodarbinātību, sociālo integrāciju un dzīves kvalitātes uzlabošanu. Izvērtējot sniegtos pakalpojumus ģimenēm, kuras audzina bērnu ar FT konstatēts, ka 2016. gadā salīdzinot ar 2015. gadu, ir palielinājies pakalpojumu saņēmēju skaits (+27 personas)¹⁹.

pakalpojumu klāstu ģimenēm, kurās ir bērni ar funkcionāliem traucējumiem, Rīgas pašvaldība pērk pakalpojumus arī no NVO un valsts finansētām iestādēm, piemēram, “Atelpas brīža” pakalpojumu²⁰, dienas aprūpes centra pakalpojumus, un ģimenes asistenta pakalpojumus.

Rīgas domes Labklājības departamenta gadagrāmatā „Sociālā sistēma un veselības aprūpe Rīgā 2016. gadā” norādīts: “Lai gan deinstitutionalizācijas īstenošanai paredzēts piesaistīt ESF un ERAF finansējumu, Rīgas pilsētas pašvaldība nepiedalās šajā projektā, jo projekta nosacījumi (pašvaldības vērtējumā) nav pieņemami. Līdzdalība projektā prasa nesamērīgi lielu pašvaldības ieguldījumu un liedz efektīvi sasniegt deinstitutionalizācijas mērķi. Neatkarīgi no valstī uzsāktās deinstitutionalizācijas Rīgas pašvaldība jau daudzus gadus budžeta iespēju robežās attīsta un nodrošina pilngadīgām personām ar GRT nepieciešamos sociālos pakalpojumus.”.

3. pielikumā ir apkopota informācija par sociālo pakalpojumu pieejamību filiāles “Rīga” aprūpē esošajiem bērniem – pieejamās sociālās rehabilitācijas programmas bērniem ar funkcionāliem ierobežojumiem, dienas aprūpes centra pakalpojumi bērniem ar funkcionāliem ierobežojumiem, dienas aprūpes centra pakalpojums bērniem, bērnu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas, krīzes centri visa vecuma un dzimuma personām, u.c. pakalpojumi. Rīgas pilsētā ir pieejams daudzveidīgs klāsts sociālo pakalpojumu, kā arī atbalsts ģimenēm ar bērniem, kuriem ir funkcionālie traucējumi. Bet ir vērojams nepietiekams pakalpojumu klāsts un atbalsta pasākumi bērniem ar komplicētiem funkcionālajiem traucējumiem, ietverot garīgās attīstības traucējumus. Turklāt, ir nepieciešams celt esošo pakalpojumu un atbalsta pasākumu kapacitāti, lai būtu iespējams sniegt nepieciešamo sociālo palīdzību visām mērķa grupu personām. Vienlaicīgi jāatzīmē, ka, lai gan pakalpojumi formāli ir pieejami, tomēr filiāles “Rīga” aprūpē esošie bērni šos pakalpojumus neizmanto, galvenokārt ņemot vērā valsts un pašvaldību funkciju sadalījumu pakalpojumu nodrošināšanā.

3.1.3. Ārpusģimenes aprūpe

Pašvaldībā izplatītākais ārpusģimenes aprūpes veids ir aizbildnība – 2016. gadā 65% (vai 1041 bērns) no visiem ārpus ģimenes aprūpē esošajiem bērniem tika nodoti aizbildnībā. Lai arī nākamais bērnam piemērotākais ārpusģimenes aprūpes veids ir audžuģimene, tomēr to skaits pašvaldībā ir nepietiekams, lai izvairītos no gadījumiem, kad bērns jāievieto ilgstošas aprūpes iestādē. Uz 2016. gada beigām Rīgā bija 65 audžuģimenes, kurās atradās 102 bērni²¹. Rīgas pašvaldība papildus valsts noteiktajai atlīdzībai sniedz materiālu atbalstu gan aizbildņiem, gan audžuģimenēm, kā arī nodrošina „Atbalsta programma” pakalpojumu – speciālistu konsultatīvais atbalsts problēmjautājumu risināšanai bērnu audzināšanā. Šobrīd tikai nelielai daļai aizbildņu ir iespēja šo pakalpojumu saņemt, bet atbalsta nodrošināšana ir vienlīdz svarīga kā audžuģimenēm, tā aizbildņiem. Pilnveidojot bērnu, aizsardzības sistēmu Latvijā svarīgi būtu, ka aizbildņi var saņemt tādu pašu atbalstu kā audžuģimenes.

Arī Rīgas pašvaldībā ir izveidotas ilgstošas aprūpes iestādes bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem. Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centrs (turpmāk – RP BJC)²² ir Labklājības departamenta pakļautības iestāde (ar 7 struktūrvienībām), kura uzņemas gādību par bērniem (2-18 gadi), kuri palikuši bez vecākiem vai nonākuši krīzes situācijā. 2016. gadā RP BJC nodrošināja 260

²⁰ SBSP sniedzēju saraksts, <http://www.ld.riga.lv/iv/par-departamentu/par-mums/labklajibas-departamenta-gadagramatas.html>, 17.lpp

²¹ Rīgas domes Labklājības departamenta 2016. gada Gadagrāmata. Skat. <http://www.ld.riga.lv/iv/par-departamentu/par-mums/labklajibas-departamenta-gadagramatas.html>, 57.-58.lpp

²² Rīgas domes Labklājības departamenta 2016. gada Gadagrāmata. Skat. <http://www.ld.riga.lv/iv/par-departamentu/par-mums/labklajibas-departamenta-gadagramatas.html>, 21.lpp

ilgstošas sociālās aprūpes vietas bez vecāku gādības palikušiem bērniem un jauniešiem, un 30 īslaicīgās sociālās aprūpes vietas bērniem un jauniešiem, kuri nonākuši krīzes situācijā.

Kopš 2011. gada RP BJC ir uzsācis «ģimenes modeļa» koncepta ieviešanu ilgstošas aprūpes iestādēs bērniem un jauniešiem. Bērni dzīvo ģimenei pietuvinātā vidē. Katrā dzīvoklī dzīvo ne vairāk kā astoņi bērni, dzīvoklī ir iekārtota viesistaba, virtuve un dzīvojamās istabas, labierīcības. Bērni audzinātāju vadībā paši apgūst prasmes vadīt mājsaimniecību: tīrīt un kārtot savas istabas, mazgāt un mainīt gultas veļu, doties iepirkties un gatavot maltītes, rūpēties un uzturēt tīru savu apģērbu un apkārtējo vidi. Bērnu grupas tiek veidotas, ka māsas un brāļi netiek šķirti, bērni ir dažāda vecuma un dzimuma kā tas būtu vienā lielā ģimenē. Kopīgi tiek pieņemti lēmumi, kas skar grupas ikdienas dzīves organizēšanu un brīvā laika pavadīšanu. 2016. gadā Rīgas pašvaldības bērniem ilgstošas aprūpes pakalpojumu tika nodrošināts 11 līgumorganizācijās.²³

3.1.4. Izglītības pakalpojumi

Darbu 2016./2017. mācību gadā uzsāka 152 izglītības iestādes, no tām 115 Rīgas pilsētas pašvaldības vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iestādes, tai skaitā, 4 speciālās skolas un 37 privātās izglītības iestādes. Zemgales priekšpilsētā esošo pirmsskolas un vispārējās izglītības saraksts ir pieejams 4. pielikumā, kurā ir norādīta šo izglītības iestāžu pieejamība filiāles “Rīga” bērniem²⁴. Rīgas pašvaldībā atrodas arī vairākas speciālās izglītības iestādes, kuras nodrošina izglītības programmas bērniem ar funkcionālajiem traucējumiem, ietverot garīgās attīstības traucējumus (skat. 1.tab.)²⁵.

1.tab. Speciālās izglītības iestādes Rīgas pilsētā.

(Avots – Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta dati dati)

Nr.p.k.	Izglītības iestādes nosaukums	Attālums līdz filiālei "Rīga", km
1	Rīgas 1. speciālā internātpamatskola - attīstības centrs*	4,8
2	Rīgas 3. speciālā pamatskola	3,7
3	Rīgas 66. speciālā vidusskola	4,7
4	Rīgas sākumskola "Valodiņa"	4,7
5	Rīgas internātvidusskola bērniem ar dzirdes traucējumiem	4,8
6	Rīgas 2. speciālā internātpamatskola	6,2
7	Rīgas 5. internātpamatskola - attīstības centrs* filiāle Slāvu ielā	8,4
8	Rīgas Valda Avotiņa pamatskola - attīstības centrs	9,4
9	Rīgas speciālā internātpamatskola	10,1
10	Rīgas 5. internātpamatskola - attīstības centrs* filiāle Stokholmas ielā	10,5
11	Rīgas Sanatorijas internātpamatskola	11,3
12	Rīgas 4. speciālā internātpamatskola	11,8
13	Strazdumuižas internātvidusskola - attīstības centrs vājredzīgiem un neredzīgiem bērniem*	14

*īsteno mācību programmas izglītojamiem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem.

■ Atrodas Zemgales priekšpilsētā

²³ Rīgas domes Labklājības departamenta 2016. gada Gadagrāmata. Skat. <http://www.ld.riga.lv/lv/par-departamentu/par-mums/labklajibas-departamenta-gadagramatas.html>, 60.lpp

²⁴ Zemgales priekšpilsētas izglītības iestādes tika izvēlētas, jo tās ģeogrāfiski atrodas vistuvāk filiālei “Rīga”.

²⁵ RD IKSD dati par izglītības iestādēm. Skat. <http://dati.e-skola.lv/lv/izglitibas-iestades/skolas/filterinst/type/6>

No Rīgas pašvaldībā esošajām izglītības iestādēm tikai 3 realizē mācību programmas izglītojamiem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem - Rīgas 1. speciālā internātpamatskola - attīstības centrs, Rīgas 5. internātpamatskola – attīstības centrs un Strazdumuižas internātvidusskola - attīstības centrs vājredzīgiem un neredzīgiem bērniem. Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētā 3 izglītības iestādēs tiek nodrošinātas speciālās mācību programmas (skat. 2.tab.).

2.tab. Izglītības iestādes, kas nodrošina speciālās mācību programmas Zemgales priekšpilsētā.

(Avots – Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta dati²⁶)

Nr.p.k.	Iestādes nosaukums	Speciālās programmas	Attālums no filiāles "Rīga"
1	Rīgas 53. vidusskola	❖ Speciālās pamatizglītības mazākumtautību programma izglītojamiem ar valodas traucējumiem.	0,65
2	Rīgas Mūzikas internātvidusskola	❖ Speciālās pamatizglītības programma izglītojamiem ar mācīšanās traucējumiem; ❖ Speciālās pamatizglītības programma izglītojamiem ar valodas traucējumiem.	2,8
3	Rīgas Pārdaugavas pamatskola	❖ Speciālās pamatizglītības mazākumtautību programma izglītojamiem ar fiziskās attīstības traucējumiem.	7

Kopumā filiāles "Rīga" tuvumā (Zemgales priekšpilsētā) atrodas 56 izglītības iestādes (neskaitot speciālās izglītības iestādes). No kurām 40 ir pirmsskolas izglītības iestādes un 16 vispārējās izglītības iestādes. Bet, ņemot vērā filiālē "Rīga" esošo bērnu veselības stāvokli, piedāvātais atbilstošo izglītības pakalpojumu klāsts sarūk. Līdz ar to ierobežojot izglītības pakalpojumu pieejamību un iespēju integrēties sabiedrībā. Detalizētāka informācija par filiāles "Rīga" bērnu izglītības pakalpojumiem aprakstīta 3.4.7. sadaļā.

3.1.5. Brīvā laika pavadīšanas iespējas

Rīgā ir daudzpusīgas iespējas saturīgi pavadīt brīvo laiku – pilsētas parku kopējā objektu platība – 279,82 ha²⁷. Pēdējos gados ir notikusi vairāku parku rekonstrukcija Grīziņkalna parka, Ziedoņdārza un Miera dārza, Arkādija parka, kuros izbūvēti moderni bērnu rotaļlaukumi. No jauna ir izveidots Pļavnieku parks, Lucavsalas atpūtas parks. Ik gadu Rīgā tiek organizēti daudzveidīgi kultūras pasākumi – Eiropas akcija "Muzeju nakts", Līgo Rīga, Rīgas svētki, Gaismas festivāls "Staro Rīga 2018", Vides objektu festivāls "Ziemassvētku egļu ceļš" un vēl daudz citu, kas rīdziniekiem un Rīgas viesiem ir pieejami bez maksas.

Salīdzinot ar citām Latvijas pašvaldībām, Rīgā ir visplašākais vispārējo pakalpojumu nodrošinājums – kā daudzveidības, tā pieejamības aspektā, kas vajadzīgs bērna attīstībai. **5. pielikumā** ir apkopota

²⁶ RD IKSD dati par izglītības iestādēm Zemgales priekšpilsētā/ Skat. <http://dati.e-skola.lv/lv/izglitibas-iestades/skolas/filterinst/reg/38>

²⁷ Rīgas meži – dārzi un parki. Skat. http://www.rigasmezi.lv/lv/Rigas_darzi_un_parki/vesture/Rigas-darzu-un-parku-vesturisks-raksturojums/

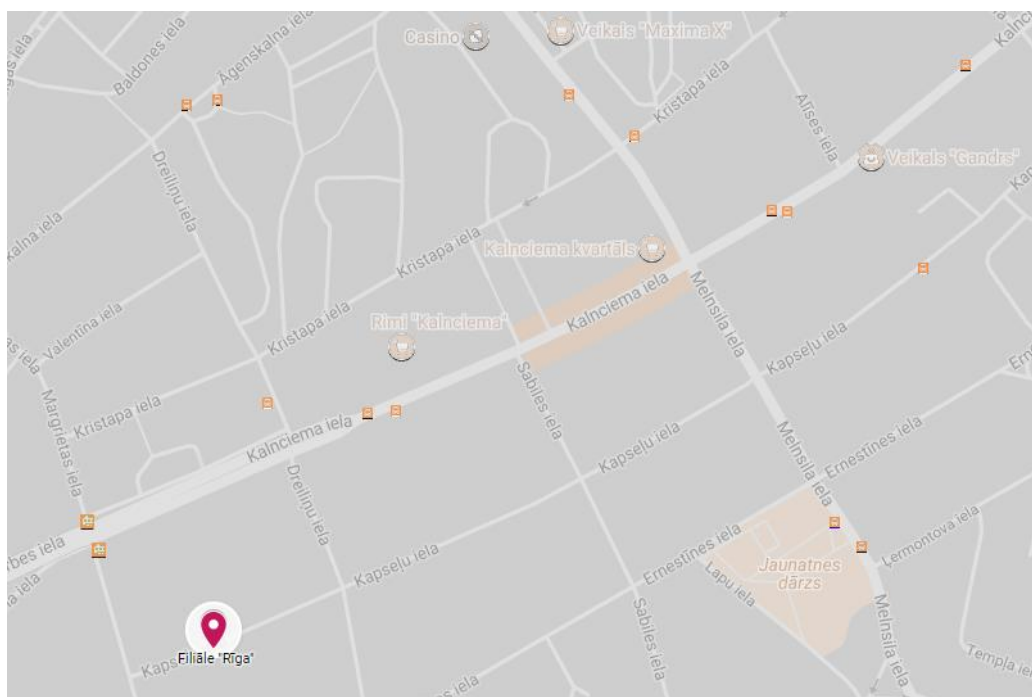
informācija par Rīgas pašvaldībā pieejamo brīvā laika pavadīšanas iestāžu pieejamību filiāles “Rīga” aprūpē esošajiem bērniem.

3.1.6. Vispārējie pakalpojumi

Filiālei “Rīga” tuvumā atrodas iepirkšanās centrs Spice, kur tiek piedāvāts daudzveidīgs sadzīves pakalpojumu klāsts – pārtikas lielveikals Rimi, pasts, bankas, Veselības centrs 4, frizētava, Lido “Rotaļzeme”, apģērbu veikali, aptieka, sadzīves preču veikali, utt. Aptuveni 1 km no filiāles “Rīga” atrodas Kalnciema kvartāls, kur katru nedēļu tiek rīkots tirdziņš un dažādi pasākumi, tai skaitā, bērniem. Netālu no tā atrodas arī aptieka un pārtikas lielveikals Rimi. Visu šo pakalpojumu pieejamība ir būtiska, lai nodrošinātu bērnu sociālo prasmju attīstību, sabiedrības normu apgūšanu.

3.att. Filiāle “Rīga” tuvumā esošie vispārējie pakalpojumi.

(Avots – interneta vietne Google Maps)

3.2. Pamatinformācija par filiāles “Rīga” sasniedzamību

Rīgas pašvaldībā ir labi attīstīta ceļu infrastruktūra un sabiedriskā transporta tīkls, tiek nodrošināta tramvaju, trolejbusu un autobusu satiksme²⁸. Satiksmē piedalās arī mikroautobusi, un brīvdienu naktīs – nakts autobusi. Rīgā ir 55 autobusu, 19 trolejbusu un 10 tramvaju līnijas ar kopējo garumu 1293,81 km²⁹. Kopā šis sabiedriskā transporta tīkls diezgan vienmērīgi pārklāj visu Rīgas teritoriju, kā arī stiepjas ārpus Rīgas pilsētas administratīvajām robežām.

Kapseļu ielā 31/18, uz kuras atrodas filiāle “Rīga”, sākas pie krustojuma ar Margrietas ielu un beidzas krustojumā ar Sabiles ielu. Savukārt šīs ielas krustojās ar Kalnciema ielu no, kuras ir iespējama piebraukšana ar sabiedrisko transportu.

²⁸ Rīgas satiksme. Skat. <https://www.rigassatiksme.lv/>

²⁹ Rīgas satiksme. <https://www.rigassatiksme.lv/>

Ērtākais sabiedriskais transports nokļūšanai līdz filiālei “Rīga” ir tramvajs, kas atrodas Margietas un Kalnciema ielas krustojumā, maršruta numurs 2, pietura – Kalnciema iela. Nedaudz tālāk no filiāles “Rīga” atrodas autobusa pietura – Dreiliņu iela, kur kursē 6 autobusa maršruti – 22, 32, 35, 43, 53. Atkarībā no izvēlēta maršruta līdz pilsētas centram, kur ir visu sabiedrisko transportu krustpunkts, var nokļūt 10 – 15 min.

Lai gan lielākā daļa no filiāles “Rīga” esošajiem bērniem ir no Rīgas plānošanas reģiona, filiālē “Rīga” atrodas bērni arī no Kurzemes, Vidzemes, Latgales un Zemgales plānošanas reģioniem. Rīgas teritorijā atrodas galvenie valsts satiksmes punkti, t.sk. Rīgas dzelzceļa stacija un Rīgas Starptautiskā autoosta, kas nodrošina bērniem iespēju uzturēt saikni ar ģimeni un veicina vecāku iespējas apciemot filiālē “Rīga” esošos bērnus. Kopumā sabiedriskā transporta pieejamība filiāles “Rīga” bērniem ir vērtējama kā laba. Filiāles “Rīga” rīcībā ir pieejams arī iestādes transports.

3.3. Pamatinformācija par filiāles “Rīga” izveidošanu un darbību

3.3.1. Filiāles “Rīga” vēsture

Filiāles „Rīga” darbības vēsture aizsākās pirms 95 gadiem, kad 1922. gadā pēc Sociālās aprūpes departamenta direktora A.Sīļa iniciatīvas dibināja Valsts zīdaiņu patversmi kā risinājumu krīzes situācijai, kas bija izveidojusies pēc I Pasaules kara.

Visu savu pastāvēšanas laiku iestāde atrodas Kapseļu ielā 31, Rīgā, Kurzemes rajonā, Āgenskalna apkaimē. Ēku Kapseļu ielā 31 projektēja arhitekts Heinrihs Pīrangs, pēc būvprojekta ēka bija iecerēta kā privātklīnika, nodota ekspluatācijā 1913. gadā. Savā pastāvēšanas laikā iestādei vairāk kārt mainījušies tās pārraudzītāji, nosaukums un vairākas reizes tā ir reorganizēta.

1922. gada 3. decembrī namā Kapseļu ielā 31 Valsts zīdaiņu patversmi atklāja Latvijas pirmais prezidents Jānis Čakste. Atklāšanā piedalījās ministru prezidents Zigfrīds Meierovics, Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātes dekāns profesors Roberts Krimbergs, Latvijas Sarkanā Krusta prezidents Jānis Jankovskis un dažādu valsts pārvaldes un labdarības organizāciju pārstāvi.

Sākotnēji Valsts zīdaiņu patversmes darbā bija iesaistīti 48 darbinieki, no tiem 3 medicīnas māsas un 29 sanitāri. Lielu daļu darba paveica mātes, kuras uzturējās patversmē un palīdzēja saimnieciskajā darbā. Šajā laikā bija ļoti augsta bērnu mirstība 14 - 19%, tāpēc tika piesaistīti ārsti. No 1922. gada par ārstu konsultantu strādāja profesors Eduards Gartjē. 1923. gadā darbu uzsāka ārsts Jēkabs Nīmanis, kurš papildus organizēja medicīnas māsām kursus, kuras turpināja darbu zīdaiņu patversmē. Salīdzinot piešķirtos budžeta līdzekļus, var minēt, ka 1922. gada Valsts zīdaiņu patversmes budžets sastādīja 90 000 Ls, 1939. gada budžets jau bija 169 120 Ls. Reāli patversmē uzturējās 100 bērni un 20 mātes zīdītājas, gan bērnu, gan māšu skaits bija mainīgs, jo vietas vienmēr bija pārpildītas (Jūrmalas pilsēta muzeja arhīvs).

Bērniem pieaugot, radās jautājums, kur tos izvietot, jo iespējas atgriezt ģimenē vai nodot pašvaldības gādībā ne vienmēr bija iespējams. Tāpēc 1924. gada 24. februārī Tautas Labklājības ministrijas gādībā darbu uzsāk Valsts Majoru bērnu nams, kurš tika izvietots Majoros barona Firkša muižā.

Otrā pasaules kara laikā Zīdaiņu patversme turpināja strādāt. 1944. gadā rudenī uz Vāciju izveda vairākus bērnu nama iemītniekus, 50 – tajos gados ārzemēs izdotajā „Latvijas enciklopēdijā” (J.Riekstiņš, 2000) norādīts: „Vācu okupācijas iestādes 1944. gada rudenī evakuēja uz Vāciju Valsts

zīdaiņu patversmi ar 100 un Valsts Majoru bērnu namu ar 220 bērniem vecumā no 2 - 4 gadiem”.

Rīgas republikāniskais psihoneiroloģiskais zīdaiņu nams, 1994. gadā – Bērnu bāreņu aprūpes centrs “Rīga”, 2004. gadā - Bērnu sociālās aprūpes centrs “Rīga”.

Pēc kara, padomju varas gados un pēc Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atjaunošanas vairākkārt mainās iestādes nosaukums, bet funkcijas un uzdevumi paliek tie paši. 1944. gada iestāde tiek pārdēvēta par Rīgas pilsētas zīdaiņu namu, 1972. gadā – Rīgas republikāniskais psihoneiroloģiskais zīdaiņu nams, 1994. gadā – Bērnu bāreņu aprūpes centrs “Rīga”, 2004. gadā - Bērnu sociālās aprūpes centrs “Rīga”.

Attīstoties sociālo pakalpojumu klāstam un to pieejamībai, valsts ilgstošas aprūpes iestādēs ievērojami samazinās bērnu skaits, Labklājības ministrija 2006. gadā pieņēma lēmumu par Majoru rehabilitācijas nodaļas slēgšanu (1991. gadā reorganizēja Republikānisko zīdaiņu namu “Majori”, izveidojot rehabilitācijas nodaļu, kuru pievieno Rīgas republikāniskais psihoneiroloģiskais zīdaiņu nams), un tā Bērnu sociālās aprūpes centrs “Rīga” kļūst par divu vēsturisku aprūpes iestāžu mantinieci, kura saglabā vēstures mantojumu un tradīcijas. Ar 2008. gadu ilgstošas sociālās aprūpes un rehabilitācijas pakalpojums tiek nodrošināts Rīgā, Kapseļu ielā 31 un Kapseļu ielā 18.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 30. oktobra rīkojumu Nr.746 “Par Labklājības ministrijas pakļautībā esošo valsts sociālās aprūpes centru reorganizāciju”, 2010. gada 1. janvārī tika izveidots Valsts sociālās aprūpes centrs „Rīga”, apvienojot septiņus valsts Sociālās aprūpes centrus, ietverot tagadējo Valsts sociālās aprūpes centra „Rīga” filiāli „Rīga”.

(Avots – iestādes sniegtā informācija)

3.3.2. Filiāles “Rīga” sniegtie pakalpojumi

Tagadējais filiāles „Rīga” darbības pamatvirziens ir nodrošināt valsts finansētus ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus bērniem bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem līdz divu gadu vecumam, fiziskās un garīgās attīstības traucējumiem līdz četrus gadus vecumam un bērniem invalīdiem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem, kuri nav sasnieguši 18 gadu vecumu.

Līdzās darbības pamatvirzienam filiālē „Rīga” sniedz arī maksas pakalpojumu noslēdzot līgumus ar pašvaldībām par bērna sociālo aprūpi un rehabilitāciju kopā ar māti, ja māte baro zīdaini ar krūti (Ministru kabineta 2013. gada 24. septembra noteikumi Nr. 901 „Ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas iestāžu maksas pakalpojumu cenrādīs”).

Filiāles „Rīga” darbības plānu ilgtermiņā atspoguļo darbības stratēģijā 2015. – 2016. gadam definētā kopējā vīzijā – „Sociālās, veselības aprūpes un rehabilitācijas pakalpojumu sniegšana ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas jomā tiek realizēta filiālēm specializējoties, veidojot līdzvērtīgu ģimeniskai, drošu un pakalpojuma saņēmēju vajadzībām atbilstošu dzīves vidi, izstrādājot atbilstošu pakalpojuma saņēmēju grupai sociālās aprūpes un rehabilitācijas programmu, kas pamato pakalpojuma grozu, kura ietvaros tiek izveidots katram pakalpojuma saņēmējam individuāls, dinamisks un elastīgs sociālās aprūpes un rehabilitācijas paketes kopums, atbilstoši viņu funkcionalitātei, veselības stāvoklim un normatīvo aktu prasībām, veicinot pakalpojuma saņēmēja neatkarību un iespēju atgriezties patstāvīgā dzīvē ārpus institūcijas”³⁰.

³⁰

VSAC

“Rīga”

Darba

plāni

un

stratēģija.

Skatīt,

http://vsacriga.gov.lv/index.php?option=com_content&view=category&id=50&layout=blog&Itemid=92

3.3.3. Pakalpojuma saņēmēju skaita izmaiņas pēdējo trīs gadu laikā

Plānotais vietu skaits ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumam (turpmāk – pakalpojums) filiālē „Rīga” 2016. gadā bija 80 vietas, vietu aizpildījums pēc gultas dienu skaita – 69% vai vidēji 55 personas dienā (piezīme – vidējais personu skaits = gultas dienas/ gada kalendāro dienu skaitu).

Skatot pakalpojuma saņēmēju skaitu periodā 2014. - 2016. gads redzams, ka tam ir tendence samazināties, no 74 bērniem 2014. gadā uz 61 bērniem 2016. gadā. Pakāpeniska bērnu skaita samazināšanās valsts sociālās aprūpes centros ir vērojama pēdējo 15 gadu laikā³¹.

3.tab. Filiāles “Rīga” vietu un pakalpojuma saņēmēju skaits dinamikā.

(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri)

	2014	2015	2016
	skaits	skaits	skaits
Plānotais vietu skaits	90	85	80
Bērnu skaits	74	61	61
Vidējais bērnu skaits dienā	69	n/a*	55

* Piezīme – nav pieejama informācija.

3.3.4. Filiāles “Rīga” uzņemto un izstājušos bērnu skaits, izstāšanās iemesli

Filiālē „Rīga” vērojama augsta uzņemto un izstājušos bērnu kustība, un tā ir stabila iezīme iestādes darbībā. Skatot datus dinamikā 2016. gadā uzņemto un izstājušos bērnu skaits ir vienāds – 68 bērni (skat. 4.tab.). Kā pozitīvu iezīmi jāmin, ka izstājušos bērnu ir bijis lielāks par uzņemto bērnu skaitu, 2016. gadā tas ir izlīdzinājies.

4.tab. Filiāles “Rīga” uzņemto un izstājušo bērnu skaits dinamikā.

(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri)

	2014	2015	2016
	skaits	skaits	skaits
Bērnu skaits (uz katra gada 31.decembri)	74	61	61
Izstājušos bērnu skaits	86	62	68
Uzņemto bērnu skaits	72	49	68

Skatot izstāšanās iemeslu datus dinamikā, redzams, ka samazinājies to bērnu skaits, kuri atgriezušies pie vecākiem vai ir adoptēti. Pieaudzis to gadījumu skaits, kad aprūpe institūcijā ir aizstāta ar aprūpi audžuģimenē (skatīt 5.tab.).

Kā negatīva iezīme filiāles “Rīga” darbībā vērtējams tas, ka katru gadu ir bērni, kuri tiek pārvietoti uz citu bērnu aprūpes institūciju.

³¹ Labklājības ministrijas fakto lapa, skatīt http://www.lm.gov.lv/upload/publikacijas/1/2016.07.14_faktu_lapa_kalkuni.pdf

5.tab. Filiāles “Rīga” izstājušo bērnu izstāšanās iemesli dinamikā.

(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri)

	2014	2015	2016	Izmaiņas dinamikā
	skaits	skaits	skaits	
atgriezušies pie vecākiem	19	19	11	↓
adoptēti	12	18	9	↓
nodoti aizbildnībā	17	8	10	
nodoti audzināšanā audžuģimenēs	9	4	20	↑
aizgājuši patstāvīgā dzīvē	0	0	1	
pārvietoti uz citu bērnu SAC	27	4	8	
pārvietoti uz ārstniecības iestādi	0	0	1	
miruši	2	1	0	
cits iemesls	0	8	9	

Filiāles “Rīga” vadība pārrunu diskusijas laikā sniedza informāciju, ka galvenā bērnu kustība notiek zīdaiņa vecumā esošā bērnu segmentā (0-2 gadi). Vidējais zīdaiņu uzturēšanās ilgums iestādē ir 6 mēneši (plašāka informācija par bērnu uzturēšanās laiku aprūpes iestādē apkopota 3.4.3. nodaļā). Kā uz negatīvu tendenci vadošie darbinieki norādīja, ka bērni pēc laika (6-12 mēneši) atkal nonāk atpakaļ iestādē. Filiāles “Rīga” darbinieku resurss nav pietiekams, lai turpinātu uzturēt saikni ar bērna ģimeni, pēc bērna izstāšanās no iestādes.

Pie esošās augstās bērnu kustības ir jāparedz darbinieki, kas strādā tikai ar iestāšanās un izstāšanās dokumentācijas sagatavošanu.

3.4. Informācija par filiāles “Rīga” aprūpē esošajiem bērniem

Informācijas apkopojumā par filiālē „Rīga” aprūpē esošajiem bērniem izmantoti šādi statistisko datu apkopojumi: (a) Valsts statistikas pārskati par ilgstošas aprūpes iestādi (VSP), periods 2014 – 2016, dati uz katra gada 31. janvāri, (b) ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu veiktais individuālo vajadzību izvērtējums filiāles „Rīga” aprūpē esošajiem bērniem (IAP – individuālie atbalsta plāni), periods 2017. gada pavasaris, (c) informācijas apkopojums no bērnu lietām, kas papildina Valsts statistikas pārskatos ietvertu informāciju par bērnu sociāli – demogrāfiskajiem rādītājiem (tautība, reliģiskā piederība, saikne ar ģimeni, u.c. mērķa grupas analizēšanai būtiski rādītāji), dati uz 2016. gada 1. janvāri, (d) informācijas apkopojums no bērnu lietām, kas dod ieskatu par bērniem, kuriem netika veikts individuālo vajadzību izvērtējums, periods 2017. gada pavasaris.

Papildus tika veiktas padziļinātās intervijas ar ģimenēm, kurās ir bērni ar funkcionālajiem traucējumiem, ar mērķi noskaidrot iemeslus bērnu nonākšanai vai nenonākšanai institucionālā aprūpē, periods 2017.gada septembris.

Uz 2016. gada 31. decembri ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu saņēma 61 bērns, visi bērni atbilst DI pasākuma mērķa grupai (skat. 6.tab).

Saskaņā ar Rīgas plānošanas reģiona Eiropas Sociālā fonda projekta „Deinstitutionalizācija un sociālie pakalpojumi personām ar invaliditāti un bērniem”, Nr.9.2.2.1./15/I/002 aktivitātes „Ārpus ģimenes aprūpē esošo bērnu individuālo vajadzību izvērtēšana un atbalsta plānu izstrāde” filiālē „Rīga”

izvērtēti 39 bērni, kas ir 59% no visiem filiālē „Rīga” esošajiem bērniem (66 bērniem) 2017. gada pavasarī.

Balstoties uz pārrunu diskusijas laikā saņemto informāciju no filiāles “Rīga” vadošo darbinieku puses, bija vairāki iemesli, kāpēc daļai filiāles „Rīga” aprūpē esošo bērnu netika veikta individuālo vajadzību izvērtēšana, piemēram, bērns ilgstoši atradās ārstniecības iestādē vai bērns atradās pirms adopcijā, kā arī bērni, kas iestādē ievietoti uz vecāku iesnieguma pamata un kuru vecāki nedeva saskaņojumu individuālā atbalsta plāna izstrādei. To apstiprina arī DI pasākuma ietvaros izvērtēto un neizvērtēto bērnu statistisko datu analīze. Filiālē „Rīga” starp individuālo vajadzību izvērtējumu saņēmušajiem bērniem tikai 1% (vai 3 bērni) ir nonākuši iestādē uz vecāku iesnieguma pamata, kamēr starp neizvērtētajiem bērniem tādu ir 30% (vai 8 bērni).

Pēdējo 3 gadu laikā (periodā no 2014. – 2016. gada) ir mainījies filiāles „Rīga” pakalpojumu saņēmēju profils, palielinājies bērnu skaits ar invaliditāti (no 49% uz 69%), kā arī bērnu skaits ar garīga rakstura traucējumiem (no 42% uz 64%). Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu vizītes laikā filiālē „Rīga” 2017. gada augustā, tika novērots, ka starp filiāles „Rīga” pakalpojumu saņēmējiem ir arī pozicionējamie bērni, kas iepriekšējos gados kā redzams valsts statistikas pārskatos nav bijuši (skat. 6. tab.).

6.tab. Filiāles “Rīga” aprūpes pakalpojuma saņēmēju atbilstība DI pasākuma mērķa grupai.

(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri)

	2014		2015		2016	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Bērnu skaits, KOPĀ	74	100	61	100	61	100
ĢIMENES STATUSS						
Bāreņi	1	1	1	2	3	5
Bez vecāku gādības palikušie bērni	73	99	60	98	58	95
VECUMS*						
Jaunāki par pirmsskolas/skolas vecumu	74	100	59	97	38	62
Pirmsskolas/ skolas vecumā	0	0	2	3	23	38
INVALIDITĀTE						
Bez invaliditātes	38	51	29	48	19	31
Ar invaliditāti	36	49	32	52	42	69
KUSTĪGUMS						
Ne-pozicionējams	74	100	61	100	61	100
Guļošs (pozicionējams)	0	0	0	0	0	0
GARĪGĀ VESELĪBA						
Garīgi veseli bērni	21	28	7	11	3	5
Bērni ar GRT	31	42	31	51	39	64
Bērni ar mācīšanās ierobežojumiem	22	30	23	38	19	31

Vērojamas izmaiņas dinamikā

**Piezīme:*

Jaunāki par pirmsskolas/skolas vecumu – bērni vecumā no 0-4 gadiem;

Pirmsskolas/ skolas vecumā – bērni vecumā no 5-17 gadiem.

3.4.1. Bērnu sociāli – demogrāfiskais portrets

Uz 2016. gada 31. decembri ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojums filiālē „Rīga” tika nodrošināts bērniem vecumā no 0 – 17 gadiem. Aptuveni ½ puse no visiem bērniem (46% vai 28 bērni) ir vecumā no 0-3 gadiem.

Dinamikā 2014. – 2016. gads vērojamas būtiskas svārstības bērnu vecuma rādītājā – pieaudzis skolas vecuma bērnu īpatsvars (no 0% uz 38%). Savukārt kā pozitīvu aspektu jāmin, ka samazinās institucionālajā aprūpē nonākošo bērnu skaits zīdaiņu vecumā (0-1 gads).

Daļījumā pēc bērna dzimuma vērojams zēnu īpatsvars. 2016. gadā no visiem bērniem iestādē 62% bija zēni, 38% - meitenes. Zēnu īpatsvars ir vērojams dinamikā.

No visiem filiālē „Rīga” esošajiem bērniem visi bērni (100%) ir Latvijas pilsoņi, un arī šis rādītājs dinamikā ir stabils.

7.tab. Filiāles “Rīga” aprūpē esošo bērnu sociāli–demogrāfiskie rādītāji dinamikā.
(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri)

	2014		2015		2016	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Bērnu skaits KOPĀ	74	100	61	100	61	100
DZIMUMS						
Zēni	37	50	32	52	38	62
Meitenes	37	50	29	48	23	38
VECUMS						
0 - 1 gadi	40	54	28	46	17	28
2 - 3 gadi	31	42	19	31	11	18
4 gadi	3	4	12	20	10	16
5 - 6 gadi	0	0	2	3	9	15
7 - 12 gadi	0	0	0	0	7	11
13 - 14 gadi	0	0	0	0	3	5
15 - 17 gadi	0	0	0	0	4	7
PILSONĪBA						
Latvijas pilsoņi	73	99	61	100	61	100
Latvijas nepilsoņi	0	0	0	0	0	0
Ārzemnieki*	1	1	0	0	0	0

*Piezīme: ārzemnieki (ar pastāvīgās uzturēšanās atļaujām)

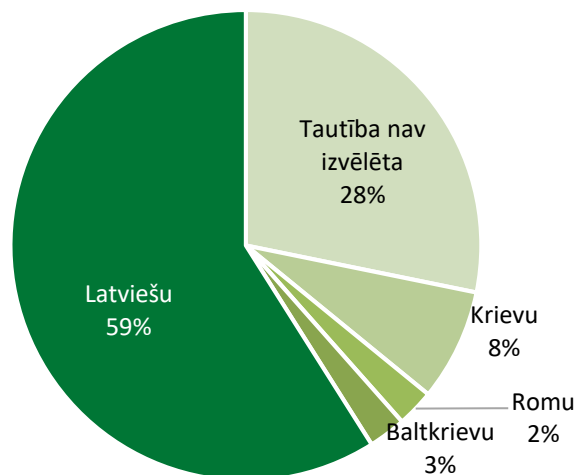
Vērojamas izmaiņas dinamikā

Salīdzinot DI pasākuma ietvaros izvērtēto bērnu un neizvērtēto bērnu profilus vērojams, ka starp neizvērtētajiem bērniem ir lielāks skaits bērnu zīdaiņa vecumā (neizvērtēto bērnu grupā bērnu vidējais vecums ir 5 gadi, kamēr izvērtēto – 6 gadi).

Balstoties uz DI pasākuma ietvaros individuālajos atbalsta plānos pieejamo informāciju, lielākā daļa bērnu (59% vai 23 bērni) pēc tautības ir latvieši, 8% (vai 3 bērni) - krievu tautības, 5% (vai 3 bērniem) ir cita tautība, 28% bērniem tautība nav izvēlēta (skat. 4. attēlā).

Neizvērtēto bērnu vidū latviešu tautības bērnu īpatsvars ir vēl augstāks - 78% vai 21 bērnu ir latviešu tautības (11% vai 3 bērni - krievu tautības, 1 bērns Romu tautības, 1 bērnam tautība nav norādīta).

4.att. Filiāles “Rīga” aprūpē esošo bērnu dalījums pēc tautības.
(Avots – 2017. gadā DI ietvaros IAP izvērtējumu dati, 39 bērni)

Informācija par bērnu reliģisko piederību nav pieejama. Ekspertu vizītes laikā VSAC “Rīga” darbinieki sniedza informāciju, ka iestāde uztur sadarbību ar dažām tradicionālo³² kristīgo konfesiju draudzēm, tā gan nav regulāra, pārsvarā tās ir labdarības un ziedojumu aktivitātes.

3.4.2. Bērnu veselības stāvoklis

Uz 2016. gada 31. decembri filiālē „Rīga” aptuveni ¼ daļas bērnu (69% vai 42 bērni) ir ar invaliditāti (skat.8.tab.). No visiem bērniem 5% (vai 3 bērni) ir garīgi veseli (skat.8.tab.).

Salīdzinot dinamiku rādītājus par bērnu funkcionālajiem traucējumiem (skat. 8.tab.) un uzņemto bērnu profila rādītājiem redzams, ka 2016. gadā palielinās bērnu skaits ar invaliditāti pirmskolas (5 - 6 gadi) un skolas vecumā (7-14 gadi). Pieaugumu ietekmē bērnu pārvietošana uz filiāli „Rīga” no citām bērnu aprūpes iestādēm (detalizētāka informācija nodaļā 3.4.4.).

Visiem bērniem aprūpes pakalpojums tiek nodrošināts nepārtraukti (24/7 režīmā). Pēc filiāles “Rīga” iekšējās aprūpes darba organizēšanas kārtības bērniem ar invaliditāti ir noteikts 4. aprūpes līmenis, kas sevī ietver kādu no pazīmēm - „personas fiziskās vai garīgās spējas ir ļoti smagi ierobežotas, izteikta pašaprūpes spēju nepietiekamība, persona pilnībā aprūpējama un uzraugāma visu diennakti. Sociālās aprūpes pakalpojumu sniedzējs nodrošina ārstniecības personas noteikto klienta uzraudzību un novēro funkcionālo traucējumu izmaiņas”³³.

8.tab. Filiāles “Rīga” aprūpē esošo bērnu funkcionālo traucējumu rādītāji dinamikā.
(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri)

	2014		2015		2016	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Bērnu skaits KOPĀ	74	100	61	100	61	100
INVALIDITĀTE						
Bez invaliditātes	38	51	29	48	19	31
Ar invaliditāti	36	49	32	52	42	69

³² „Sauktas arī par valsts atzītām reliģijām”, Balodis R. Par tradicionālajām reliģiskajām konfesijām un esošajām reliģiskajām organizācijām, avots – „Latvijas Vēstnesis”,1999.-28.maijs.

³³ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums, 20.panta 3.daļa.

	2014		2015		2016	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Bērni ar invaliditāti pēc vecuma						
0 - 1 gadi	8	22	3	9	3	7
2 - 3 gadi	25	69	16	50	9	21
4 gadi	3	8	11	34	10	24
5 - 6 gadi	0	0	2	6	9	21
7 - 12 gadi	0	0	0	0	7	17
13 - 14 gadi	0	0	0	0	4	10
15 - 17 gadi	0	0	0	0	0	0
GARĪGĀ ATPALICĪBA						
Garīgi veseli bērni	21	28	7	11	3	5
Bērni ar GRT	31	42	31	51	39	64
Bērni ar mācīšanās ierobežojumiem	22	30	23	38	19	31
Bērnu ar GRT dalījums						
viegla pakāpe	9	29	5	16	2	5
vidēja pakāpe	7	23	7	23	5	13
smaga pakāpe	10	32	12	39	10	26
dziļa pakāpe	5	16	7	23	22	56

Savukārt bērnu grupā, kuriem DI pasākuma ietvaros izstrādāti individuāli atbalsta plāni, bērnu īpatsvars ar invaliditāti ir 72% vai 28 bērni. Aptuveni ½ pusei bērnu (51% vai 20 bērniem) ir gan fiziska, gan garīga rakstura funkcionālie traucējumi, 1/5 daļai bērnu (23% vai 9 bērniem) ir garīga rakstura traucējumi, ¼ daļai bērnu (26% vai 10 bērniem) nav diagnosticēti funkcionālie ierobežojumi. Izvērtēto bērnu grupā, kuriem ir noteikta invaliditāte, jaunākajam bērnam bija 2 gadi, vecākajam - 16 gadi. 3 bērniem, kuri iestādē atrodas uz vecāku iesnieguma pamata ir gan fiziska, gan garīga rakstura funkcionālie traucējumi.

Sarp bērniem, kuriem DI pasākuma ietvaros nav izstrādāti individuāli atbalsta plāni, ar invaliditāti ir 56% vai 15 bērnu. 89% (24 bērniem) ir noteikts 4. aprūpes līmenis. Visiem bērniem (8 bērni), kuri atrodas iestādē uz vecāku iesnieguma pamata, ir noteikta invaliditāte kopš dzimšanas.

3.4.3. Bērnu uzturēšanās ilgums iestādē

Pēc filiāles „Rīga” iekšējiem statistikas datu apkopojumiem, vidējais bērnu uzturēšanās ilgums iestādē ir 2 gadi (aprēķins veikts no pakalpojuma saņēmējiem, kuri filiālē „Rīga” atradās uz 2016. gada 1. janvāri, 61 bērns), jaunākā bērna vecums nepilns mēnesis, vecākajam bērnam bija 5 gadi. Ilgākais uzturēšanās laiks 5 gadi.

Saskaņā ar DI pasākuma ietvaros veiktajiem individuāli atbalsta plāna izvērtējumiem bērna vidējais uzturēšanās laiks filiālē „Rīga” ir 5,5 gadi (2017. gada pavasaris), jaunākā bērna vecums nepilns mēnesis, vecākajam bērnam – 16 gadi. Ilgākais uzturēšanās laiks 16 gadi.

Svārstības vidējā bērnu uzturēšanās laika rādītājā ietekmē apstākļi, cik katrā datu apkopojuma laikā ir bērnu skaits zīdaiņu vecumā. Līdzās jāmin fakts, ka filiāles „Rīga” aprūpes pakalpojuma saņēmēju vidū 2017. gadā bērnu skaits zīdaiņu vecumā turpina samazināties.

Pēc filiāles „Rīga” darbinieku sniegtās informācijas, bērna uzturēšanās ilgums iestādē cieši saistīts ar funkcionālo traucējumu smaguma pakāpi. Zīdaiņiem, kuriem nav diagnosticēti funkcionālie traucējumi, uzturēšanās ilgums iestādē var būt no 2 nedēļām līdz 1 gadam. Tajā pašā laikā iestādē

atrodas bērni no zīdaiņa vecuma, kuriem filiāle “Rīga” ir „vienīgās mājas”, un sasniedzot pilngadību viņi nokļūst sociālās aprūpes iestādēs pieaugušajiem.

3.4.4. Bērnu nonākšana filiālē “Rīga”

Atbilstoši valsts statistikas pārskatiem, filiālē „Rīga” lielākā daļa uzņemto bērnu (89% 2014. gadā, 73% 2015. gadā un 56% 2016. gadā) ir vecumā no 0 - 2 gadiem (skat. 9. tab.).

Dati dinamikā uzrāda tendenci, ka bērni filiālē „Rīga” visbiežāk nonāk no ārstnieciskās iestādes vai savas bioloģiskās ģimenes. Filiālē „Rīga” reti ir gadījumi, ka bērns nonāk iestādē, jo kļuvis bārenis (2016. gadā 3 gadījums) vai bērns aprūpes iestādē nonācis no audžuģimenes (2014. gadā 1 gadījumi, 2015. gadā 1 gadījums), aizbildņa (2014. gadā 1 gadījums).

9.tab. Filiālē “Rīga” uzņemto bērnu raksturojošie rādītāji dinamikā.

(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri)

	2014		2015		2016	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Uzņemto bērnu skaits	72	100	49	100	68	100
IEVIETOŠANAS IEMESLS						
Bāreņi	1	1	1	2	3	5
bez vecāku gādības palikušie bērni	73	99	60	98	58	95
DZĪVESVIETA PIRMS						
cita bērnu aprūpes iestāde	7	10	7	14	16	24
ārstniecības iestāde	26	36	29	59	14	21
ģimenē	14	19	7	14	25	37
aizbildņa ģimenē	1	1	0	0	0	0
audžuģimenē	1	1	1	2	0	0
citi	23	32	5	10	13	19
VECUMS						
0 - 1 gadi	64	89	36	73	38	56
2 - 3 gadi	3	4	9	18	13	19
4 gadi	3	4	3	6	2	3
5 - 6 gadi	2	3	1	2	1	1
7 - 12 gadi	0	0	0	0	9	13
13 - 14 gadi	0	0	0	0	2	3
15 - 17 gadi	0	0	0	0	3	4
VESELĪBAS VĒRTĒJUMS						
Veseli bērni	29	40	9	18	3	4
Bērni ar dažādām diagnozēm*	43	60	40	82	65	96

*Piezīme – atbilstoši VSP tabulai 3.5

Balstoties uz DI pasākuma ietvaros veiktajiem bērnu izvērtējumiem, bērni zīdaiņa vecumā filiālē “Rīga” visbiežāk nonāk no ģimenēm ar augstu sociālo risku - vecāku „atkarību problēmas” un „dzīves un sociālo prasmju trūkums” ir galvenie iemesli bērnu ievietošanai aprūpes iestādē (skat. 5. att.).

5.att. Filiāles “Rīga” esošo bērnu ārpusģimenes aprūpes nodrošināšanas iemesls.

(Avots – 2017. gadā DI ietvaros IAP izvērtējumu dati, 39 bērni)

Ģimenē alkohola lietošana	34%
Bērna pamešana novārtā	22%
Ģimenē narkotiku lietošana	10%
Vardarbība pret bērnu	10%
Vecāku iesniegums	8%
Vecāku atrašanās ieslodzījumā	4%
Vecāku slimības dēļ	4%

2017. gadā uz vecāku iesnieguma pamata filiālē „Rīga” atrodas 11 bērni - 8 bērni vecuma grupā 3-6 gadi un 3 bērni vecuma grupā 7-17 gadi. Iesniegumā kā galvenais iemesls ievietošanai aprūpes iestādē, norādīts bērna veselības stāvoklis.

Lai apzinātu iemeslus, kuru dēļ vecāki pieņem lēmumu par sava bērna ievietošanu aprūpes iestādē, ir veiktas padziļinātās intervijas ar ģimenēm, kurās ir bērni ar funkcionāliem traucējumiem, un kurām ir nācies apdomāt lēmumu, tai skaitā, pieņemt lēmumu par bērna ievietošanu institucionālajā aprūpē.

Visas ģimenes atzina, ka lēmuma apsvēršana par bērna ievietošanu aprūpes iestādē ir bijis ļoti smags jautājums, neņemot vērā sarežģītos apstākļus, kas bija tā pamatā.

Viens no galvenajiem secinājumiem no intervijām ar vecākiem, lai bērns nenonāktu aprūpes iestādē, **primārais atbalsts ir vajadzīgs bērna vecākiem**. Katrai ģimenei tas ir ļoti individuāls. Kādai ģimenei pietiks ar materiālo atbalstu dzīvesvietas pārplānošanai, kādai ar regulāru atbalstu bērnu aprūpes nodrošināšanā, kas nepieciešams nepārtraukti (24/7 režīmā). Proaktīva un profesionāla informatīva atbalsta trūkums no veselības un sociālās jomas speciālistiem vecākiem brīdī, kad bērnam tiek uzstādīta diagnoze, ir viena no krīzes situācijām, kad var tikt pieņemts lēmums par bērna ievietošanu aprūpes iestādē. Nākamās nopietnās krīzes vecākiem saistās ar situācijām, kad bērns sasniedz skolas vecumu un kad pabeidz gaitas vispārējās izglītības iestādē. Reorganizācijas plāna ekspertu vērtējumā starpnozaru speciālistu izstrādāts individuālais atbalsta plāns ģimenes dzīves normalizēšanai, paredzot psiholoģisko, materiālo, bērna aprūpes, dzīves vietas, u.c. atbalsta mehānismus ilgtermiņā, mazinātu bērnu skaitu, kas nonāk ilgstošas aprūpes institūcijās.

Otrkārt, **bērna nonākšana aprūpes iestādē** no ģimenēm ar augstu sociālo risku vai uz vecāku iesnieguma pamata, **nebalstās uz vienu iemeslu**, parasti situācijas pamatā ir vairāku apstākļu kopums. Pēc savas ietekmes uz lēmumu par bērna ievietošanu aprūpes iestādē, iemeslus var sadalīt 3 grupās: primārie, sekundārie un blakus apstākļi (skat. 6.att). Primāro apstākļu gadījumā ir visaugstākā varbūtība, ka bērns ar funkcionālajiem traucējumiem var nokļūt aprūpes iestādē. Tomēr, ja līdzās nav citu nelabvēlīgu apstākļu (sekundārie vai blakus apstākļi), ģimenē vai dzimtā tiek rasts risinājums, lai bērns nenokļūtu ārpusģimenes aprūpē.

6.att. Apstākļi bērnu nonākšanai aprūpes iestādē

(Avots – Padziļinātās intervijas ar ģimenēm, kurās ir bērni ar FT)

PRIMĀRIE APSTĀKĻI	❖ bērns zaudējis bioloģiskos vecākus ❖ ģimene ar augstu sociālo risku ❖ bērnam smagi funkcionālie traucējumi
SEKUNDĀRIE APSTĀKĻI	❖ vecākiem pārmērīgi izteikta vainas sajūta ❖ ģimenei nav (zaudēts) tuvinieku atbalsts ❖ vecāku bioloģiskā novecošanās
BLAKUS APSTĀKĻI	❖ nepiemēroti dzīvesvietas apstākļi ❖ vecākiem/tuviniekiem fiziska pārpūle nodrošinot aprūpi ❖ nabadzība ❖ vecāku slimība ❖ vecākiem nepietiekamas zināšanas par bērna aprūpi ❖ ilgstošs bezdarbs ❖ vecākiem zemas sociālās prasmes/ izglītība ❖ vecāku atkarības ❖ vecāki ar garīga rakstura traucējumiem ❖ vecāku un bērnu atsvešināšanās skolas gados ❖ nespēja ģimenes dzīvi organizēt atbilstoši dzīves ciklam, dzīves ritmam

Lai laicīgi pamanītu apstākļus, kas veicina bērnu ar funkcionāliem traucējumiem nonākšanu aprūpes iestādē, un sniegtu nepieciešamo atbalstu ģimenei, ir svarīga informācijas apmaiņa starpnozaru speciālistu (veselības, izglītības, sociālās, u.c., jomas speciālisti) vidū.

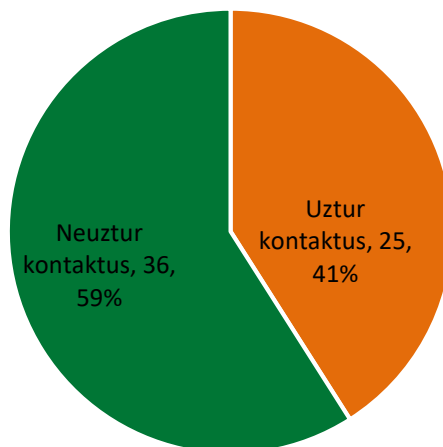
Tomēr jāņem vērā, ka atbalsta nodrošināšana ģimenēm, kurās kāda no sociālām (atkarības, nabadzība, utml.) vai veselības problēmām (invaliditāte, ietverot garīga rakstura traucējumus) ir jau vairākās paaudzēs, prasīs daudz lielākus resursus.

3.4.5. Saikne ar ģimeni

2016. gada 1. janvārī apkopotie dati liecina, ka 41% bērnam (25 no 61 bērniem) ir saikne ar savu ģimeni (skat. 7.att.). Ekspertu vizītes laikā filiālē “Rīga” darbinieki papildināja, ka kontaktu biežums ar ģimeni ir ļoti atšķirīgs, ir gadījumi, kad vecāki apmeklē savu bērnu katru nedēļu, ir ģimenes, kas apciemo savu bērnu reizi gadā. Bērni, kuriem nav kontaktu ar ģimeni, visbiežāk filiāles “Rīga” aprūpē atrodas no agrīnā bērna vecuma.

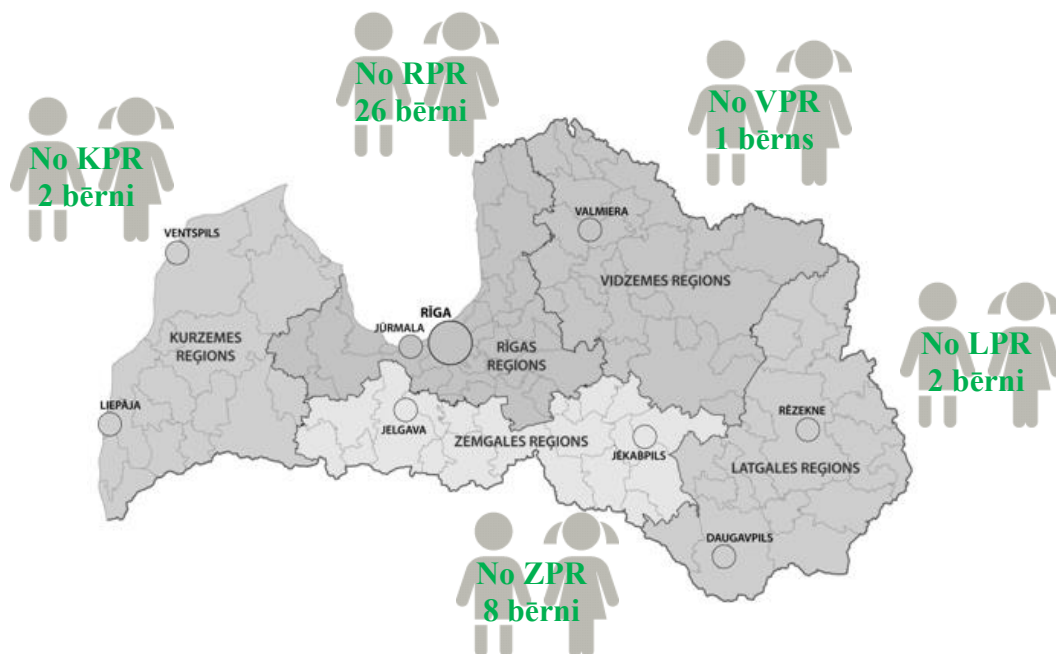
Lielākajai daļai bērnu (8 bērniem no 11 bērniem), kuri iestādē atrodas uz vecāku iesnieguma pamata, ir regulāra saikne ar ģimeni, tuvinieki nāk apciemot. 2 bērniem ar ģimeni ir netieša saikne – telefoniski sazinās. 1 bērnam ar ģimeni saikne zudusi.

7.att. Filiāles “Rīga” bērnu dalījums pēc saiknes ar ģimeni.
(Avots – VSAC “Rīga” dati uz 2016. gada 1. janvāri, 61 bērns)

No DI pasākuma ietvaros veiktajiem bērnu izvērtējumiem redzams, ka filiālē „Rīga” atrodas bērni no Rīgas, Zemgales, Vidzemes un Latgales plānošanas reģioniem, kopā no 16 pašvaldībām. Lielākā daļa bērnu (67% vai 26 bērns) ir no Rīgas plānošanas reģiona (skat. 8.att.)

8.att. Filiāles “Rīga” aprūpē esošo bērnu deklarētā dzīvesvieta pēc plānošana reģiona
(Avots – 2017. gadā DI ietvaros IAP izvērtējumu dati, 39 bērni)

10.tab. Filiāles “Rīga” aprūpē esošo bērnu deklarētā dzīvesvieta pēc pašvaldības.

(Avots – 2017. gadā DI ietvaros IAP izvērtējumu dati, 39 bērni)

Nr.p.k.	DEKLARĒTĀ DZĪVESVIETA	BĒRNU SKAITS
	Rīgas plānošanas reģions	26
1	Rīga pilsētas pašvaldība	18
2	Ogres novada pašvaldība	2
3	Limbažu novada pašvaldība	2
4	Baldones novada pašvaldība	1
5	Jūrmalas pilsētas pašvaldība	1
6	Tukuma novada pašvaldība	1
7	Salacgrīvas novada pašvaldība	1
	Vidzemes plānošanas reģions	1
8	Burtnieku novada pašvaldība	1
	Latgales plānošanas reģions	2
9	Balvu novada pašvaldība	1
10	Vijakas novada pašvaldība	1
	Zemgales plānošanas reģions	8
11	Jelgavas pilsētas pašvaldība	4
12	Jēkabpils pilsētas pašvaldība	1
13	Dobeles novada pašvaldība	1
14	Bauskas novada pašvaldība	2
	Kurzemes plānošanas reģions	2
15	Talsu novada pašvaldība	1
16	Saldus novada pašvaldība	1

Kopumā dati par filiāles “Rīga” aprūpē esošo bērnu deklarēto dzīvesvietas pašvaldību (67% no filiāles “Rīga” esošajiem bērniem ir no RPR) ir labvēlīgi ģimenes saikņu uzturēšanai, jo filiāle “Rīga” ir relatīvi viegli pieejama.

3.4.6. Veselības aprūpe

Filiāles „Rīga” aprūpē esošajiem bērniem veselības pakalpojumi tiek sniegti saskaņā ar VSAC “Rīga” 17.02.2017. gada izdoto rīkojumu Nr. 1-3/10. Filiāles “Rīga” telpās ir izveidots veselības punkts, kurā var saņemt konsultācijas pie šādiem speciālistiem: pediatrs, fizioterapeits, masieris. Veselības punktā tiek nodrošināta pastāvīga medicīnas māsu aprūpe. Valsts apmaksāti veselības aprūpes pakalpojumi ar filiāles “Rīga” ārsta vai ģimenes ārsta nosūtījumu aprūpē esošajiem bērniem tiek nodrošināti šādās medicīnas iestādēs:

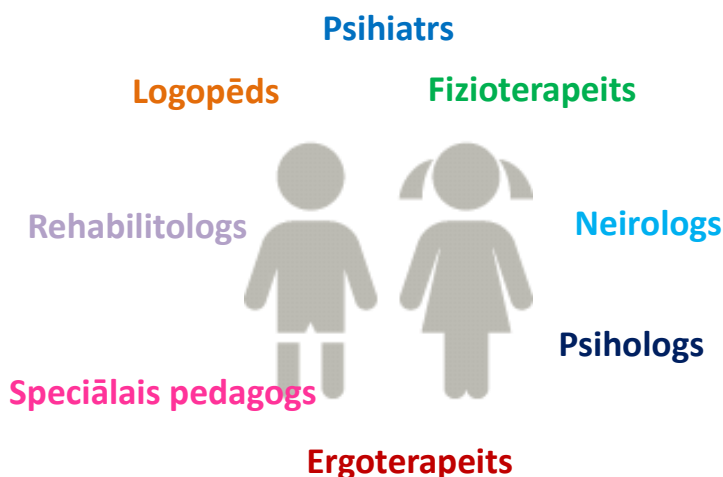
- ❖ Bērnu klīniskā universitātes slimnīca “Torņkalns”;
- ❖ VSIA “Bērnu klīniskā universitātes slimnīca” novietne “Gaiļezers”;
- ❖ SIA “Rīgas veselības centrs” filiāle “Imanta”;
- ❖ Laboratoriskie izmeklējumi tiek veikti SIA “Rīgas veselības centrs” filiāle “Imanta”;
- ❖ Laboratoriskie izmeklējumi tiek veikti E. Gulbja Laboratorijā.

Valsts apmaksāti veselības aprūpes pakalpojumi ar filiāles ārsta vai ģimenes ārsta nosūtījumu tiek nodrošināti arī citās medicīnas iestādēs, kuras ir līgumattiecībās ar Nacionālo veselības dienestu.

DI pasākuma ietvaros bērnu individuālajos izvērtējumos biežāk minētie bērniem nepieciešamie speciālisti filiālē „Rīga” esošajiem bērniem ir fizioterapeits (38 no 39 bērniem), ergoterapeits (22 bērniem), logopēds (21 bērnam) un rehabilitologs (14 bērniem). Retāk bija minēti tādi speciālisti kā speciālais pedagogs (3 bērniem), neirologs (9 bērniem), psihologs (5 bērniem), psihiatrs (4 bērniem).

9.att. Filiāles “Rīga” aprūpē esošajiem bērniem nepieciešamie veselības aprūpes speciālisti.

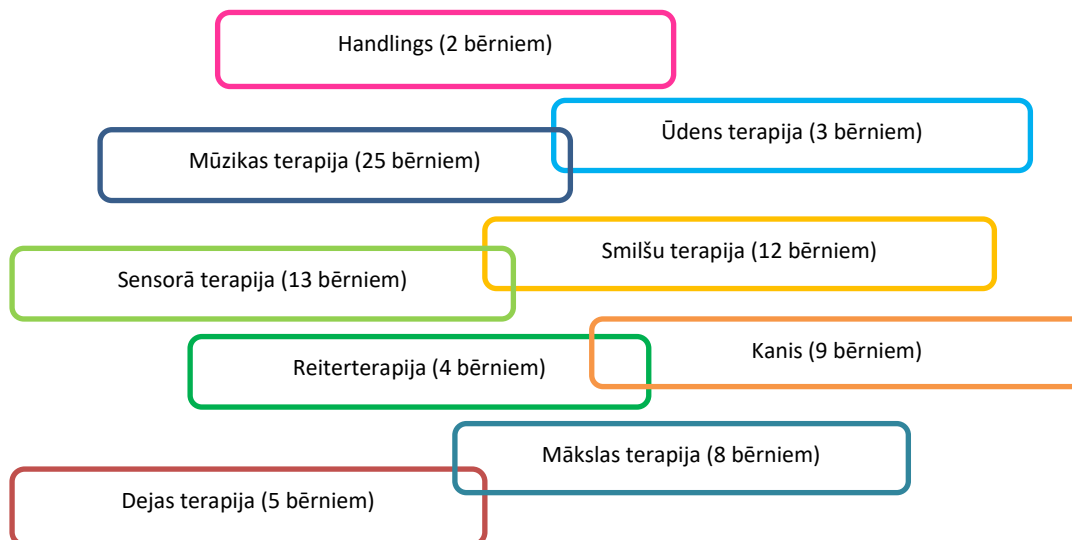
(Avots – 2017. gadā DI ietvaros IAP izvērtējumu dati, 39 bērni)

Individuālos izvērtējumus veikušie eksperti, papildus veselības speciālistu konsultācijām, ieteikuši bērnu vispārējai attīstībai nepieciešamās terapijas (skat. 10. att.), kā arī dažādot brīvā laika pavadīšanas iespējas, piemēram, organizējot bērniem nometnes un radošās darbnīcas ārpus ierastās vides.

10.att. Filiāles “Rīga” aprūpē esošajiem bērniem nepieciešamās terapijas.

(Avots – 2017. gadā DI ietvaros IAP izvērtējumu dati, 39 bērni)

Filiāles “Rīga” darbinieku štatū sarakstā ir visi biežāk minētie DI pasākuma ietvaros izvērtētajiem bērniem nepieciešamie veselības speciālisti – fizioterapeits, kas nepieciešams 38 bērniem (3 – amatu

vietas), logopēds, kas nepieciešams 21 bērnam (2 – amatu vietas), kā arī speciālais pedagogs kas nepieciešams 3 bērniem (3 – amatu vietas) un masieris (1 – amatu vieta).

Lai nodrošinātu filiāles “Rīga” esošajiem bērniem vispārējai attīstībai nepieciešamās terapijas, kuras iestāde nenodrošina, ir jārod iespējas tās apmeklēt ārpus iestādes. Savukārt, lai nodrošinātu bērniem nepieciešamo terapiju pieejamību ārpus iestādes, līdzās jārisina jautājums par atbilstošu aprūpes darbinieku skaitu, ieskaitot neformālās aprūpes pasākumu attīstīšanu – regulāru vecāku, tuvinieku iesaistīšanu aprūpes darbā, kā arī organizēta brīvprātīgā darba attīstīšanu iestādē.

3.4.7. Izglītības apguve

Aptuveni 1/3 bērnu (38% vai 23 bērni) filiālē „Rīga” ir pirmskolas (5 – 6 gadi) vai skolas vecuma (7-17 gadi) bērni. No visiem 23 bērniem, izglītības iestādes apmeklē 5 bērni, pārējiem 18 bērniem mācības tiek organizētas filiālē “Rīga” (skat. 11.tab.).

11.tab. Filiāles “Rīga” aprūpē esošo bērnu izglītības līmenis.

(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri)

	2014		2015		2016	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Bērnu skaits KOPĀ	74	100	61	100	61	100
IZGLĪTĪBA						
Jaunāki	74	100	59	97	38	62
Pirmsskolas vecumā	0	0	2	3	9	15
Skolas vecumā	0	0	0	0	14	23
PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBA						
mācās specializētā PII	0	0	0	0	2	22
mācās PII	0	0	0	0	0	0
organizētas mācības mājās	0	0	0	0	7	78
mācības atbilstoši veselības stāvoklim	0	0	2	100	0	0
cits	0	0	0	0	0	0
VISPĀRĒJĀ IZGLĪTĪBA						
mācās vispārīzglītojošā skolā	0	0	0	0	3	21
mācās speciālajā skolā	0	0	0	0	0	0
organizētas mācības iestādē	0	0	0	0	0	0
mācības atbilstoši veselības stāvoklim	0	0	0	0	11	79

Atbilstoši ANO komitejas rekomendācijām Latvijai³⁴, organizētās mācības iestādē liecina par ierobežojumiem atbilstošas izglītības pieejamībā. ANO uzsver, ka ir jāpārtrauc bērnu ar garīga rakstura traucējumu mājām mācības prakse.

3.4.8. Pieejamie pakalpojumi

Filiāles „Rīga” aprūpes pakalpojuma groza pamatā ir nodrošināt mājokli un sociālo aprūpi, lai apmierinātu pakalpojuma saņēmēju pamatvajadzības (ēdiens (ne retāk kā 4 reizes dienā vai pēc nepieciešamības biežāk); apģērbs (dzimumam un gadalaikam piemērotu apavu, apģērba, gultas

³⁴ Par ANO konvencijas īstenošanu, skatīt, <http://www.lkndz.lv/lv/?n=aktualitates&fu=read&id=377&ln=lv>.

piederumu, gultas veļas, dvieļu un personīgās higiēnas līdzekļu nodrošināšana); veselības aprūpe; obligātās izglītības pieejamība).

Pēc reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu novērojumiem klātienēs vizītē filiālē „Rīga” un darbinieku apstiprinātā, lai arī tiek izpildītas prasības³⁵ pakalpojuma nodrošināšanā, dzīves apstākļi nenodrošina privātumu, ģimeniskai videi pietuvinātus apstākļus. Mājas sajūtu attālina arī noteiktās prasības ēdiena pagatavošanai.

Ekspertu vizītes laikā filiālē “Rīga” tā darbinieki sniedza informāciju, ka visi pamatpakalpojumi aprūpē esošajiem bērniem tiek nodrošināti iestādē. Filiāles “Rīga” telpās tiek organizēta bērnu izglītošana un ir izveidots veselības punkts, kurā nodrošināta pastāvīga medicīnas māsu aprūpe, u.c. veselības speciālistu konsultācijas³⁶, tajā pašā laikā tas kavē filiālē “Rīga” esošo bērnu integrāciju sabiedrībā.

3.4.9. Alternatīvās aprūpes pakalpojumi

Analizējot individuālajos atbalsta plānos esošo informāciju par piemērotāko alternatīvās aprūpes nodrošināšanu, kas atbilst bērna labākajām interesēm un individuālajām vajadzībām, izvērtējumus veikušie eksperti 77% gadījumos (30 no 39 bērniem) ieteikuši filiāles “Rīga” aprūpē esošajiem bērniem izskatīt vairākas alternatīvas, un tikai tad, kad bērna aprūpe bioloģiskajā ģimenē (11 bērni) vai paplašinātā ģimenē (aizbildnība – 6 bērni), ģimeniskā vidē (audžuģimene -10 bērni; specializētā audžuģimene - 19 bērni) nav iespējama, bērna aprūpe nodrošināma ģimeniskai videi pietuvinātā pakalpojumā.

Izņemot 1 bērnu, visiem pārējiem filiāles “Rīga” DI plāna ietvaros izvērtētajiem bērniem (38 bērni) individuālajos atbalsta plānos norādīts, ka aprūpe ir nodrošināma ģimeniskai videi pietuvinātā pakalpojumā, tai skaitā, 28 bērniem ir nepieciešams ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums bērniem ar funkcionāliem traucējumiem. Ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums kā vienīgais alternatīvās aprūpes veids ieteikts 9 bērniem.

2 no 3 bērniem, kas iestādē atrodas uz vecāku iesnieguma pamata, ieteikta bērna aprūpe ģimenē vai ģimeniskā vidē (specializētā audžuģimene), 1 bērnam piemērotākais alternatīvās aprūpes veids ieteikts ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums.

3.5. Informācija par filiāles “Rīga” personālu

3.5.1. Filiāles “Rīga” pārvaldes struktūra

Filiāles “Rīga” darbību pārauga VSAC “Rīga” direktors. Visu VSAC “Rīga” filiāļu, ietverot filiāli “Rīga”, sniegto pakalpojumu administrēšana ir centralizēta. Administrācija nodrošina centralizētu pakalpojumu organizāciju, uzraudzību un uzskaiti, finanšu plānošanu un grāmatvedību, personālvadību, iepirkumu plānošanu un veikšanu, informācijas tehnoloģiju pārvaldību.

Filiāles “Rīga” ikdienas darbu vada filiāles vadītājs – sociālās aprūpes, sociālās rehabilitācijas un veselības aprūpes nodaļu vadītājs. Filiāles “Rīga” pamatdarbību – Sociālās aprūpes pakalpojumu sektors, Sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sektors, un Veselības aprūpes sektors (turpmāk – Pakalpojuma personāls) un Saimniecības nodaļa (turpmāk – Pakalpojuma atbalsta personāls). Katrai

³⁵ 2000.gada 12.decembra MK noteikumi Nr.431 „Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām”. Skat. <https://likumi.lv/doc.php?id=13628>

³⁶ VSAC „Rīga” 17.02.2017. rīkojums Nr.1-3/10

struktūrvienībai ir savs vadītājs. Pēc VSAC “Rīga” amatu vienību funkcionālā dalījuma filiālē “Rīga” strādājošais personāls dalās šādās grupās:

- ❖ saimniecības personāls;
- ❖ sociālās aprūpes personāls;
- ❖ sociālās rehabilitācijas personāls;
- ❖ veselības aprūpes personāls.

Saimniecības personāla sadalījumā ietilpst Saimniecības nodaļas darbinieki (īpašuma uzturēšana, ēdināšana, transporta nodrošināšana, u.c. uzkopšanas un tīrības uzturēšanas palīgdarbi) un lietvedis, sociālās aprūpes personāla sadalījumā – sociālās aprūpes struktūrvienību vadītājs, sociālie aprūpētāji un aprūpētāji, sociālās rehabilitācijas personāla sadalījumā – sociālās rehabilitācijas struktūrvienību vadītājs, sociālie rehabilitētāji un pārējie speciālisti, veselības aprūpes personāla sadalījumā – veselības aprūpes struktūrvienību vadītājs, medicīnas māsas un ārsti.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Labklājības Ministrijas 30.11.2017. rīkojumu Nr.23.1-1-01/435 no 2017. gada 30. novembra līdz 08.janvārim par VSAC “Rīga” direktora p.i. iecelta VSAC “Rīga” filiāles “Baldone” vadītāja – Elvīra Kisele³⁷. VSAC „Rīga” direktore Inese Paudere (informācija uz 10.11.2017 iestādes interneta vietnē)³⁸ reorganizācijas plāna izstrādes laikā uz izmeklēšanas laiku³⁹ saistībā ar Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas konstatētajiem pārkāpumiem VSAC „Rīga” filiālē „Rīga” ir atstādināta no amata pienākumu pildīšanas.

Filiāles „Rīga” vadītāja p.i. Mudīte Zvejniece⁴⁰.

3.5.2. Filiāles “Rīga” darbinieku struktūra

Filiālē “Rīga” uz 2016. gada 1.janvāri tika apstiprinātas **125 amata vietas**, strādājošo darbinieku skaits uz 2016. gada 1.janvāri – **119 darbinieks (115,2 slodzes)**. Jāatzīmē, lai gan VSAC „Rīga” ir izveidota centralizēta administratīvā funkcija, tomēr arī filiāles ikdienas darba nodrošināšanai ir izveidota sava pārvaldes struktūra no 4 vadītājiem.

12.tab. Filiāles “Rīga” darbinieku dalījums pēc amata.
(Avots – VSAC “Rīga” sniegtā informācija)

Nr.p.k.	Amats	Slodze
1	Administratīvais personāls	
2	Filiāles vadītājs	1
3	Sociālās aprūpes un rehabilitācijas personāls	
4	Sociālās aprūpes, sociālās rehabilitācijas un veselības aprūpes nodaļas vadītājs	1
5	Sociālais darbinieks	1
6	Sociālās aprūpes sektora vadītājs	1
7	Aprūpētājs	42,5
8	Sociālais audzinātājs	8
9	Sociālais aprūpētājs	10
10	Sociālās rehabilitācijas sektora vadītājs	1

³⁷ VSAC Rīga mājaslapa. Skatīt: http://vsacriga.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=21&Itemid=86

³⁸ VSAC “Rīga” mājaslapa. Skatīt, <http://vsacriga.gov.lv>

³⁹ Skatīt, delfi.lv, „Atstādinātās aprūpes centra priekšnieces pienākumus pildīs filiāles Baldone vadītāja”, 07.11.2017.

⁴⁰ VSAC “Rīga” Skatīt, <http://vsacriga.gov.lv>

Nr.p.k.	Amats	Slodze
11	Psihologs	1
12	Speciālais pedagogs	3
13	Veselības aprūpes personāls	
14	Veselības aprūpes sektora vadītājs	1
15	Pediātrs	1
16	Vecākā medicīnas māsa	1
17	Medicīnas māsa	10
18	Logopēds	1
19	Fizioterapeits	2,25
20	Masieris	0,5
21	Saimniecības personāls	
22	Saimniecības nodaļas vadītājs	1
23	Apkopējs	2
24	Automobiļa vadītājs	2
25	Dārznieks	1
26	Elektriķis	1
27	Galdnieks	1
28	Lietvedis	1
29	Mantzinis	1
30	Noliktavas pārzinis	1
31	Palīgstrādnieks	2
32	Ēdināšanas pakalpojumu speciālists	1
33	Pavārs	3
34	Pārtikas noliktavas pārzinis	1
35	Santehniķis	1
36	Sētnieks	3
37	Siltumtīklu operators	1
38	Šuvējs	1
39	Veļas mazgātājs	1
40	Veļas pārzinis	1
41	Virtuves darbinieks	3

Pēc amatu vienību funkcionālā dalījuma pa slodzēm administratīvajam personālam jeb vadītājam kopumā ir 1 slodze, sociālās aprūpes un rehabilitācijas personālam 68,5 slodzes, veselības aprūpes personālam 16,75 un saimnieciskajam personālam 29 slodzes. Kopumā sociālās aprūpes un rehabilitācijas darbinieku skaits slodzēs uz vienu bērnu ir - 1,12 (aprēķins – nodarbināto aprūpes un rehabilitācijas darbinieku un speciālistu kopējais slodžu skaits/ bērnu skaits, uz 2016. gada 1.janvāri). Bet jāņem vērā, ka ne visi šie darbinieki ir iesaistīti ikdienas bērnu aprūpē. Tiešajā bērnu aprūpē ir aktīvi iesaistīti aprūpes darbinieki, kas balstoties uz šī amata kopējā slodžu skaita ir 0,7 uz vienu bērnu.

Ņemot vērā, ka uz 2016. gada 1. janvāri visiem (61) bērniem bija noteikts 4. aprūpes līmenis, kas sevī ietver kādu no pazīmēm - „pilnībā no apkārtējo palīdzības atkarīgs pakalpojuma saņēmējs, pilnībā aprūpējams, pilnībā iztrūkst kritiskā domāšana, paliatīvā aprūpe, smagi psihiski un uzvedības traucējumi”⁴¹, šāds aprūpes darbinieku skaits uz vienu bērnu nav adekvāts. Turklāt ekspertu vizītes

⁴¹ VSAC “Rīga” Darba plāni un stratēģija. Skatīt, [http://vsacriga.gov.lv/attachments/122_VSAC_R%C4%ABga_strat%C4%93%C4%A3ija_2015-2016_gadam%20\(2\).pdf](http://vsacriga.gov.lv/attachments/122_VSAC_R%C4%ABga_strat%C4%93%C4%A3ija_2015-2016_gadam%20(2).pdf), 6.lpp.

laikā tika konstatēts, ka vienam aprūpētajam ir jāaprūpē liels skaits (7-8) bērnu zīdaiņu vecumā vai bērni ar speciālām vajadzībām.

VSAC „Rīga” publiskajos pārskatos⁴² pēdējos 3 gadus kā regulāra problēma tiek norādīta kadru mainība. Filiālē „Rīga” darba attiecības 2016. gadā tika uzsāktas ar 25 darbiniekiem, pārtrauktas ar 27 darbiniekiem. 2016. gadā filiālē „Rīga” lielākā kadru mainība pastāv sociālajā aprūpē iesaistītajam personālam – aprūpētāji un sociālie audzinātāji. Nepārtrauktā aprūpes personāla maiņa bērnos pastiprina nedrošības sajūtu, ko pastiprina zema aprūpētāju skaits uz vienu bērnu ar 4. aprūpes līmeni (un to mainība), liedzot bērniem iespēju veidot sasaisti ar saviem aprūpētājiem, netiek nodrošināta vajadzība pēc saskarsmes vajadzīgajā apjomā, individuālas pieejas, netiek nodrošinātas bērna attīstības vajadzības un novērstas traumu radītās sekas. Šī situācija arī negatīvi ietekmē bērnu integrācijas iespējas sabiedrībā. Neliels aprūpes personāla skaits nespēj nodrošināt bērnu pārvietošanu un uzraudzību – ikdienas pastaigās ārpus telpām, interešu izglītības pasākumu apmeklēšana, u.c.

3.5.3. Filiāles “Rīga” personāla sociāli – demogrāfiskais portrets

Analizējot filiāles „Rīga” personālu pēc sociāli demogrāfiskiem rādītājiem redzams, ka absolūtais vairākums darbinieku ir sievietes (87% vai 103 personas), pakalpojuma atbalsta personāla vidū dalījums pēc dzimumiem ir līdzīgs (54% sievietes un 46% vīrieši). Aptuveni ½ puse darbinieku (50% vai 60 personas) ir vecumā no 41 – 60 gadiem. Pakalpojuma atbalsta personāla vidū ir lielāks īpatsvars pirms pensijas vecumā esoši darbinieki.

Lielākajai daļai darbinieku (69% vai 83 personām) ir vidēja/ vidējā profesionālā vai pamatzglītība. Pakalpojuma atbalsta personāla vidū ir lielāks īpatsvars darbinieku ar zemāku izglītības līmeni, savukārt 34 sociālā aprūpes un sociālās rehabilitācijas speciālistiem ir augstākā izglītība.

No visiem filiāles “Rīga” darbiniekiem 15% (vai 18 personas) mazāk par gadu. 55% vai 66 personas filiālē „Rīga” strādā 6 gadus un vairāk, kopš VSAC “Rīga” tika pievienota reorganizētā Republikānisko zīdaiņu namu “Majori”, Rehabilitācijas nodaļa. Lielākajai daļai darbinieku (59% vai 70 personām) deklarētā dzīvesvieta ir Rīgas pilsētā.

13.tab. Filiāles “Rīga” personāla sociāli – demogrāfiskais portrets.

(Avots – LM, VSP dati uz katra gada 31.decembri)

	Filiāles "Rīga" personāls		Administratīvais personāls ⁴³		Pakalpojuma personāls		Pakalpojuma atbalsta personāls	
	(119 darbinieks)		(1 darbinieks)		(90 darbinieki)		(28 darbinieki)	
	skaits	%	skaits	%	skaitis	%	skaitis	%
DZIMUMS								
sieviete	103	87	1	100	87	97	15	54
vīrietis	16	13	0	0	3	3	13	46
VECUMS								

⁴² VSAC “Rīga” Publiskie pārskati (2016). Skat. www.vsacrīga.gov.lv

⁴³ Dati par Marīnu Ziņinu

Līdz 30 gadiem	13	11	0	0	11	12	2	7
31 - 40 gadi	16	13	0	0	12	13	4	14
41 - 50 gadi	31	26	0	0	29	32	2	7
51 - 60 gadi	29	24	1	100	22	24	6	21
61+ gadi	30	25	0	0	16	18	14	50
IZGLĪTĪBA								
pamatizglītība	16	13	0	0	12	13	4	14
vidējā/ vidējā profesionālā izglītība	67	56	0	0	44	49	23	82
1. līmeņa augstākā izglītība	11	9	0	0	11	12	0	0
2. līmeņa augstākā izglītība	21	18	1	100	21	23	0	0
maģistra grāds	4	3	0	0	2	2	1	4
doktora grāds	0	0	0	0	0	0	0	0
DEKLARĒTĀ DZĪVESVIETA								
Rīga	70	59	1	100	47	52	22	79
ārpus Rīgas	49	41	0	0	43	48	6	21
DARBA STĀŽS IESTĀDĒ								
līdz 1 gadiem	18	15	0	0	11	12	7	25
1 - 5 gadi	35	29	0	0	25	28	10	36
6 - 20 gadi	42	35	0	0	31	34	10	36
21+ gadi	24	20	1	100	23	26	1	4

Ņemot vērā, ka filiāles “Rīga” aprūpē atrodas gan zēni, gan meitenes augstais sieviešu darbinieku īpatsvars var negatīvi ietekmēt bērnu attīstību noteiktos vecuma posmos. Būtu arī vēlams augstāks darbinieku kvalifikācijas līmenis, bet ņemot vērā, ka daļa no personāla pašlaik iegūst tālāko izglītību šis rādītājs nevar tikt vērtēts kā negatīvs.

3.5.4. Filiāles “Rīga” personāla apmācības

VSAC „Rīga” 2016. gada publiskajā pārskatā norādīts, ka darbiniekiem ik gadu tiek nodrošināta iespēja paaugstināt savu kvalifikāciju. Darbinieku kvalifikācijas celšana norit pēc apstiprināta plāna. Personāla apmācību vajadzības tiek noteiktas, ņemot vērā MK noteikumos nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” noteiktās prasības, darbinieku esošo izglītību, jau apgūtās zināšanas un veicamā amata pienākumu izpildei papildus nepieciešamās zināšanas.

Savukārt LM kā vienu no deinstitucionalizācijas procesam izvirzītajiem uzdevumiem (LM seminārs „Bērnu tiesību aizsardzības aktualitātes”, 16.08.2017.) ir noteikusi Quality4Children standartu⁴⁴ praktisku iedzīvināšanu bērnu ārpusģimenes aprūpei Latvijā, kas paredz, ka aprūpētāji saņem nepārtrauktu un specifisku papildus apmācību un atbalstu, lai spētu nodrošināt viņu aprūpē esošo bērnu īpašās vajadzības. Līdz ar to ikvienam darba ņēmējam vai devējam, kas iesaistīsies bērnu ārpusģimenes aprūpes pakalpojumu sniegšanā, būs jāapgūst jaunas bērnu aprūpes sfērai atbilstošas zināšanas un prasmes, tai skaitā apmācības par kopīgajām Eiropas vērtībām – cilvēka cieņu, vienlīdzību un cilvēktiesību ievērošanu, kas noteiktas ANO Konvencijā par bērna tiesībām, ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām, u.c. starptautisko saistību dokumentos.

⁴⁴ Ārpusģimenes aprūpe – Quality4Children. Skat. http://www.bti.gov.lv/lat/arpsgimenes_aprupe/quality4children/ un 2017. gada 13. jūnija MK noteikumi Nr. 338,

Pamatojoties uz informāciju, kas apkopta DI plāna bērnu individuālo vajadzību izvērtēšanā un atbalsta plānu izstrādē, var prognozēt kompetenču un prasmju pieprasījumu ilgstošas aprūpes personālam un organizēt attiecīgas apmācības.

Filiālē „Rīga” personāla apmācībām līdzās risināms jautājums ir salīdzinoši zemo atalgojuma līmenis sociālajā aprūpē iesaistītajam personālam, kas nozīmē, ja tiek ieguldīts aprūpes personāla apmācībās, piemēram, ar mērķi specializēt darbiniekus kādā bērnu aprūpes attīstību veicinošā terapijā, un nenodrošinot konkurētspējīgu atalgojumu, pastāv risks apmācītos darbiniekus zaudēt.

3.6. Informācija par filiāles “Rīga” infrastruktūru

Filiāles “Rīga” adrese ir Kapseļu iela 31 un 18, Rīga, un tā sastāv no diviem īpašumiem uz tiem esošajām būvēm/ēkām. Viens no zemesgabala ir 8 708m² platībā un otrs zemesgabals ir 3850 m². Šī zeme ir LM īpašumā.

Kapseļu ielā 31 ir 1 ēka, kas sevī ietver vienu ēku ar trijiem virszemes un vienu pazemes stāvu. Tajā ir 147 telpas, no kurām 8 ir guļamistabas. Ēkas norādītā dzīvojamā platība ir 572,9 m² un kopējā īpašuma platība 1699,8 m². Ēkā pieejamas 8 (astoņas) labierīcību telpas, kas atrodas ēkas pagrabstāvā, kā arī pirmajā, otrajā un trešajā virszemes stāvā.

Kapseļu ielā 18 arī atrodas 1 ēka, kas sevī ietver vienu ēku ar diviem virszemes un vienu pazemes stāvu. Kopējā īpašuma platība ir 1163 m², bet dzīvojamā platība – 425,9 m². Tajā ir 91 istabas, no kurām 8 ir bērnu istabas un 10 citas istabas. Ēkā pieejamas četras labierīcību telpas, kas atrodas ēkas pirmajā un otrajā virszemes stāvā.

Filiāle “Rīga” 2015. gadā būvinspekcijas veiktās pārbaudes laikā konstatētas 2 atkāpes no prasībām, kas ietekmē ēkas drošumu. Pirmkārt, vizuālās apsekošanas laikā konstatēts, ka skurstenis ir laika gaitā bojāts – ķieģeļu mūrējums saplaisājis, un vietām krīt apmetums, kas var radīt bīstamību gan ēkas drošībai, gan cilvēku drošībai, jo nogrūšanas gadījumā mūra fragmenti var krist uz jumta un iekšpagalmā. Otrkārt, pie ēkas galvenās ieejas esošie pakāpieni nav vienāda augstuma – pirmais ir 3 reizes augstāks par pēdējo. Atbilstoši projektēšanas normatīvam, visiem pakāpieniem jābūt vienādiem noteiktā platumā un augstumā. Dažāds pakāpienu augstums var radīt lietošanas nedrošumu – cilvēku krišanas un traumatisma gadījumus⁴⁵. Pie tam ēkai Kapseļu iela 31 ir nepieciešama logu nomaiņu veļas mājai, noliktavas durvju un garāžas vārtu nomaiņu, bet abiem īpašumiem nepieciešams veikt sētas un vārtu remontu, kā arī atjaunot ārējās apgaismošanas sistēmas.

2015. gadā KPFI projekta ietvaros ēkai Kapseļu iela 18, veikti darbi ēkas energoefektivitātes paaugstināšanai, kas ietvēra cokola, pagraba griestu, jumta, ēkas ārsienas siltināšanas darbus, logu un durvju maiņu.

Ap filiāles „Rīga” ēku Kapseļu ielā 31 ir pieejama teritorija brīvā laika pavadīšanai. Pie ēkas ir izveidoti rotaļlaukumi, bet vecie rotaļlaukumi nav nojaukti. Jaunais rotaļlaukums ir veidots mazu bērnu vajadzībām, tajā nav iekļautas attīstošas spēles vai piemērotas atpūtas vietas gados vecākiem bērniem (piemēram, sporta laukumi).

Nesen pie šīs ēkas tika veikti galvenās ieejas mezgla atjaunošanas darbi, to laikā tika iebūvēts pacēlājs, bet ekspertu vizītes laikā tika veikts novērojums, ka pacēlājs ir apsegts un bērni ar kustību ierobežojumiem tiek nesti pa trepēm. Jāpiebilst, ka ēkā ir iebūvēts lifts, kas veicina vides pieejamību ēkas iekštelpās.

⁴⁵ BVKB atzinums Nr.52-1/555 par publisko ēku ekspluatācijas pārbaudi no 01.07.2015

Kapseļu ielas 18 ēkā tika veikts renovācijas projekts, bet tā laikā netika izbūvēti pandusi, līdz ar to vides pieejamība ēkai ir ierobežota. Turklāt, ēkas iekšienē nav izbūvēts lifts vai citādi pielāgota infrastruktūra un pārvietošanās ēkas iekšienē arī ir ierobežota. Pie ēkas vasaras periodā bija uzslēgta pagaidu nojume, kas funkcionēja kā mazs rotaļlaukums. Šīs ēkas 1 stāvā atrodas zīdaiņu inkubatori un otrajā stāvā istabas bērniem, kā arī jaunajām māmiņām ar zīdaiņiem. Ievērojams skaits istabu otrajā stāvā ir tukšas, un to infrastruktūra un materiāltehniskā bāze nav piemērota pakalpojumu sniegšanai jaunajām māmiņām ar zīdaiņiem. Vairākas no ēkas telpām nav remontētas un renovētas vairāk nekā 20 gadus un ir morāli novecojušas.

Ekspertu vizītes laikā filiālē “Rīga” (2017. gada augusts) tika novērots, ka telpu aprīkojums Kapseļu ielas ēkā 31 (mēbeļu izmērs – gultas, galdi, krēsli, attīstošās rotaļlietas) vairāk piemērotas bērniem vecumā līdz skolas vecumam (tādam pakalpojumu saņēmēju profilam, kāds filiālē “Rīga” bija līdz 2016. gadam). Papildus jāuzsver, ka Kapseļu ielas ēkā 31 ir pieejams lifts, kas nodrošina ērtu pārvietošanos starp ēkas stāviem, kamēr iekļūšana un izkļūšana no ēkas bērniem ar pārvietošanās ierobežojumiem bez pieaugušo palīdzības nav iespējama. Līdz ar to var secināt, ka VSAC “Rīga” infrastruktūras un materiāltehniskās bāzes ierobežojumu dēļ, tā nav piemērota aprūpes iestāde bērniem ar pārvietošanās palīg līdzekļiem, jo ēkā ir ierobežota vides pieejamība.

2.pielikumā pieejama filiālē „Rīga” fotofiksācija, kas veikta VSAC “Rīga” apmeklējuma laikā reorganizācijas plāna izstrādes ietvaros.

3.7. Informācija par filiāles “Rīga” budžetu⁴⁶

Filiāles "Rīgai" izmaksas tiek segtas no VSAC "Rīga" pamatbudžeta līdzekļiem. Filiāles "Rīga" faktiskie ieņēmumi 2016.gadā bija EUR 1,238,011 (ieņēmumi no valsts budžeta saņemtie transferti no pašvaldībām EUR 42,895 un citi ieņēmumi EUR 4,253). Ieņēmumus no maksas pakalpojumiem veidoja privātpersonu maksājumi par sociālajiem pakalpojumiem. Transfertu ieņēmumus veidoja pašvaldību maksājumi par sociālajiem aprūpes pakalpojumiem.

2016. gadā filiāles kopējie izdevumi bija € 1 201 042,00. Salīdzinot ar 2014. gadu, izmaksas ir samazinājušās par 8,61%, bet, salīdzinot ar 2015. gadu, par 3,49%. Tas skaidrojams ar pakalpojuma saņēmēju skaita samazināšanos un pakalpojuma saņēmēju profila maiņu.

14.tab. Kopējo izdevumu dinamika pēdējos 3 gados.

Gads	Kopējās izmaksas
2014	€ 1 314 181, 00
2015	€ 1 244 445, 00
2016	€ 1 201 042, 00

2016. gadā vienas gultas dienas izmaksas bija € 59,48. Salīdzinājumā ar 2014. gadu, vienas gultas dienas izmaksas ir pieaugušas par 13,46%, salīdzinot ar 2015. gadu par 14,02%.

15.tab. Vidējās vienas gultas dienas izmaksas pēdējo 3 gadu laikā.

Gads	1 gultas dienas izmaksas
2014	€ 52,42
2015	€ 52,16
2016	€ 59,48

⁴⁶ Iestādes sniegtā informācija.

Izmaksu ziņā ietilpīgākā izmaksu sastāvdaļa ir personāla atalgojums. Atalgojuma īpatsvars laika periodā no 2014. gada līdz 2016. gadam svārstās no 76,24% līdz 80,20% no kopējiem izdevumiem. Samazinoties pakalpojuma saņēmēju skaitam, atalgojuma īpatsvars palielinās.

16.tab. Atalgojuma īpatsvars.

Gads	Atalgojuma īpatsvars
2014	76,24%
2015	76,42%
2016	80,20%

Uz pakalpojuma saņēmēju vajadzībām, kas sastāv no ēdināšanas, medikamentiem, kā arī mīkstā inventāra, nodrošināšanai vidēji dienā 2016. gadā tika tērēti € 4,12, kas, salīdzinot ar 2014. gadu, ir par € 0,53 vairāk un, salīdzinājumā ar 2015. gadu, par € 1,06 vairāk.

17.tab. Pakalpojuma saņēmēja vajadzību nodrošināšanas izmaksas vidēji dienā.

Gads	Pakalpojuma saņēmēja vajadzību nodrošināšanas izmaksas vidēji dienā
2014	€ 3,59
2015	€ 3,06
2016	€ 4,12

Pakalpojuma saņēmēju ēdināšanas nodrošināšanai vidēji dienā 2016. gadā tika tērēti € 3,37. No 2014. gada izmaksām ir augšupejoša tendence.

18.tab. Ēdināšanas izmaksas vidēji dienā.

Gads	Ēdināšanas izmaksas vidēji dienā
2014	€ 2,84
2015	€ 2,57
2016	€ 3,37

Ēkas uzturēšanas jeb fiksētie izdevumi, kas nav atkarīgi no pakalpojuma saņēmēju skaita, pēdējo 3 gadu periodā ir konstanti samazinājušies. 2014. gadā šādiem izdevumiem tika tērēti € 183 708,00, bet 2016. gadā tikai € 138 727,00. Līdz ar to arī kopējais ēkas uzturēšanas izdevumu īpatsvars kopējos izdevumos ir samazinājies no 13,98% līdz 11,55%.

Ēkas uzturēšanas izmaksas vienai gultas dienai 2016. gadā bija € 6,87 un, salīdzinot ar 2014. gadu, ir samazinājušās par € 0,46, salīdzinot ar 2015. gadu – € 1,40.

19.tab. Fiksēto izdevumu dinamika.

Gads	Apkure, komunālie, pārējie izdevumi	Fiksēto izmaksu īpatsvars	Fiksētās izmaksas vienai gultas dienai
2014	€ 183,708	13.98%	€ 7.33
2015	€ 197,387	15.86%	€ 8.27
2016	€ 138,727	11.55%	€ 6.87

Filiāles “Rīga” izmaksas lielā mērā ir atkarīgas no pakalpojuma saņēmēju skaita un profila. **2016. gadā ir palielinājušies izdevumi atalgojuma, pakalpojuma saņēmēju vajadzību nodrošināšanai un pakalpojuma saņēmēju ēdināšanas pozīcijās**, bet tai pašā laikā kopējie izdevumi ir samazinājušies. Šī situācija bija iespējama uz fiksēto izdevumu pozīcijas samazinājumu.

3.8. Aprūpes pakalpojuma kvalitātes vērtējums

Balstoties uz to, ka Latvijā kā viens no pamatprincipiem DI īstenošanai ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem tiek izmantots Quality4Children standarts⁴⁷, kas paredz, ka “ārpusģimenes aprūpes vietai jāatbilst bērna vajadzībām, dzīves situācijai un sākotnējai sociālajai videi”, un izrietoši tam, ilgstošas aprūpes institūcijām ir jāpieliek apzinātas pūles, lai nodrošinātu ārpusģimenes aprūpes vietas atbilstību bērna vajadzībām, dzīves situācijai un sociālajai videi, reorganizācijas plāna izstrādes eksperti veikuši filiāles “Rīga” aprūpes pakalpojuma bērniem kvalitātes izvērtējumu atbilstoši iepriekš minētajam standartam.

20.tab. Filiāles “Rīga” aprūpes pakalpojuma bērniem kvalitātes izvērtējums atbilstoši “Quality4Children standartiem bērnu ārpusģimenes aprūpei Eiropā” ekspertu skatījumā.

(Avots – autoru izstrādāts)

STANDARTS	ATBILSTĪBAS VĒRTĒJUMS (1 – neatbilst, 2 – atbilst daļēji, 3 – atbilst)
7. standarts: Bērna ārpusģimenes aprūpes vieta atbilst viņa/viņas vajadzībām, dzīves situācijai un sākotnējai sociālajai videi. Bērns uzaug iekļaujošā, atbalstošā, drošā un gādīgā vidē. Tas, ka bērnam tiek dota iespēja uzaugt gādīgā ģimenes vidē, nodrošina šo vides kritēriju izpildi. Jaunajā ārpusģimenes aprūpes vietā bērnam ir iespēja izveidot stabilas attiecības ar aprūpētāju un nezaudēt saikni ar viņa/viņas sociālo vidi.	NEATBILST Filiāle “Rīga” neatbilst bērnu vajadzībām pēc būtības jo nenodrošina bērnam augšanu ģimenē vai ģimeniskā vidē. Netiek nodrošinātas stabilas attiecības ar aprūpētāju, jo esošā aprūpes forma paredz nepārtrauktu aprūpētāju rotāciju un lielu citu aprūpes speciālistu iesaisti. Esošā vide un aprūpe nenodrošina bērna vajadzības, jo ir institucionāla, kurā dominē medicīniska pieeja kas neatbilst bērna vajadzībām un mūsdienu izpratnei par bērnu aprūpi. Bērnam netiek nodrošināta ģimenes vide.
8. standarts: Bērns nezaudē saikni ar savu izcelsmes ģimeni. Bērna attiecības ar viņa/viņas izcelsmes ģimeni tiek veicinātas, saglabātas un atbalstītas, ja tas ir bērna vislabākajās interesēs.	ATBILST DAĻĒJI Filiāle “Rīga” dod iespēju vecākiem uzturēt saikni ar bērniem, tomēr esošā sistēma neveicina bērna attiecības ar viņa/ viņas izcelsmes ģimeni. Filiāle nav proaktīva ģimenes attiecību uzturēšanā, par to liecina intervijas laikā sniegtā informācija.
9. standarts: Aprūpētājiem ir atbilstoša kvalifikācija un darba apstākļi. Pirms aprūpētājiem tiek uzticētas rūpes par bērnu, viņi tiek rūpīgi novērtēti, atlasīti un apmācīti. Aprūpētāji saņem nepārtrauktu apmācību un profesionālo atbalstu, lai nodrošinātu bērna vispārējo attīstību.	NEATBILST Aprūpētājiem nav atbilstoša kvalifikācija un darba apstākļi. Vienam aprūpētājam ir jāaprūpē liels skaits (7-8) bērnu zīdaiņu vecumā vai bērni ar speciālām vajadzībām. Pirms pastāvīga darba uzsākšanas aprūpētāji netiek rūpīgi novērtēti, atlasīti un apmācīti. Aprūpētāji saņem zemu atalgojumu, tādejādi nav iespējams piesaistīt aprūpētājus ar atbilstošu kvalifikāciju. Pastāv liels darbinieku izdegšanas risks.

⁴⁷ Quality4Children standarti http://www.bti.gov.lv/lat/arpusgimenes_aprupe/quality4children/

STANDARTS	ATBILSTĪBAS VĒRTĒJUMS (1 – neatbilst, 2 – atbilst daļēji, 3 – atbilst)
10. standarts: Aprūpētāja attiecības ar bērnu balstās uz sapratni un cieņu. Aprūpētājs velta bērnam individuālu uzmanību un apzināti cenšas iemantot viņa/viņas uzticēšanos un saprast viņu. Aprūpētāja komunikācija ar bērnu vienmēr ir atklāta, godīga un cieņas pilna.	NEATBILST Ņemot vērā aprūpētāju, lielo slodzi un zemo kvalifikāciju nav iespējams nodrošināt, ka bērnam tiek veltīta individuāla uzmanība. Līdz ar to nav iespējams izveidot uzticēšanos un cieņpilnu attieksmi.
11. standarts: Bērnam tiek nodrošināta iespēja aktīvi piedalīties lēmumu, kuri tieši ietekmēs viņa/viņas dzīvi, pieņemšanā. Bērns tiek uzskatīts par savas dzīves ekspertu. Bērns tiek informēts, uzklauts un uztverts nopietni, un viņa/viņas spējas tiek atzītas kā stiprs potenciāls. Bērns tiek iedrošināts paust savas jūtas un pieredzi.	NEATBILST Ņemot vērā ka esošā sistēma nenodrošina individuālu pieeju un bērna vajadzību apzināšanu nav pamata uzskatīt, ka bērns, atbilstoši savam vecumam un attīstībai, tiek iedrošināts paust savas jūtas un pieredzi un viņam būtu apstākļi, kuri liecinātu ka bērns tiek uzskatīts par savas dzīves ekspertu.
12. standarts: Bērns saņem aprūpi piemērotos dzīves apstākļos. Aprūpes organizācijas dzīves līmenis un infrastruktūra atbilst bērna vajadzībām attiecībā uz komfortu, drošumu, veselīgiem sadzīves apstākļiem, kā arī netraucētu piekļuvi izglītībai un sabiedrībai.	NEATBILST Filiāle “Rīga” nenodrošina Quality4Children standartiem atbilstošu dzīves apstākļus un infrastruktūru. Bērnu skaits istabās pamatā ir lielāks par diviem, dominē medicīniskā pieeja telpu iekārtojumā. Iekārtojums un aprīkojums neatbilst mūsdienu izpratnei par bērnu aprūpi (paaugstinātas sētiņas, staigulīši utt.) Centrālajā ēkā nav vides pieejamības izklūšanai no ēkas, otrā ēkā nav vides pieejamības uz otro stāvu, tādejādi ņemot vērā ierobežotos personāla resursus, netiek nodrošināta atbilstoša bērnu izvešana no ēkas svaigā gaisā.
13. standarts: Bērni ar īpašām vajadzībām saņem atbilstošu aprūpi. Aprūpētāji saņem nepārtrauktu un specifisku apmācību un atbalstu, lai tie spētu apmierināt viņu aprūpē esošo bērnu īpašās vajadzības.	NEATBILST Filiāle “Rīga” 96 % bērni ir ar īpašām vajadzībām. Ņemot vērā ka esošais aprūpes modelis ir institucionāls, respektīvi, tāds kurš nav ģimeniskai videi pietuvināts, tas nenodrošina bērnu ar īpašām vajadzībām atbilstošu aprūpi. Nav apliecinājuma, ka aprūpētāji saņemtu nepārtrauktu un specifisku apmācību un atbalstu, lai tie spētu nodrošināt aprūpē esošo bērnu īpašās vajadzības.
14. standarts: Bērns/jaunietis tiek nepārtraukti gatavots patstāvīgai dzīvei. Bērns/jaunietis saņem atbalstu, lai nākotnē	NEATBILST Esošā sistēma nevar nodrošināt nepieciešamo atbalstu, lai bērns nākotnē kļūtu par pašpaļāvīgu, pašpietiekamu un aktīvu sabiedrības locekli. Filiālē

STANDARTS	ATBILSTĪBAS VĒRTĒJUMS (1 – neatbilst, 2 – atbilst daļēji, 3 – atbilst)
viņš/ viņa spētu kļūt par pašpaļāvīgu, pašpietiekamu un aktīvu sabiedrības locekli. Viņam/ viņai ir pieejama izglītība un tiek sniegta iespēja apgūt dzīves prasmes un vērtības. Tiek veicināta bērna/ jaunieša pašcieņa.	netiek nodrošināta piesaiste, netiek apmierinātas bērna emocionālās vajadzības, netiek nodrošināta vajadzība pēc saskarsmes vajadzīgajā apjomā, individuālas pieejas, netiek nodrošinātas bērna attīstības vajadzības un novērstas traumu radītās sekas. Esošā aprūpes organizācija neveicina bērna gatavošanu patstāvīgai dzīvei, nenodrošina dzīves prasmju apguvi un vērtības.

3.9. Kopsavilkums

- ❖ Rīgas pašvaldībā ir nepietiekama kapacitāte sabiedrībā balstītiem sociālajiem pakalpojumiem segmentā bērni ar komplicētiem funkcionālajiem traucējumiem, ietverot garīgās attīstības traucējumus, kā arī atbalsta pakalpojumi šo bērnu ģimenēm, līdz ar to palielinot risku bērniem nonākt institucionālajā aprūpē.
- ❖ Apstākļi, ka filiālē “Rīga” atrodas bērni no visiem valsts reģioniem, norāda uz to, ka sabiedrībā balstīti pakalpojumi bērniem, kuriem ir gan fiziska, gan garīga rakstura traucējumi, nav pietiekamā apjomā arī parējos valsts reģionos.
- ❖ Filiāles “Rīga” aprūpē esošais bērnu skaits pārsniedz ģimeniskai videi pietuvināta pakalpojuma standartu.
- ❖ Valsts normatīvais regulējums aprūpes pakalpojumam, iepirkumu neprognozējamība, cenu dempings tajos, padara neiespējamu valsts organizēto aprūpes pakalpojumu veidot ģimenes videi pietuvinātu.
- ❖ Tuvumā esošais vispārējo pakalpojumu klāsts ir labs priekšnosacījums filiāles “Rīga” bērnu integrēšanai kopienā un patstāvīgai dzīvei nepieciešamo iemaņu apgūšanai.
- ❖ Skatot filiāle “Rīga” pakalpojuma saņēmēju skaitu periodā 2014. - 2016. gads redzams, ka tam ir tendence samazināties.
- ❖ No 2014. līdz 2016. gadam ir pieaudzis bērnu skaits ar invaliditāti pirmskolas (5 - 6 gadi) un skolas vecumā (7-14 gadi), kas ir saistīts ar bērnu pārvietošanu no citām aprūpes iestādēm šajā laika periodā. Jāatzīmē, ka filiāles “Rīga” materiāltehniskā bāze ir piemērota vairāk bērniem līdz skolas vecumam.
- ❖ Filiālē “Rīga” ir augsta bērnu mainība – 2016. gadā tika uzņemti 68 bērni un izstājās 68 bērni.
- ❖ Filiālē „Rīga” lielākā daļa uzņemto bērnu (64% 2014. gadā, 36% 2015. gadā un 38% 2016. gadā) ir vecumā no 0 - 2 gadiem. Bērnu skaitam šajā vecuma grupā ir tendence samazināties.
- ❖ Filiālē „Rīga” lielākā daļa bērnu nonāk no citām aprūpes iestādēm vai veselības iestādēm.
- ❖ Vidējais bērnu uzturēšanās ilgumā filiālē “Rīga” ir relatīvi augsts - 5 gadi balstoties uz DI pasākuma ietvaros iegūtajiem individuālajiem izvērtējumiem. Jāņem vērā, ka filiālē “Rīga” ir arī bērni, kuri tur atrodas no zīdaiņa vecuma un kuriem iestāde ir „vienīgās mājas”.
- ❖ 2016. gadā palielinājies to bērnu skaits, kas ir ievietoti audžuģimenēs, samazinājušies adopcijas un ģimenes atkalapvienošanās gadījumi.
- ❖ Ņemot vērā filiālē “Rīga” esošo bērnu (skolas vecumā) veselības stāvokli (10 bērniem smagi un 22 bērniem dziļi GRT) pieejamais izglītības pakalpojumu klāsts, kas atbilstu viņu vajadzībām ir ierobežots, un pieejamais izglītības pakalpojumu klāsts nereti kavē bērnu integrāciju sabiedrībā (no 23 bērniem skolas vecumā 18 iegūst izglītību filiālē “Rīga”, kur tiek organizētas mācības, tikai 5 bērni apmeklē speciālā skolas ārpus iestādes).
- ❖ Filiāles “Rīga” aprūpes modelis nodrošina aprūpi atbilstoši izvirzītajām prasībām, bet bērniem netiek nodrošināts privātums un ģimeniskai videi pietuvināti apstākļi.

- ❖ 2016. gada 1.janvārī tika apstiprinātas 125 amata vietas, strādājošo darbinieku skaits uz 2016. gada 1.janvārī – 119 darbinieks (115,2 slodzes).
- ❖ Ar bērnu strādājošo darbinieku un speciālistu īpatsvars uz 1 bērnu ir 1,12 (aprēķins – aprūpes un rehabilitācijas darbinieku un speciālistu kopējais slodžu skaits/ bērnu skaits, uz 2016. gada 1.janvārī), bet aprūpes darbinieku slodžu skaits (iesaistīti tiešajā bērnu aprūpē) tikai 0,7, kas nav pietiekami ņemot vērā to, ka lielākajai daļai bērnu nepieciešams nodrošināt aprūpi 24/7 režīmā. Tā rezultātā ikdienā uz 7-8 lielu bērnu grupu, ir tikai 1 darbinieks, kas ir nepietiekams rādītājs, lai tiktu nodrošinātā kvalitatīva bērnu aprūpe.
- ❖ Filiālē “Rīga” ir vērojama augsta darbinieku mainība, kas nelabvēlīgi ietekmē bērnu aprūpi, ierobežo piekļuvi pakalpojumiem un bērnu integrāciju sabiedrībā. Tā arī būtiski ietekmē reālo aprūpes darbinieku īpatsvaru uz 1 bērnu.
- ❖ Nepieciešams uzlabot filiāles “Rīga” vides pieejamību iekļūšanai ēkās (pašlaik pie ēkas galvenās ieejas ir stāvas kāpnes).

4. REORGANIZĀCIJAS PRIEKŠLIKUMI

Lai saglabātu samērīgumu starp sociālo un ekonomisko jomu, **reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa izvirza priekšlikumu par ilgstošas bērnu aprūpes pakalpojuma pārtraukšanu VSAC “Rīga” filiālē “Rīga”.**

Priekšlikums izvirzīts ņemot vērā šādus aspektus:

- ❖ ANO Ģenerālās asamblejas 64. sesijā pieņemtā Rezolūcija (64/142) “Pamatnostādnes par bērnu alternatīvo aprūpi”⁴⁸, kas paredz, ka “aprūpes iestādēm jābūt mazām un organizētām atbilstoši bērna tiesībām un vajadzībām, un to videi jābūt pēc iespējas tuvai ģimenes vai nelielas grupas videi. Iestādes vispārīgajam mērķim jābūt pagaidu aprūpei un aktīvai dalībai bērna atkal apvienošana ar ģimeni vai, ja tas nav iespējams, stabilas aprūpes nodrošināšanai alternatīvā ģimenes vidē, tostarp gādājot par adopciju”;
- ❖ Latvijā noteiktie pamatprincipi DI īstenošanai ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem, kas nosaka, ka tiek izmantoti FICE (Fédération Internationale des Communautés Educatives – Starptautiskā kopienas izglītības federācija), IFCO (International Foster Care Organisation – Starptautiskā Audžuvecāku organizācija) un SOS Children’s Villages (SOS bērnu ciemati) izstrādātie Quality4Children standarti⁴⁹ bērnu ārpusģimenes aprūpei Eiropā, kas paredz, ka “ārpusģimenes aprūpes vietai jāatbilst bērna vajadzībām, dzīves situācijai un sākotnējai sociālajai videi”;
- ❖ Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumi Nr.338 “Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”⁵⁰, kas ir stājušās spēkā (pilnīga to izpilde jānodrošina līdz 2023.gada 1.janvārim), un kuros ir iekļauti Quality4Children principi par bērnu aprūpes grupām un nelielu bērnu skaitu aprūpes iestādē (ne vairāk kā 3 grupas x 8 bērni ģimeniskai videi pietuvinātā pakalpojumā un 2 grupas X 12 aprūpē esoši bērni “jauniešu mājā”);
- ❖ Reorganizācijas plāna ietvaros veiktais bērnu aprūpes pakalpojuma izvērtējums, norādot ēkas apjoma nepiemērotību – 150.25m²/ uz 1 bērnu⁵¹ kā būtiskāko ierobežojumu ģimeniskai videi pietuvinātam pakalpojumam, kas noteikts starptautiskajos un Latvijas valsts normatīvos bērnu aprūpes iestādēm⁵².

4.1. Alternatīvas ēkas tālākai izmantošanai

Risinājums filiāles „Rīga” dzīvojamās ēkas turpmākai izmantošanai izvirzīts abu ēku esošās arhitektūras atbilstību sociālo pakalpojumu sniegšanai, tai skaitā, ēku apjoma nepiemērotību ģimeniskai videi pietuvinātam pakalpojumam, kas noteikts starptautiskajos un Latvijas valsts normatīvos bērnu aprūpes iestādēm, ēkās esošo materiāltehnisko bāzi sociālās un veselības aprūpes nodrošināšanai, aprūpes iestādes personāla pieredzi dažādu sociālo pakalpojumu sniegšanā un apzinātās vajadzības mērķa grupas – ģimenes, kurās ir bērni ar FT un /vai GRT, segmentā.

⁴⁸ The United Nations. Guidelines for the Alternative Care of Children. Skatīt,

http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/64/142&referer=/english/&Lang=E.

⁴⁹ Standarts bērnu ārpusģimenes aprūpei Eiropā. Skatīt, http://www.bti.gov.lv/lat/arpusgimenes_aprupe/quality4children/

⁵⁰ 2017. gada 13. Jūnija MK noteikumi Nr.338. Skatīt, <https://likumi.lv/doc.php?id=291788>.

⁵¹ Dzīvojamās ēkas platība 3606.00m²/ 24 bērni (max pieļaujamais bērnu skaits vienā ēkā) = 150.25m²/ uz 1 bērnu

⁵² 2017. gada 13. Jūnija MK noteikumi Nr.338. Skatīt 42. punkts, <https://likumi.lv/doc.php?id=291788Turpat>, 16.lpp.

4.1.1. Risinājumi ēkas tālākai izmantošanai

Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa izvirza priekšlikumu abas filiāles “Rīga” ēkas ilgtermiņā izmantot sociālo pakalpojumu nodrošināšanai personām ar GRT – kvalitatīva ilgstošas aprūpes pakalpojuma vai Pusceļa mājas pakalpojuma nodrošināšanai vienā ēkā un saturīgu dienas pavadīšanas pakalpojumu (DAC vai specializētās darbnīcas, vai nodarbību telpas ilgstoša aprūpes/pusceļa mājas risinājuma gadījumā).

Terminētā periodā (līdz 2020. gadam) paredzēts turpināt sniegt ilgstošas aprūpes pakalpojumu bērniem ar smagiem funkcionāliem traucējumiem. Papildus reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa norāda, ka priekšlikumi ēku izmantošanai vidējā termiņā atrisina Labklājības ministrijas saistību izpildi saistībā ar 2015. gadā īstenotā KPFI projektu Kapseļu iela 18, un projekta nosacījumu ēkā līdz 2020. gadam nodrošināt sociālā pakalpojuma sniegšanu.

4.1.2. Risinājumi infrastruktūras pielāgojumiem

Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa norāda, ka kvalitatīvai sociālo pakalpojumu (esošā un plānotā) nodrošināšanai abās ēkās nepieciešams veikt vides pieejamības uzlabojumus:

- ❖ ēkai Kapseļu iela 31 – nelieli pārbūves darbi ēkas galvenajai ieejai (nevienāds pakāpienu augstums), kā arī sānu ieejai;
- ❖ ēkai Kapseļu iela 18 – pie ēkas ieejām izbūvēt pandusus.

Indikatīvi aprēķinātais nepieciešamais finansējums saistībā ar vides pieejamības uzlabojumiem ir EUR 53 000, no kuriem EUR 23 000 plānoti vides pieejamības uzlabošanai ēkā Kapseļu ielā 31, EUR 30 000 – vides pieejamības uzlabojumiem ēkai Kapseļu ielā 18.

Indikatīvi aprēķinātais finansējums saistībā ar nepieciešamajiem infrastruktūras pielāgojumiem pusceļa mājas pakalpojumam (dzīvojamajās telpās, virtuves telpās, higiēnas telpās vides pieejamības uzlabojumi) ir EUR 48 000, ēkai Kapseļu ielai 31.

Indikatīvi aprēķinātais finansējums saistībā ar nepieciešamajiem infrastruktūras pielāgojumiem saturīgu dienas pavadīšanas iespēju radīšanai (virtuves telpās, higiēnas telpās vides pieejamības uzlabojumi) ir EUR 32 000, ēkai Kapseļu ielai 18.

4.2. Alternatīvas bērnu virzīšanai prom no institucionālās aprūpes

Saskaņā ar neatkarīgas Ad hoc ekspertu grupas sagatavoto ziņojumu, un tajā esošajiem ieteikumiem, veidot stratēģijas un rīcības plānus, balstoties uz vienotiem principiem, reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa ir **definējusi principus**, uz kuru pamata ir meklēti risinājumi **bērnu virzīšanai no institucionālās aprūpes uz sabiedrībā balstītu aprūpi**.⁵³

1. **Attīstīt integratīvu sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sistēmu, kas mazinātu risku bērniem nonākt ārpusģimenes aprūpē.**

Brīdis, kad vecāki saņem ziņu, ka viņu bērnam ir uzstādīta diagnoze par intelektuālās attīstības traucējumiem vai noteikta invaliditāte vai bērnam atklāta slimība, kas nav izārstējama, vecākiem vienmēr ir traumatisks. Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu vērtējumā, joprojām vecākiem tiek sniegta nepietiekama apjoma psiholoģiskais un informatīvais atbalsts, tajā brīdī, kad tiek paziņots, ka bērnam būs funkcionāli ierobežojumi visu dzīvi. Netiek sniegta pamatinformācija, kā labāk organizēt

⁵³ „Ad hoc ekspertu grupas ziņojums par pāreju no institucionālās aprūpes uz sabiedrībā balstītu aprūpi”. Skatīt VI nodaļu, http://www.lm.gov.lv/upload/2009-12-08_expert_group_report_final_en.pdf

ikdienas aprūpi vai kas ir intelektuālās attīstības traucējumi, ko vecāki šai situācijā varētu darīt un kādas ir iespējamās bērna attīstības perspektīvas. Saņemt atbildes uz šiem jautājumiem ir vitāli svarīgi, lai novērstu ģimenes pašizolāciju, ilgstošu dzīvošanu sērās un vainīgā meklēšanu.

Vairākos starptautiskos pētījumos par ģimenes institūciju ir aktualizēts jautājums par nepieciešamību veidot pakalpojumu dalījumu pēc atbalsta saņēmēja: bērns, vecāks, ģimene, kopiena. Lai gan dzīvē starp pakalpojumiem nav stingri noteiktas robežas, tomēr tā segmentējot, pakalpojumus labāk var analizēt īstermiņa un ilgtermiņa ieguvumus, plānot pakalpojumu ilgtspēju. Piemēram uz bērniem vērsto pakalpojumu uzdevums ir veicināt bērnu sociālo un emocionālo attīstību, iekļaušanos sabiedrībā. Savukārt uz vecākiem vērstie pakalpojumi izglīto vecākus par bērnu attīstību, bērnam nepieciešamā atbalsta sniegšanu, veicina vecāku iesaistīšanos pašpalīdzības grupās. Uz ģimeni vērstie pakalpojumi mazina ģimenes sociālo izolāciju, stiprina attiecības starp visiem ģimenes locekļiem vecākiem un bērniem, māsām un brāļiem, un dzimtu kopumā. Ilgtermiņā samazinās ģimeņu skaits, kas pakļautas nabadzībai un sociālai atstumtībai, kā arī samazinās ārpusģimenes aprūpē nonākošo bērnu skaits vai jauniešu, kas kļuvuši pilngadīgi, nonākšana ilgstošas aprūpes iestādē.

Pakalpojumi, kas sniedz atbalstu funkcionālo traucējumu radīto ierobežojumu pārvarēšanai, pēc savas uzbūves kļūst arvien vairāk integratīvi starp veselības, sociālās, izglītības, u.c. jomu dalībniekiem. Piemēram, integrētais izglītības un sociālās rehabilitācijas pakalpojums, integrētais paliatīvais un sociālās rehabilitācijas pakalpojums, integrētais izglītības, nodarbinātības, veselības aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojums, u.c. pakalpojumi. Atbalstoši katra konkrētā pakalpojuma mērķa grupai un sasniedzamajam rezultātam, pakalpojumu nodrošināšanā saskaņoti darbojas starpdisciplināra speciālistu komanda, piemēram, vispārējās izglītības pedagogs, sociālais pedagogs, personas asistents, ergoterapeits, medicīnas māsa. Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu vērtējumā, **integrēto jeb starpnozaru sabiedrībā balstīto sociālo pakalpojumu attīstība DI projekta mērķa grupu kontekstā ir ļoti svarīga**, gan no tāda aspekta, ka tie ir uz personu centrēti, iekļaujoši, līdzdalību veicinoši un ar individuālu pieeju, gan saistībā ar 21.gs. sociālo pakalpojumu attīstības stratēģiju, kas paredz virzību prom no invaliditātes medicīniskā modeļa uz sociālo tiesību modeli, kas ir atbilstošs starptautiskos dokumentos noteiktām prasībām, piemēram, ANO “Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām”⁵⁴.

Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu viedoklis, ka **integrēto sabiedrībā balstīto sociālo pakalpojumu attīstību kavē vājā mijiedarbība starp veselības, sociālās, izglītības, u.c. jomu dalībniekiem**. Meklējot risinājumus kavējošo faktoru novēršanai, diskusijās ar pašvaldību sociālās nozares pārstāvjiem eksperti identificēja vairākus komplicētus jautājumus, kuri risināmi nacionālā mērogā.

Informācijas apmaiņa starpnozaru līmenī ir viens no jautājumiem. Iemesls, kāpēc vecāki nesaņem pietiekamu informāciju par jau esošo pieejamo atbalstu bērniem ar funkcionāliem traucējumiem – par apmācību vai konsultāciju iespējām vecākiem, bērnu attīstošām terapijām, sabiedrībā balstītiem sociālajiem pakalpojumiem un to saņemšanas kārtību, u.c. veida atbalstu, vistiešākajā mērā saistīts ar to, ka atbalsta nodrošināšanā ir iesaistīti dažādu nozaru speciālisti (veselības, sociālās, izglītības), kuru darbība nav saskaņota starpnozaru līmenī. Pēc reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu domām, pirmkārt, nacionālā mērogā ir **jāatrisina ielgušais informācijas apmaiņas jautājums starp veselības un sociālās jomas speciālistiem**, piemēram, ģimenes ārstu un sociālo darbinieku. Sekas novēlotas informācijas saņemšanai ir saistītas gan ar zaudēto laiku, kas būtiski ietekmē bērna attīstību, gan iespēju bērnam nonākt ārpusģimenes aprūpē.

⁵⁴ ANO “Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām”. Skatīt 19.pantu, <http://www.sustento.lv/section/show/35>

Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupas vērtējumā, attīstot integratīvu sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sistēmu, vienlaicīgi svarīgi ir divi aspekti - holistiskās pieejas iedzīvināšana sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu organizēšanā, kas garantētu saskaņotību un politikas konsekvenzi starp nozarēm, gan jaunu inovatīvu integrēto sociālo pakalpojumu izveide, kas nostiprina sociālo tiesību modeli atbalsta sniegšanā cilvēkiem ar invaliditāti.

2. Nepieļaut bērnu tiesību pārkāpumus iestādē - no 2018. gada pārtraukt uzņemt tikko dzimušus vai mazgadīgus bērnus (bērnus no 0 līdz 3 gadiem).

Lai bērna attīstība noritētu veiksmīgi, tad tikko dzimušiem un mazgadīgiem bērniem ir vitāli nepieciešama ģimeniska vide un stabila piesaistes persona. ANO „Pamatnostādnēs par bērnu alternatīvo aprūpi” – II daļas, B sadaļas, 22. punktā⁵⁵ tiek viennozīmīgi uzsvērti bērnu līdz 3 gadu aprūpes nepieciešamība ģimenē.

Jau 2011.gada 7.novembra LR Tiesībsarga biroja konferencē, biroja vecākās juriskonsultes L. Grāveres līdzziņojumā⁵⁶ par bērna tiesībām Latvijā tika akcentēts, ka saskaņā ar starptautiskajiem normatīviem **bērnu līdz 3 gadu vecumam ievietošana aprūpes iestādēs ir uzskatāma par bērna tiesību pārkāpumu**. Līdz ar to izvēloties ārpusģimenes aprūpes formu, maziem bērniem ir jābūt nodrošinātai aprūpei ģimeniskā vidē. Tiesībsarga birojs arī norādīja, ka valstī izveidotajā ārpusģimenes aprūpes sistēmā pastāv problēmas ar ģimenes tipa aprūpes pakalpojumu pieejamību jaunāka vecuma bērniem, kā rezultātā tiek pieļauts bērnu tiesību pārkāpums.

Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu viedoklis, ka **bērnus, kuri zaudējuši vecāku gādību, tiesības uzaugt ģimeniskā un aizsargātā vidē ir līdzvērtīgas jebkurām citām bērna tiesībām, piemēram, kā tiesības uz izglītību, veselības aprūpi.**

3. Audžuģimene ir uzskatāma par ģimenes videi atbilstošāku modeli ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem, nekā ģimeniskai videi pietuvināts izmitināšanas pakalpojums.

Reorganizācijas plāna izstrādes eksperti ir vienoti viedoklī, ka primāri bērnu, kuri zaudējuši vecāku gādību, alternatīvā aprūpe būtu nodrošināma ģimenes vidē, ko nodrošina bērna paplašinātā ģimenē (aizbildnība) – radnieki, tai skaitā, tuvi ģimenes draugi, kurus bērns pazīst, vai audžuģimenē. Plānojot sociālos pakalpojumus un alternatīvas bērnu ārpusģimenes aprūpē jāņem vērā, ka atbalsta nodrošināšana ir vienlīdz svarīga kā audžu vecākiem, tā aizbildņiem. Būtu jāizveido audžuģimenēm un aizbildņiem vienāds atbalsta un pakalpojuma klāsts. ES vadlīnijās ir liels atbalsts audžuģimeņu institūta stiprināšanai, attīstībai un “profesionalizēšanai”, nenosakot vienotu audžuģimeņu attīstības konceptu, ļaujot katrai ES dalībvalstij, starptautisko vadlīniju ietvarā, attīstīt savai valstij piemērotāko modeli.

4. Bērnu virzīšana prom no institucionālās aprūpes notiek saskaņā ar DI Rīcības plāna 2015.-2020. gadam noteiktajiem vispārējiem pamatprincipiem.

Reorganizācijas plāna izstrādes eksperti aicina pieturēties pie DI Rīcības plāna 2015.-2020. gadam definētajiem vispārējiem pamatprincipiem, piemēram, „Slēdzamo institūciju klientiem nodrošina

⁵⁵ The United Nations. Guidelines for the Alternative Care of Children. Skatīt,

http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/64/142&referer=/english/&Lang=E

⁵⁶ Laila Grāvere. Līdzziņojums par bērna tiesībām Tiesībsarga konferencē 2011.gada 7.novembrī. Izdales materiāli. 2011.gads, 4.lpp.

sabiedrībā balstītus vai ģimeniskai videi pietuvinātus pakalpojumus, nevis pārvieto no vienas institūcijas uz citu”.⁵⁷

Papildus norādot, ka iepriekš citētais DI Rīcības plāna 2015.-2020. gadam vispārējais pamatprincips ir saskaņā ar ANO pamatnostādnēm par bērnu alternatīvo aprūpi – II daļa, B sadaļa, 12. punkts⁵⁸, kurā uzsvērts, ka pieņemot lēmumus par bērniem alternatīvā aprūpē, ieskaitot neformālo aprūpi, jāņem vērā, ka **svarīgi ir nodrošināt bērniem stabilas mājas un apmierināt viņu pamatvajadzības pēc drošas un pastāvīgas piesaistes aprūpētājiem, turklāt pastāvīga risinājuma rašana jāuzskata par galveno mērķi.**

5. Radīt Latvijas situācijai inovatīvus un piemērotus alternatīvās aprūpes risinājumus institucionālā aprūpē esošiem bērniem.

DI plāna ietvaros jaunu sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu izveidi iespējams īstenot atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr. 871 Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 9.3.1. specifiskā atbalsta mērķa "Attīstīt pakalpojumu infrastruktūru bērnu aprūpei ģimeniskā vidē un personu ar invaliditāti neatkarīgai dzīvei un integrācijai sabiedrībā" 9.3.1.1. pasākuma "Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai" pirmās un otrās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumiem⁵⁹. Šo noteikumu atbalstāmie pakalpojumi saskan ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 338⁶⁰ un paredz iespēju veidot ģimeniskai videi pietuvinātus pakalpojumus – mazās grupas vai jauniešu mājas pakalpojumus.

Līdzās izvirzītajiem principiem, ir izveidots filiāles „Rīga” aprūpē esošo bērnu segmentācijas modelis (skat. 11.att.), lai pilnīgāk raksturotu situāciju, kurai tiek meklēti risinājumi. Situācijas modelēšanā ņemti vērā tādi aspekti kā bērna vecums, FT smaguma pakāpe, uzturēšanās ilgums institucionālā aprūpē jeb saikne ar ģimeni/kopienu. Aspektu izvēle ir balstīta gan uz reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu profesionālo pieredzi darbā ar bērniem ārpusģimenes aprūpē, gan starptautiskajos dokumentos definētām pazīmēm⁶¹.

⁵⁷ Rīcības plāns deinstitucionalizācijas īstenošanai 2015.-2020.gadam. Skatīt, http://www.lm.gov.lv/upload/aktualitates/4/ricplans_groz_22032016.pdf, 5.lp.

⁵⁸ The United Nations. Guidelines for the Alternative Care of Children. Skatīt, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/64/142&referer=/english/&Lang=E

⁵⁹ 2016. gada 20. Decembra MK noteikumi Nr.871. Skatīt, <https://likumi.lv/doc.php?id=287725>

⁶⁰ 2017. gada 13. Jūnija MK noteikumi Nr.338. Skatīt, <https://likumi.lv/doc.php?id=291788>

⁶¹ Piemēram, ANO „Pamatnostādnēs par bērnu alternatīvo aprūpi” II daļas, 9.punktu, kurā teikts, ka valstīm jātiecas nodrošināt atbilstošus pasākumus, lai sniegtu atbilstošu aprūpi un aizsardzību mazāk aizsargātiem bērniem, piemēram, vardarbības upuriem un no ekspluatācijas cietušiem bērniem, pamestiem bērniem, ielu bērniem, ārlaulības bērniem, bērniem bez pavadoņa un no ģimenes nošķirti bērniem, valsts robežās pārvietoto iedzīvotāju un bēgļu bērniem, iebraukušo strādnieku bērniem, patvēruma meklētāju bērniem vai HIV pozitīviem vai HIV/AIDS un citu smagu slimību skartiem bērniem.

11.att. Filiāles “Rīga” ilgstošajā aprūpē esošo bērnu segmentācijas modelis (Piezīme - segmentu lielumiem ir ilustratīvs raksturs, vecuma skalā 0-2 gadi, tiek ietverti bērni vecumā līdz 2 gadi 11 mēneši).

0-2 gadi	3-6 gadi ar ĪpV	7-17 gadi ar ĪpV
0-2 gadi ar ĪpV	3-6 gadi ar ĪpV+ (paliatīvā aprūpe)	7-17 gadi ar ĪpV+ (paliatīvā aprūpe)

**Saīsinājums ĪpV – bērni ar īpašām vajadzībām, tai skaitā, ar FT un/vai GRT.*

Segmentu vispārējs apraksts:

- ❖ I segments, bērni no 0-2 gadiem – zīdaiņa vecuma bērni, praktiski veseli bērni. Aprūpes iestādē tiek ievietoti kā ātrākais risinājums krīzes situācijas mazināšanai – bārenis, pamests bērns, atrodas dzīvībai bīstamos apstākļos: vecāku atkarības, vecāku atrašanās ieslodzījumā, u.c. situācijas, piemērotākais alternatīvais ārpusģimenes aprūpes risinājums – aizbildnība vai īstermiņa audžuģimene, veicinot ģimenes atkal apvienošanu vai nodrošinot adopciju.
- ❖ II segments, bērni no 0-2 gadiem ar ĪpV – zīdaiņa vecuma bērni, ar dažādām diagnozēm, ietverot garīga rakstura traucējumus. Aprūpes iestādē tiek ievietoti kā ātrākais risinājums krīzes situācijas mazināšanai – bārenis, pamests bērns, atrodas dzīvībai bīstamos apstākļos: vecāku atkarības, vecāki ar funkcionāliem ierobežojumiem, tai skaitā ar GRT, u.c. situācijas, piemērotākais alternatīvais ārpusģimenes aprūpes risinājums – primāri aizbildnība vai specializētā audžuģimene, veicinot ģimenes atkal apvienošanu vai nodrošinot adopciju.
- ❖ III segments, bērni no 3-6 gadiem ar ĪpV – mazuļi un pirmsskolas vecuma bērni ar invaliditāti, ~70% atrodas institūcijas aprūpē no zīdaiņa vecuma, piemērotākais alternatīvais ārpusģimenes aprūpes risinājums – ilgtermiņa specializētā audžuģimene, veicinot ģimenes atkalapvienošanu vai nodrošinot adopciju, nākamā alternatīva – specializētais ĢVPP.
- ❖ IV segments, bērni no 3-6 gadiem ar ĪpV+, nepieciešama paliatīvā aprūpe – pirmsskolas vecuma bērni ar invaliditāti, nepieciešama paliatīvā aprūpe – vajadzīga regulāra medicīnisko līdzekļu lietošana (barošanai, elpošanai, u.c. funkciju nodrošināšanai), ~90% atrodas institūcijas aprūpē no zīdaiņa vecuma, piemērotākais alternatīvais ārpusģimenes aprūpes risinājums – specializētais ĢVPP.
- ❖ V segments, bērni no 7-17 gadiem ar ĪpV – skolas vecuma bērni ar invaliditāti, ~90% atrodas institūcijas aprūpē no zīdaiņa vecuma, ~70% bērniem dzīvesvieta deklarēta Rīgas pašvaldībā, kura nepiedalās DI plāna īstenošanā, piemērotākais alternatīvais ārpusģimenes aprūpes risinājums – ilgtermiņa specializētā audžuģimene, nākamā alternatīva – specializētais ĢVPP.
- ❖ VI segments, bērni no 7-17 gadiem ar ĪpV+, nepieciešama paliatīvā aprūpe – vajadzīga regulāra medicīnisko līdzekļu lietošana (barošanai, elpošanai, u.c. funkciju nodrošināšanai), ~90% atrodas institūcijas aprūpē no zīdaiņa vecuma, pašvaldību viedoklis, ka tām nav pietiekamu resursu, lai nodrošinātu sabiedrībā balstītus sociālos pakalpojumus šī segmenta bērniem, piemērotākais alternatīvais ārpusģimenes aprūpes risinājums – specializētais ĢVPP.

4.2.1. Risinājums bērnu pārejai no institucionālās aprūpes uz kopienā balstītu aprūpi

Pamatojoties uz iepriekš definētajiem principiem bērnu virzīšanai no institucionālās aprūpes uz kopienā balstītu aprūpi un definētajiem bērnu segmentiem, reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa izvirza trīs risinājumus filiāles “Rīga” aprūpē esošajiem bērniem alternatīvās ārpussģimenes aprūpes nodrošināšanai:

- A. Audžuģimenes un Specializētās audžuģimenes kā alternatīva bērnu virzīšanai prom no institucionālās aprūpes.
 - B. Ģimeniskai videi pietuvināti ilgstošas aprūpes pakalpojumi
 - C. Ģimenes atkal apvienošana.
- A. Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likumā noteikto primāri bērna aprūpe būtu nodrošināma bioloģiskajā ģimenē vai ģimenes vidē (audžuģimenē vai pie aizbildņa). Tikai gadījumos, kad bērna aprūpe ģimenē, audžuģimenē vai pie aizbildņa nav iespējama, aprūpe ir nodrošināma ĢVPP saskaņā ar bērna individuālajām vajadzībām. Bērniem līdz trīs gadu vecumam audžuģimenēm un specializētām audžuģimenēm pilnībā jāaizstāj ilgstošas aprūpes pakalpojums. Atbilstoši audžuģimeņu attīstības stratēģijai tiek plānots, ka audžuģimeņu skaits Latvijā turpmāko gadu laikā pieaugs, taču, ņemot vērā, ka to precīzs skaits un izvietojums nav precīzi prognozējamas, šo risinājumu nav iespējams īstenot īsā laika termiņā un nevar uzskatīt par vienīgo alternatīvu. Paralēli tiek plānota Specializēto audžuģimeņu attīstība, kur viena no audžuģimeņu specializācijām būtu - bērni ar FT. Likumprojekta „Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā plānots, ka jau 2018. gadā būs 30 Speciālās audžuģimenes un to skaits ar katru gadu palielinās. Analizējot individuālajos atbalsta plānos esošo informāciju par piemērotāko alternatīvās aprūpes nodrošināšanu, kas atbilst bērna labākajām interesēm un individuālajām vajadzībām, izvērtējumus veikušie eksperti 77% gadījumos (30 no 39 bērniem) ieteikuši filiāles “Rīga” aprūpē esošajiem bērniem izskatīt vairākas alternatīvas, un tikai tad, kad bērna aprūpe bioloģiskajā ģimenē (11 bērni) vai paplašinātā ģimenē (aizbildnība – 6 bērni), ģimeniskā vidē (audžuģimene -10 bērni; specializētā audžuģimene - 19 bērni) nav iespējama, bērna aprūpe nodrošināma ģimeniskai videi pietuvinātā pakalpojumā. Tā rezultātā plānotot filiāles “Rīga” bērnu pāreju no institucionālās aprūpes, tiem bērniem, kam individuālajos izvērtējumos ir norādīta nepieciešamība pēc audžuģimenes vai speciālās audžuģimenes un visiem bērniem līdz trīs gadu vecumam (arī bērniem līdz trīs gadu vecumam, kuriem netika veikts individuālo vajadzību izvērtējums) tiek plānota atbilstoša ģimenes aprūpes forma. Kopā 23 bērniem būtu atbilstoša audžuģimenes un 18 bērniem specializētās audžuģimenes aprūpes forma (Skatīt 21.tab.).
- B. Izņemot 1 bērnu, visiem pārējiem filiāles “Rīga” izvērtētajiem bērniem (38 bērni) individuālajos atbalsta plānos norādīts, ka aprūpe ir nodrošināma ģimeniskai videi pietuvinātā pakalpojumā, tai skaitā, 28 bērniem ir nepieciešams ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums bērniem ar funkcionāliem traucējumiem. Ģimeniskai videi pietuvināts ilgstošas aprūpes pakalpojums kā vienīgais alternatīvās aprūpes veids ieteikts 9 bērniem. Papildus 7 bērniem, kuri iestādē atrodas uz vecāku iesnieguma pamata un atbilstoši iestādes sniegtajai informācijai neuztur saikni ar ģimeni, nav iespējams plānot aprūpi ģimeniskā vidē un pakalpojums plānojams ģimeniskai videi pietuvinātos ilgstošas aprūpes pakalpojumos. Kopā 12 bērniem plānoti atbilstoši ilgstošas aprūpes pakalpojumi (Skatīt 21.tab.). Atbilstoši prasībām sociālo pakalpojumu sniedzējiem V Nodaļai - Prasības bērnu ilgstošas sociālās

aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas pakalpojuma sniedzējiem - ārpusģimenes aprūpes pakalpojumu nodrošināšanai ir pieejamas divas aprūpes formas:

- ❖ Ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums (māja vai dzīvokļa tipa) bērniem, kurš nodrošina vienā grupā ne vairāk kā 8 bērnus un vienā ēkā ne vairāk kā 3 grupas, kur katrai grupai tiek nodrošināta atsevišķa sanitārā telpa, atsevišķa virtuves telpa un atsevišķa sadzīves telpa.
- ❖ Jauniešu māja - atsevišķas dzīvokļa tipa sociālā pakalpojuma sniegšanas vietas, tai skaitā dzīvojamās mājas vai dzīvokļus, kur vienā grupā vienā grupā dzīvo ne vairāk kā 12 aprūpē esoši bērni (maksimālais grupu skaits ir 2 grupas), kurus sagatavo patstāvīgai dzīvei ārpus bērnu aprūpes institūcijas, sniedzot atbalstu - darba meklējumos un pastāvīgu ienākumu gūšanā atbilstoši situācijai darba tirgū, tai skaitā sniedzot konsultācijas un veicinot kontaktus ar darba devējiem un sniedzot atbalstu pastāvīgas dzīvesvietas atrašanā.

Līdz 2023. gadam nepieciešams veikt esošo ilgstošas aprūpes institūciju reorganizāciju, lai atbilstu iepriekš minētajiem pakalpojumiem. Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 9. pantā noteiktajam Valsts finansētie ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju pakalpojumi ietver arī pakalpojumus bērniem ar smagiem un ļoti smagiem garīga rakstura traucējumiem vecumā no četriem līdz 18 gadiem, kuriem funkcionālo traucējumu smaguma pakāpes dēļ nav iespējams nodrošināt aprūpi ģimenē, pie aizbildņa vai audžuģimenē. Bērniem bez smagiem garīga rakstura traucējumiem pakalpojumi būtu jānodrošina pašvaldībā. Tā rezultātā ir nepieciešams plānot Ģimeniskai videi pietuvinātus ilgstošas aprūpes pakalpojumus, ko iespējams nodrošināt, gan kā Valsts Sociālās aprūpes centrus, gan pašvaldību organizētus pakalpojumus, gan piesaistot pakalpojumu sniedzējus (pašvaldības, NVO, SIA).

Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa ir veikusi sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniedzēju viedokļu apzināšanu par iespēju nodrošināt specializētus ģimeniskai videi pietuvinātus pakalpojumus. Savu viedokli izteikt tika aicināti vairāki sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniedzēji, kuriem ir pieredze sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu nodrošināšanā bērniem/ jauniešiem un pieaugušajiem ar FT – biedrība „Latvijas Kustība par neatkarīgu dzīvi”; Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija, nodibinājums „Sociālo pakalpojumu aģentūra”, biedrība „Cerību spārni”, biedrība „Rīgas pilsētas „Rūpju bērns”, biedrība „Latvijas Samariešu apvienība”, biedrība „Latvijas Sarkanais Krusts”.

Kopumā uzrunātie sabiedrībā balstīto sociālo pakalpojumu sniedzēji atzīst, ka ĢVPP nodrošināšana stiprinās sociālo pakalpojumu vides attīstību. Pirmkārt, veicot institucionālās aprūpes sistēmas decentralizāciju, tiktu paplašināta sabiedrībā balstītu sociālo aprūpes pakalpojumu pieejamība valsts mērogā, it īpaši, tas ir svarīgi gadījumos saistībā ar institucionālajā aprūpē esošajiem bērniem, kuri paliek ārpus DI plāna, jo nav tikuši izvērtēti vai pašvaldība, kurā bērns ir deklarēts, nepiedalās DI plāna īstenošanā.

Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija norādīja, ka Eiropas, tai skaitā, Latvijas kaimiņvalstu SOS Bērnu ciematu asociācijām ir veiksmīga vairāku gadu pieredze ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu ar FT aprūpes pakalpojuma nodrošināšanā ģimeniskā vidē⁶², kas ir valsts regulēti un finansiāli nodrošināti. Pakalpojuma nodrošināšana notiek publiskās partnerības vai deleģējuma formātā, valsts slēdz līgumu ar nevalstiskajām organizācijām (vai SIA) par institucionālajā aprūpē esošo bērnu pāreju uz sabiedrībā

⁶² Igaunijas SOS Bērnu ciematu asociācijas pieredzi skatīt, <https://www.sos-lastekyla.ee/en/what-do-we-do/childrens-villages/narva-joesuu-sos-children-s-village/>

balstītiem sociālajiem pakalpojumiem. Bērna aprūpe tiek organizēta atbilstoši bērna individuālajām vajadzībām, izmantojot gan valsts, gan vietējā kopienā pieejamos resursus.

12. att. Priekšnosacījumi valsts finansēto specializēto ĢVPP izveidei.

Balstoties uz apzināto sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniedzēju viedokli par nepieciešamajiem priekšnosacījumiem **ĢVPP attīstīšanai**, ir identificēti **3 pamatnosacījumi**:

- ❖ **Ilgtermiņa sadarbības formāts** [1], kas sevī ietver gan pakalpojuma plānošanu bērnam ilgtspējas dimensijā, piemēram, ja pakalpojuma saņēmējs ir jauniešu vecumā, tiek paredzēts pakalpojumu grozs pēc pilngadības sasniegšanas, gan pakalpojuma attīstīšanas kontekstā nepieciešamā finansējuma piesaistīšanai (fondu vai privāto uzņēmēju piesaiste grantu vai garantētu kredītu formātā, piemēram, infrastruktūras pilnveidošanai);
- ❖ **Finansējums pakalpojuma saņēmēja vajadzībās balstītam pakalpojumam** [2], pamatā ir finansējums dzīvesvietas pakalpojumam (jeb izmitināšanas vai mājokļa pakalpojumam) un atbilstoši bērna vecumam un īpašajām vajadzībām finansējums viņa potenciāla attīstīšanai kļūst par pieaugušo, jēgpilnām dienas nodarbēm, integrēšanai izglītības sistēmā, pieejamiem veselības pakalpojumiem. Nosakot pakalpojuma apjomu nepieciešams ņemt vērā bērnu individuālās vajadzības un piemērot atbilstošu pakalpojuma grozu ar atbilstoša finansējuma nodrošinājumu.
- ❖ **Atbalsts pakalpojuma infrastruktūras izveidei** [3] – vairākums sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniedzēju ir gatavi uzsākt ĢVPP pakalpojuma sniegšanu institucionālā aprūpē esošajiem bērniem, ja tiek nodrošinātas investīcijas kvalitatīvas infrastruktūras izveidē.

- C. Atbilstoši personāla sniegtajai informācijai 7 bērniem (skatīt 21.tab.), kuri atrodas filiālē “Rīga” uz vecāku iesnieguma pamata, vecāki uztur regulāru saikni un ņemot vērā bērnu intereses, tad šiem bērniem primāri būtu jānodrošina iespēja atgriezties bioloģiskajā ģimenē. No 2019. gada ieviešot principu “nauda seko klientam” un paredzot iespēju ģimenēm piesaistīt finanšu resursus, gan aprūpes, gan rehabilitācijas pasākumu īstenošanai tiek plānota šo bērnu atgriešanās ģimenē.

**21.tab. Bērnu/jauniešu sadalījums pa pakalpojuma veidiem,
pārvietošanas plāns.**

(Avots: Autoru izstrādāts)

Plānam ir ilustratīvs un ieteikuma raksturs.

Nr.	Vecums	IAP norādītie nepieciešamie pakalpojumi	Pašvaldība no kuras ievietots	Pakalpojums uz 31.12.2022
1	4	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Rīga	Specializētā audžuģimene
2	12	ĢVPP	Rīga	ĢVPP
3	14	ĢVPP	Rīga	Grupu dzīvoklis
4	1	Ģimene/Audžuģimene/ĢVPP	Rīga	Audžuģimene
5	0	ĢVPP	Rīga	Audžuģimene
6	3	Audžuģimene/ĢVPP	Rīga	Audžuģimene
7	3	Ģimene/Specializētā audžuģimene/ĢVPP	Burtnieku nov.	Specializētā audžuģimene
8	16	ĢVPP	Ogres nov.	Grupu dzīvoklis
9	2	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Talsu nov.	Specializētā audžuģimene
10	3	Ģimene/ĢVPP	Baldones nov.	Audžuģimene
11	1	Ģimene/Audžuģimene	Balvu nov.	Audžuģimene
12	2	Ģimene/Specializētā audžuģimene/ĢVPP	Jelgava	Audžuģimene
13	2	Ģimene/Audžuģimene/ĢVPP	Jelgava	Audžuģimene
14	1	Ģimene/Audžuģimene/ĢVPP	Ogres nov.	Audžuģimene
15	1	Ģimene/Specializētā audžuģimene/ĢVPP	Rīga	Specializētā audžuģimene
16	2	Ģimene/Audžuģimene/ĢVPP	Saldus nov.	Audžuģimene
17	2	Audžuģimene/ĢVPP	Rīga	Audžuģimene
18	1	Ģimene/Audžuģimene/ĢVPP	Rīga	Audžuģimene
19	3	Audžuģimene/ĢVPP	Rīga	Audžuģimene
20	5	Audžuģimene/ĢVPP	Jelgava	Audžuģimene
21	5	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Rīga	Specializētā audžuģimene
22	5	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Jēkabpils nov.	Specializētā audžuģimene
23	5	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Jelgava	Specializētā audžuģimene
24	6	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Rīga	Specializētā audžuģimene

Nr.	Vecums	IAP norādītie nepieciešamie pakalpojumi	Pašvaldība no kuras ievietots	Pakalpojums uz 31.12.2022
25	6	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Rīga	Specializētā audžuģimene
26	11	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Limbažu nov.	Specializētā audžuģimene
27	11	ĢVPP	Rīga	ĢVPP
28	5	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Limbažu nov.	Specializētā audžuģimene
29	4	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Viļakas nov.	Specializētā audžuģimene
30	10	ĢVPP	Bauskas nov.	ĢVPP
31	15	ĢVPP	Bauskas nov.	Grupu dzīvoklis
32	11	ĢVPP	Salacgrīvas nov.	ĢVPP
33	6	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Jūrmala	Specializētā audžuģimene
34	6	Ģimene/Specializētā audžuģimene/ĢVPP	Rīga	Specializētā audžuģimene
35	3	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Tukuma nov.	Specializētā audžuģimene
36	2	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Dobeles nov.	Specializētā audžuģimene
37	6	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Rīga	Specializētā audžuģimene
38	7	Specializētā audžuģimene/ ĢVPP	Rīga	Specializētā audžuģimene
39	11	ĢVPP	Rīga	ĢVPP
40	0	Netika veikts IAP	Rīga	Audžuģimene
41	0	Netika veikts IAP	Jelgava	Audžuģimene
42	1	Netika veikts IAP	Rīga	Audžuģimene
43	1	Netika veikts IAP	Rīga	Audžuģimene
44	1	Netika veikts IAP/Gatavo adopcijai	Olaines nov.	Adopcija
45	1	Netika veikts IAP	Olaines nov.	Audžuģimene
46	1	Netika veikts IAP	Rīga	Audžuģimene
47	1	Netika veikts IAP	Jūrmala	Audžuģimene
48	2	Netika veikts IAP	Rīga	Audžuģimene
49	2	Netika veikts IAP	Olaines nov.	Audžuģimene
50	3	Netika veikts IAP	Eleja	Ģimene
51	4	Netika veikts IAP	Jaunjelgavas nov.	Ģimene
52	4	Netika veikts IAP	Rīga	Audžuģimene
53	4	Netika veikts IAP	Rīga	Ģimene
54	5	Netika veikts IAP	Limbažu nov.	ĢVPP

Nr.	Vecums	IAP norādītie nepieciešamie pakalpojumi	Pašvaldība no kuras ievietots	Pakalpojums uz 31.12.2022
55	5	Netika veikts IAP	Rīga	ĢVPP
56	5	Netika veikts IAP	Rīga	Ģimene
57	5	Netika veikts IAP	Rīga	ĢVPP
58	5	Netika veikts IAP	Rīga	ĢVPP
59	5	Netika veikts IAP	Jelgavas nov.	Ģimene
60	6	Netika veikts IAP	Dobeles nov.	Ģimene
61	6	Netika veikts IAP	Rīga	Ģimene
62	7	Netika veikts IAP	Rēzekne	ĢVPP
63	8	Netika veikts IAP	Gulbenes nov.	ĢVPP
64	11	Netika veikts IAP	Salaspils nov.	ĢVPP
65	14	Netika veikts IAP	Jelgavas nov.	Grupu dzīvoklis
66	17	Netika veikts IAP	Rīga	Grupu dzīvoklis

22.tab. Indikatīvais laika plāns bērnu virzībai prom no institūcijas.

(Avots –Autoru izstrādāts)

	Indikatīvais segmenta lielums*	2018	2019	2020	2021	2022	2023
A	23+18						
B	12 bērni						
C	7 bērni						

*Piezīme – Indikatīvā segmenta lieluma aprēķins balstīts uz bērnu skaitu iestādē 2017. gada vasarā, kopumā 66 bērni. Vienam bērnam atbilstoši personāla informācijai ir paredzama nonākšana adopcijā un pieci bērni līdz 31.12.2022 sasniegs pilngadību, kā rezultātā tiem nepieciešams plānot sabiedrībā balstītus sociālos pakalpojumus.

4.3. Alternatīvas darbinieku tālākai nodarbināšanai

Risinājumi filiāles „Rīga” personāla resursu un kompetenču tālākai izmantošanai izvirzīti ņemot vērā kopējās tendences nodarbinātības jomā, nodarbinātības tendences sociālajā jomā un darbinieku kvalifikācijas atbilstību darbam ģimeniskai videi pietuvinātā pakalpojumā.

Kopējās tendences nodarbinātības jomā ir šādas - pēdējo 3 gadu laikā (2015. – 2017. gads) vērojama darba tirgus situācijas uzlabošanās, pieaug darbavietu skaits un atalgojums gan privātajā, gan publiskajā sektorā, samazinās bezdarba līmenis. Reģistrētais **bezdarba līmenis** Rīgas reģionā 2017. gada oktobrī – **4.2%, brīvās darba vietu vakances** Rīgā – **7600, lielākā mērķa grupa** no bezdarbnieku kopskaita ir **bezdarbnieki vecumā 50+ gadi (31%)**⁶³.

⁶³ NVA interneta vietne, skatīt sadaļu – Statistika, <http://nva.gov.lv/index.php?cid=6>

Nodarbinātības valsts aģentūras (turpmāk – NVA) pārskatos par bezdarba situāciju valstī norādīts, ka visvairāk NVA reģistrēto bezdarbnieku ir vienkāršajās profesijās (palīgstrādnieks, mazumtirdzniecības veikala pārdevējs, apkopējs, pārdevējs konsultants, sētnieks), komplicētāka atgriešanās darba tirgū ir cilvēkiem pirms pensijas vecumā 50+ gadi, cilvēkiem ar invaliditāti⁶⁴ un cilvēkiem ar pamata vai vispārējo vidējo izglītību.

Reorganizācijas plāna izstrādes eksperti norāda, ka aptuveni 2/3 daļas filiāles „Rīga” darbinieku reorganizācijas laikā būs vecuma grupā 50+ gadi un ar pamata vai vispārējo vidējo/ vidējo profesionālo izglītības līmeni. Līdz ar to tas aktualizē jautājumu par atbilstošu risinājumu nepieciešamību tieši iepriekš minētajai darbinieku grupai, veidojot darbaspēka prasmju korekcijas plānu īstermiņa un vidējā termiņā.

Nodarbinātības tendences sociālajā jomā ir šādas - Ekonomikas ministrijas (turpmāk – EM) ekspertu darba grupa ir prognozējusi, ka saglabājosies līdzšinējai darbaspēka sagatavošanas struktūrai, 2022. gadā sociālo zinātņu speciālistu skaits pārsniegs pieprasījumu⁶⁵, tai skaitā, darbaspēka pārpalikums sagaidāms arī veselības aprūpes un sociālās labklājības sektorā darbiniekiem ar vidējo profesionālo izglītību.

Balsoties uz EM ekspertu darba grupas prognozi, **reorganizācijas plāna izstrādes eksperti iesaka izvērtēt** iespējas VSAC “Rīga” proaktīvi veicināt esošo **darbinieku iesaisti mūžizglītības procesā**. Jo, pirmkārt, tieši organizāciju vadītāji ir tie, kuri visefektīvāk spēj motivēt darbiniekus attīstīties un paplašināt savas kompetences gan tiešā veidā, piedāvājot apmācības, gan netieši – izmantojot iestādes iekšējo kultūru un vērtības, piemēram, novērtējot tos darbiniekus, kas gatavi attīstīt savas zināšanas un prasmes.

Darbinieku iesaisti mūžizglītības procesā sekmē arī valstiskā prioritāte nodarbinātības jomā - profesionālās mobilitātes veicināšana, kas paredz, ka līdz 2020. gadam pieaugušo izglītībā iesaistīto skaits varētu tikt palielināts no 5% līdz 15% ekonomisko iedzīvotāju vidū⁶⁶. Šī uzdevuma sasniegšanai tiek izmantots gan valsts, gan ESF finansējums. Viena no iespējām ir darbinieku iesaiste Valsts izglītības attīstības aģentūras īstenotajā projektā “Nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveide”. Projekta mērķis ir pilnveidotu nodarbināto personu profesionālo kompetenci, laikus novēršot darbaspēka kvalifikācijas neatbilstību darba tirgus pieprasījumam, veicinot strādājošo konkurētspēju un darba produktivitātes pieaugumu⁶⁷.

Izpētot šodienas pieprasījumu darba ņēmējiem saistībā ar bērnu aprūpi sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniedzēju vidū⁶⁸, ir identificētas **pamatprasības bērnu aprūpes speciālistiem**:

- ❖ **izglītība** – augstākā vai vidējā profesionālā izglītība, ar specializāciju sociālajā darbā, sociālajā pedagogijā, sociālā vai veselības aprūpē, sociālā rehabilitācijā, pedagogijā, psiholoģijā.

⁶⁴ NVA interneta vietne, http://www.nva.gov.lv/docs/31_59956259d028c1.43785262.pdf

⁶⁵ Izglītības kvalitātes valsts dienesta interneta vietne, http://ikvd.gov.lv/assets/files/Publik%C4%81cijas/IKVD_EQAVET_seminars_Pavluts_Nodarbinatibas_tendences_23032017.pdf, . 8.un 17. lpp.

⁶⁶ Izglītības kvalitātes valsts dienesta interneta vietne, http://ikvd.gov.lv/assets/files/Publik%C4%81cijas/IKVD_EQAVET_seminars_Pavluts_Nodarbinatibas_tendences_23032017.pdf, 14.lpp.

⁶⁷ Plašāku aprakstu par projektu skatīt - <http://www.macibaspieaugusajiem.lv/>.

⁶⁸ Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija, <https://www.sosbernuciemati.lv/vakances/>, Nodibinājums „Sociālo pakalpojumu aģentūra”, <http://www.krize.lv/>.

- ❖ **profesionālās prasmes** – darba pieredze ar bērniem, atvērtība jaunu zināšanu apguvē saistībā ar bērnu aprūpi, profesionālo standartu ievērošana;
- ❖ **organizatoriskās prasmes** – veidot pozitīvu komunikāciju un sadarbību, patstāvīga darba plānošana; kopienas resursu pārzināšana;
- ❖ **sociālās prasmes** – dzīves gudrība, iejūtība, elastība, iniciatīva, atbildība, radošums.

Identificētās prasmes kopumā atspoguļo būtiskākās 21.gs. karjeras prasmes – radošums un inovācija, kritiskā domāšana un problēmu risināšana, komandas darbs, ietverot, efektīvas komunikācijas prasmes un sadarbības prasmes, spēja atrast un pārvaldīt informāciju, tehnoloģiju patība, elastīgums, patstāvība, spēja plānot un organizēt, atbildība, līderība u.tml. prasmes⁶⁹.

Filiāles „Rīga” personāla resursu un kompetenču tālākai izmantošanai tiek piedāvātas **4 pamata alternatīvas**, kas stājas spēkā **ar 2021. gadu**:

A	Turpināt darbu sociālajos pakalpojumos SBSP sektorā;
B	Turpināt darbu ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojumā;
C	Turpināt darbu jaunajos sociālajos pakalpojumos filiāles „Rīga” ēkās;
D	NVA pakalpojumu bezdarba gadījumā izmantošana

A, B un C alternatīvas paredz, ka darbinieki joprojām varēs strādāt ar cilvēkiem, kam nepieciešama sociālā aprūpe, vienīgi darīt to daudz piemērotākā vidē – nelielās iestādēs, mazās grupās vai citos sociālās aprūpes centros.

23.tab. Alternatīvu salīdzinājums pēc darbības jomas.

(Avots – autoru izstrādāts)

Alternatīva	Pakalpojuma veids	Pakalpojuma saņēmējs	Prasības	Darba devējs
A	Alternatīvās aprūpes pakalpojums ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem	Bērni ar FT un/vai GRT	Pārkvalifikācija SBSP sniegšanai	SBSP sniedzējs (NVO vai SIA)
B	Ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojums	Pieaugušie ar FT un/vai GRT	Zināšanu pilnveide par starptautiskajiem normatīviem personu ar invaliditāti un vecu cilvēku aprūpi	VSAC „Rīga”

⁶⁹ Framework for 21st century learning. Skat. <http://www.p21.org/our-work/p21-framework>

C	Pusceļa mājas pakalpojums vai Dienas aprūpes pakalpojums	Pieaugušie ar GRT	Pār kvalifikācija SBSP sniegšanai un kvalifikācijas paaugstināšana inovatīvu risinājumu ieviešanai	SBSP sniedzējs (NVO vai SIA)
D	N/A	N/A	N/A	N/A

Piezīme: N/A – nav attiecināms

Atbilstoši katra darbinieka individuālajai izvēlei ir nepieciešams apgūt atbilstošas prasmes darba tirgus pieprasījumam, kā arī veikt kvalifikācijas pilnveidi atbilstoši konkrētajai alternatīvai.

24.tab. Alternatīvu izvērtējums.

(Avots - autoru izstrādāts)

Alternatīva	Priekšrocības	Trūkumi
A	❖ „Sirds darba” turpināšana piemērotākā vidē; ❖ Augošs sektors; ❖ Darba iespējas saistītos SBSP: dienas aprūpes centrā, jauniešu mājas pakalpojumā u.c. iespējas; ❖ Regulāras tālāk izglītības iespējas; ❖ Motivējoši darba apstākļi un atalgojums.	❖ Nav informācijas par jaunās darbavietas atrašanās vietu; ❖ Nav zināmas precīzas darba vakances un prasības.
B	❖ Zināms darba devējs un darba vide; ❖ Stabils atalgojums un sociālās garantijas.	❖ Ierobežots vakancu piedāvājums.
C	❖ Jaunu profesionālo zināšanu apgūšana; ❖ Zināma darbavietas atrašanās.	❖ Pakalpojumam pilotprojekta statuss; ❖ Nav zināms darba devējs ilgtermiņā; ❖ Ierobežots vakancu piedāvājums.
D	N/A	N/A

Piezīme: N/A – nav attiecināms

Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa uzskata, ka ikvienam darbiniekam, kurš ir nodarbināts ārpusģimenes aprūpes jomā un iesaistīts bērnu aprūpes vai rehabilitācijas nodrošināšanā, tai skaitā, arī filiāles “Rīga” personālam, lai sniegtu kvalitatīvu aprūpi bez vecāku gādības palikušam bērnam, ir nepieciešamas apmācības par standartiem, uz kuriem balstoties tiek organizēta bērnu aprūpe, audzināšana, pastāvīgai dzīvei nepieciešamo iemaņu apgūšana ĢVPP, apgūt metodes, kā veicināt bērnu un vecāku saskarsmi, lai ģimene atkal apvienotos, vai arī izskatītu paplašinātās aizbildnības iespējas, veicināt izpratni par vecāku un tuvinieku nozīmi bērna dzīvē, zaudējumiem, sērošanu, traumām un vardarbības sekām un apgūt prasmes, kā ar spēļu un rotaļu metodēm nodrošināt bērniem veselīgu piesaisti. Tā īstenošanai 85 darbiniekiem, kas nodarbināti bērnu aprūpē būtu nepieciešamas kvalifikācijas paaugstināšanas apmācības.

25.tab. Apmācību programmas*.
 (Avots - Autoru izstrādāts)

Programma	Apraksts	Apjoms	Izmaksas vienam dalībniekam	Iespējamais apmācību sniedzējs
1.“Bērnu aprūpē strādājošo speciālistu apmācību programma bērnu tiesību pieejas ieviešanai ikdienas darbā”	Iestādes vadības, sociālo darbinieku, pedagogu, audzinātāju, aprūpētāju, bērnu tiesību u.c. speciālistu – kapacitātes stiprināšana bērnu tiesību aizsardzībā balstītas pieejas ieviešanai aprūpes institūcijas darba praksē, kas tiek īstenota ar apmācībām speciālistiem. Apmācību saturs balstīts uz ANO Konvencijas par bērnu tiesībām četriem pamatprincipiem – līdzdalība, bērna dzīvība un attīstība, bērna labākās intereses un nediskriminācija.	16 stundas	45,00 EUR	SOS Bērnu ciematu asociācija
2.“Bērnu ar funkcionāliem traucējumiem aprūpe un rehabilitācija”	Pedagogu, audzinātāju, aprūpētāju u.c. speciālistu – kapacitātes stiprināšana bērnu ar funkcionāliem traucējumiem aprūpes un rehabilitācijas jautājumos. Apmācību saturs balstīts veidojot vairākus apmācību moduļus, apskatot bērnu ar funkcionāliem traucējumiem vajadzības, pašaprūpes, aktivizācijas un komunikācijas, palīgīdzekļu izmantošanas u.c. aspektus.	24 stundas	45,00 EUR	Latvijas Universitātes P. Stradiņa medicīnas koledža
3.Profesionālās pilnveides izglītības programma „Bērnu aprūpes pamati”.	Mērķis: programma paredzēta personām, kuras sniedz bērnu uzraudzības pakalpojumus. Profesionālās pilnveides izglītības programma izveidota atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr. 404 “Prašības bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējiem un bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzēju reģistrēšanas kārtība” un ir licencēta Izglītības kvalitātes valsts dienestā, licences Nr. P-8691 Pēc programmas noklausīšanās tiek izsniegta apliecība par profesionālās pilnveides izglītību.	40 stundas (31 stunda – teorija, 9 stundas – praktiskās mācības).	45,00 EUR	Latvijas Universitātes P. Stradiņa medicīnas koledža

**Piedāvātās programmas var aizstāt ar līdzvērtīgām programmām.*

Reorganizācijas plāna izstrādes eksperti rosina, jau sākot ar 2018. gadu, VSAC “Rīga” vadībai izskatīt iespējas īstermiņa darbaspēka prasmju korekcijas plānā iekļaut apmācību programmas paaugstinot personāla kvalifikāciju un esošā pakalpojuma kvalitāti.

26. tab. Apmācību kopējās izmaksas.

(Avots: Autoru izstrādāts)

Sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas personāls	85 darbinieki X 135,00 EUR	11 475,00 EUR
--	----------------------------	---------------

Apmācību nodrošināšanai var tikt piesaistīts finansējums:

- ❖ VSAC “Rīga” pamatbudžets
- ❖ Projekts “Deinstitucionalizācija un sociālie pakalpojumi personām ar invaliditāti un bērniem”
- ❖ Cits finansējums

4.4. Reorganizācijas veikšanai nepieciešamais finansējums

Šajā etapā precīzu finansējumu reorganizācijas plāna īstenošanai nav iespējams aprēķināt, jo reorganizācijas plāns paredz individuālas pieejas nodrošināšanu ikvienam bērnam (bērna vajadzībās veidots pakalpojumu grozs) pārejai no institucionālās aprūpes uz sabiedrībā balstītu aprūpi. **Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu grupa ir veikusi indikatīvu finansējuma aprēķinu**, kas balstīts, bērnu aprūpes nodrošināšanas plānā uz 2022. gada 31. decembri (Skatīt 27. tab.) un paredzot kvalitatīvu ilgstošas aprūpes pakalpojumu nodrošinājumu pieaugušām personām, kur **finansējuma aprēķinam par pamatu ņemot DI projekta vienas vienības izmaksu standarta likmes⁷⁰**, un reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu profesionālo pieredzi saistībā ar sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu nodrošināšanu cilvēkiem ar GRT, pieņemot, ka kvalitatīva ilgstošas aprūpes pakalpojuma izmaksas būtu līdzvērtīgas SBSP izmaksām.

27. tab. Bērnu aprūpes izmaksas.

Avots: Autoru izstrādāts

Aprūpes forma	Bērnu skaits	Aprēķins	Nepieciešamā summa gadā
Audžuģimene	23	Pabalsts bērnu uzturam bērniem līdz 6 gadu vecumam: 21 bērni X 215,00 EUR X 12 mēneši = 54180,00 EUR Pabalsts bērnu uzturam no 7 gadiem: 2 bērni X 258,00 EUR X 12 mēneši = 6 192,00 EUR Atlīdzība par audžuģimeņu darbu (vidēji 2 bērni audžuģimenē): 23 bērni X 222,00 EUR X 12 mēneši = 61 272,00 EUR Sociālās apdrošināšanas iemaksas 24,59% = 15 066,78 EUR	136 710.78 EUR
Specializētā audžuģimene	18 bērni	Pabalsts bērnu uzturam bērniem līdz 6 gadu vecumam: 5 bērni X 215,00 EUR X 12 mēneši = 12 900,00 EUR Pabalsts bērnu uzturam no 7 gadiem: 13 bērni X	284 586.38 EUR

⁷⁰ Metodika par vienas vienības izmaksu standarta likmju aprēķinu un piemērošanu Eiropas Sociālā fonda darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.2. specifiskā atbalsta mērķa „Palielināt kvalitatīvu institucionāli aprūpi alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” pasākuma „Deinstitucionalizācija” īstenošanai. Skatīt, http://m.esfondi.lv/upload/preciz_9221_19.09.2016_lv.pdf

		258,00 EUR X 12 mēneši = 40 248,00 EUR Darba samaksa par pienākumu veikšanu: 860,00 ⁷¹ EUR X 18 bērni X 12 mēneši = 185 760.00EUR Sociālās apdrošināšanas iemaksas 24,59% = 45 678.384EUR	
ĢVPP*	12 bērni	Salīdzinot esošās 1 gultas dienas izmaksas aprūpes pakalpojumam bērniem gan VSAC „Rīga” filiālēs, gan pašvaldību finansētajos bērnu aprūpes centros, un esošā aprūpes pakalpojuma atbilstību Quality4Children ⁷² standartā noteiktajiem principiem un Latvijas valsts normatīviem ⁷³ , kas paredz, ka ārpusģimenes aprūpes vietai jāatbilst bērna vajadzībām, dzīves situācijai un sociālajai videi, mērķa grupā – bērni ar vidējiem vai smagiem FT un/vai GRT, aprūpes pakalpojuma izmaksas ĢVPP 1 bērnam mēnesī ir robežās no EUR 1 750 – 2 500 ⁷⁴ . Reorganizācijas plāna izstrādes ekspertu vērtējumā, ka pie augstākās izmaksu robežas pakalpojuma izmaksās ir ietverts izmitināšanas jeb dzīvesvietas pakalpojums, izglītības un veselības pakalpojumi ārpus dzīvesvietas, viesģimenes pakalpojums, speciālā transporta nodrošināšana, kā arī aktivitātes bērna potenciāla attīstīšanai. 2500,00 EUR X 12 bērni X 12 mēneši = 360 000,00 EUR	360 000,00 EUR
Ģimene	7 bērni	“Nauda seko klientam” atbalsts ģimenēm: 7 bērni X 549,50 ⁷⁵ X 12 mēneši=46 158,00 EUR	46 158,00 EUR
Ilgstošas aprūpes pakalpojumu nodrošināšana *	5 bērniem pēc pilngadības sasniegšanas	5 personas X 1330,98 ⁷⁶ EUR X 12 mēneši = 79 858.80 EUR	79 858,80 EUR
KOPĀ			907 313.97 EUR

*Netiek paredzētas infrastruktūras izveides izmaksas

⁷¹ Likumprojekta „Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)

⁷² Standarts bērnu ārpusģimenes aprūpei Eiropā - http://www.bti.gov.lv/lat/arpusgimenes_aprupe/quality4children/

⁷³ 2017. gada 13. Jūnija MK noteikumi Nr.338 - <https://likumi.lv/doc.php?id=291788>

⁷⁴ Izmaksu aprēķina atšifrējums: EUR 1750 (EUR 41.54 filiāles „Rīga” 1 gultas dienas izmaksas x 30 dienas x 1.4 pakalpojuma kvalitātes koeficients = EUR 1744.68); EUR 2500 (EUR 76.20 Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centra filiāles „Vita” (bērni ar viegliem GRT) 1 gultas dienas izmaksas x 30 dienas x 1.1 pakalpojuma kvalitātes koeficients = EUR 2514,60)

⁷⁵ Likumprojekta „Grozījumi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)

⁷⁶ III un IV aprūpes līmenis - Dzīves vietas pakalpojums (461.70 EUR), saturīgas dienas pavadīšanas aktivitātes (404.88), individuālais atbalsts (464.40 EUR).

Salīdzinot filiāles “Rīga” izmaksas 2016. gadā (1 201 042, 00 EUR) ar indikatīvajām izmaksām sekmīgas reorganizācijas īstenošanas gadījumā (907 313.97 EUR) var secināt, ka kopējās izmaksas reorganizācijas gadījumā gada griezumā ir pat iespējams nedaudz zemākas.

Paredzams, ka reorganizācijas plāna īstenošanai ārpus VSAC “Rīga” budžeta laika periodā **2018.-2022. gads** ir jāparedz finansējums ēkas vides pieejamības paaugstināšanai [1], darbinieku pārkvalifikācijai ģimeniskas vides pietuvināta pakalpojuma sniegšanai [2], bērnu ar GRT vajadzībās noteikta pakalpojuma groza noteikšana [3].

4.5. Rīcības plāna uzdevumi

Reorganizācijas plāna īstenošanai ir izvirzīti 4 pamatuzdevumi: piemērotākā alternatīvās aprūpes pakalpojumu nodrošināšana filiāles “Rīga” aprūpē esošiem bērniem [1], filiāles “Rīga” personāla pārkvalifikācija [2], filiāles “Rīga” sociālā pakalpojuma pārstrukturizēšana [3] un filiāles “Rīga” vides pieejamības pasākumu īstenošana [4].

28.tab. Rīcības uzdevumi (uzdevumu apraksts, laika grafiks un atbildīgie).

(Autoru izstrādāts)

Nr.p.k.	Uzdevumi	Termiņš	Atbildīgais
1.	Piemērotākā alternatīvās aprūpes pakalpojumu nodrošināšana filiāles “Rīga” aprūpē esošiem bērniem.		
1.1.	Bērniem (0 – 3 gadi) aprūpes pakalpojuma nodrošināšana audžuģimenēs/specializētajās audžuģimenēs.	2022. gads, IV ceturksnis	VSAC, Bāriņtiesas
1.2.	Bērniem (4 – 18 gadi) aprūpes pakalpojuma nodrošināšana specializētajās audžuģimenēs.	2022. gads, IV ceturksnis	VSAC, Bāriņtiesas
1.3.	ĢVPP pakalpojumu nodrošināšana	2022. gads, IV ceturksnis	LM, pašvaldības, pakalpojumu sniedzēji
2.	Filiāles “Rīga” personāla pārkvalifikācija.		
2.1.	Darbinieku informēšana par filiāles „Rīga” darbību vidējā plānošanas termiņā (2018. – 2020. gads) un ilgtermiņā.	2019. gada I ceturksnis	VSAC
2.2.	Darbinieku kvalifikācijas paaugstināšana, nodrošinot apmācības par alternatīvās aprūpes principiem, veidiem, metodēm.	2022. gads, IV ceturksnis	VSAC
3.	Filiāles “Rīga” sociālā pakalpojuma pārstrukturizēšana.		
3.1.	Telpu pielāgojumi jauno pakalpojumu nodrošināšanai	2022. gads, IV ceturksnis	VSAC
4.	Filiāles “Rīga” vides pieejamības pasākumu īstenošana.		
4.1.	Vides pieejamības uzlabošanas pasākumu veikšana	2019. gads, IV ceturksnis	LM/ VSAC

5. PIELIKUMI

1. pielikums: Rīgas pilsētas nodrošinātie SBSP bērniem ar FT/GRT un viņu ģimenēm

Pakalpojuma nosaukums	Pakalpojuma apraksts
Sociālās aprūpes pakalpojumi	
Dienas aprūpes centrs bērniem ar ierobežojumiem (turpmāk – DAC bērniem ar FT)	Pakalpojuma mērķis ir sekmēt bērnu pašaprūpes potenciāla attīstību, neatkarības līmeņa paaugstināšanos, sociālo prasmju attīstīšanu un sociālo integrāciju. DAC bērniem ar FT tiek nodrošināta bērnu vecumam, veselības un funkcionālajam stāvoklim atbilstoša aprūpe, ergoterapija, fizioterapija, logoterapija, mūzikas terapija, kā arī datorprasmju apmācība. 2016. gadā pakalpojumu nodrošināja 3 organizācijas. 2016. gadā DAC pakalpojumus saņēma 71 bērns.
Atelpas brīža pakalpojums	Īslaicīgas sociālās aprūpes pakalpojums institūcijā bērniem ar funkcionāliem traucējumiem ietver sociālās aprūpes un rehabilitācijas pasākumu kompleksu (sociālā aprūpe, uzraudzība, ēdināšana, fiziskās aktivitātes, pašaprūpes un sociālo prasmju attīstīšana, saturīga brīvā laika pavadīšana) līdz 45 dienām gadā.
Vasaras programma	Vasaras mēnešos Rīgas pašvaldības ģimenēm, kuras audzina bērnus ar FT, tika piedāvāta vasaras sociālās rehabilitācijas programma. Pakalpojums bija paredzēts bērniem, kuriem nepieciešama uzraudzība, aprūpe un rehabilitācija skolas brīvlaikā.
Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi	
Agrīnās korekcijas programma	Pakalpojums, kura ietvaros tiek īstenota agrīnās izglītošanas un audzināšanas sistēma (mūzikas un spēļu terapija, sociālās uzvedības un datora nodarbības, mākslas terapija un vecāku izglītošana) bērniem ar garīgās un fiziskās attīstības traucējumiem – agrīni dzimušiem bērniem, bērniem ar dzemdību traumām, Dauna sindromu, cerebrālo trieku, hidrocefāliju, autismu un citām diagnozēm, kuru dēļ bērniem ir attīstības traucējumi. 2016. gadā agrīnās korekcijas pakalpojumu saņēma 33 bērni.
Individuālo rehabilitācijas plānu izstrādes pakalpojums	Ietver fizioterapeita, ģimenes ārsta, ergoterapeita, audiologopēda, speciālā pedagoga, sociālā darbinieka un citu speciālistu bērna funkcionālā stāvokļa novērtējumu, kā arī bērnam nepieciešamo konsultāciju, procedūru u.c., t.sk. vecāku atbalsta pasākumu kompleksu noteiktam laika periodam. 2016. gadā rehabilitācijas plāns tika izstrādāts 20 bērniem un viņu ģimenes locekļiem.
Individuālā sociālās rehabilitācijas programma	Pakalpojums, kurā tiek īstenota 10 mēnešu sociālās rehabilitācijas un apmācību programma. Pakalpojuma ietvaros bērniem un vecākiem atbilstoši sākotnējam izvērtējumam tiek nodrošināta fizioterapija, spēļu

Pakalpojuma nosaukums	Pakalpojuma apraksts
	terapija, psihologa konsultācijas un nodarbības baseinā. Savukārt vecākiem tiek sniegts psiholoģisks atbalsts un konsultācijas ar mērķi apmācīt vecākus bērna aprūpē un rehabilitācijā mājas apstākļos. 2016. gadā pakalpojumu saņēma 10 bērni un viņu ģimenes locekļi.
Bērnu paliatīvās aprūpes pakalpojums	Sniedz atbalstu neizārstējamiem un smagi slimiem bērniem un viņu ģimenēm, kā arī sērojošām ģimenēm pēc bērnu nāves. Pakalpojuma ietvaros tiek nodrošināta sociālu un garīgu vajadzību risināšana un apmierināšana, medicīniska sāpju un simptomu remdēšana un psiholoģiska palīdzība. 2016. gadā paliatīvās aprūpes pakalpojumu saņēma 44 bērni un viņu vecāki.
Sociālās rehabilitācijas un agrīnās intervences programma	Pakalpojums, kura ietvaros tiek nodrošināta agrīna psihosociāla palīdzība un rehabilitācija bērniem ar garīgās attīstības un uzvedības traucējumiem un viņu ģimenēm. Bērni un viņu ģimenes locekļi saņem kvalificētu speciālistu: sociālā darbinieka, speciālā pedagoga un psihologa individuālās konsultācijas, kā arī iespēju apmeklēt mūzikas terapiju un deju un kustību terapiju. 2016. gadā pakalpojumu saņēma 33 bērni.
Psihologa pakalpojumi ģimenēm ar bērniem ar FT	Nodrošina vecākiem psiholoģisku, atbalsta un izglītojošu palīdzību, savukārt bērniem veicina komunikācijas un saskarsmes prasmes, lai veiksmīgi iekļautos sabiedrībā. Psihologa pakalpojums tiek sniegts gan individuāli bērnam un vecākiem, gan vecākam ar bērnu, tādējādi stiprinot savstarpējās attiecības un mācot jaunas sadarbības metodes. Konsultācijas vecākiem tiek sniegtas caur praktisku darbošanos un pieredzi, lai palīdzētu apgūt jaunas prasmes un ieraudzītu bērna resursus un spējas. Psihologs savā darbā izmanto tādas metodes kā spēļu terapija, smilšu terapija, mākslas terapija, kognitīvi biheiviorālā terapija u.c. metodes. 2016. gadā sniegtas 343 psihologa konsultācijas 40 personām.
Ģimenes asistenta pakalpojums	Ģimenes asistenta pakalpojums nodrošina personai atbalstu un apmācību sociālo prasmju apgūšanā, bērnu aprūpē un audzināšanā, mājsaimniecības vadīšanā saskaņā ar individuāli izstrādātu sociālās rehabilitācijas plānu.

2. pielikums: Filiālē „Rīga” fotofiksācija

Att. Nr.1. VSAC “Rīga” vēsturiskā ēka, Kapseļu iela 31. (Avots – VSAC “Rīga” interneta vietne)

Att. Nr. 2 Galvenā ieeja (Avots – Ēkas apsekojamā laikā uzņemtie attēli)

Att. Nr.3 filiāles “Rīga” vēsturiskā ēka (Avots – Ēkas apsekojamā laikā uzņemtie attēli)

Att. Nr. 4 filiāles “Rīga” vēsturiskā ēka (Avots – Ēkas apsekojamā laikā uzņemtie attēli)

Att. Nr. 5 filiāles “Rīga” vēsturiskā ēka (Avots – Ēkas apsekojamā laikā uzņemtie attēli)

Att. Nr. 6 Pagalms (Avots – Ēkas apsekojamā laikā uzņemtie attēli)

Att. Nr. 7 Pasākumu telpa (Avots – Ēkas apsekojamā laikā uzņemtie attēli)

Att. Nr. 8 Vingrošanas telpa (Avots – Ēkas apsekojamā laikā uzņemtie attēli)

Att. Nr. 9 Spēļu telpa (Avots – Ēkas apsekojamā laikā uzņemtie attēli)

Att. Nr.10 Spēļu telpa (Avots – Ēkas apsekojamā laikā uzņemtie attēli)

Att. Nr.11 Bērnu zīmējums (Avots – Ēkas apsekojamā laikā uzņemtie attēli)

Att. Nr.12 Dzīvojamā telpa (Avots – Ēkas apsekojamā laikā uzņemtie attēli)

Att. Nr.13 Mācību telpa (Avots – Ēkas apsekojamā laikā uzņemtie attēli)

Att. Nr.14 Telpa personālam (Avots – Ēkas apsekojamā laikā uzņemtie attēli)

Att. Nr. 15 Vannas istaba (Avots – Ēkas apsekojamā laikā uzņemtie attēli)

Att. Nr. 16 Vannas istaba (Avots – Ēkas apsekojamā laikā uzņemtie attēli)

Att. Nr. 17 Labierīcības (Avots – Ēkas apsekojamā laikā uzņemtie attēli)

Att. Nr. 18 Vecāku un bērnu tikšanās telpa (Avots – Ēkas apsekojamā laikā uzņemtie attēli)

Att. Nr. 20 Pagalms (Avots – Ēkas apsekojamā laikā uzņemtie attēli)

3. pielikums: Informācijas par sociālo pakalpojumu pieejamību filiāles "Rīga" aprūpē esošajiem bērniem

(Avots: Rīgas domes Labklājības departaments. Google maps)

Nr.p.k.	Pakalpojums	Pakalpojuma sniedzējs	Pakalpojuma attālums no filiāles "Rīga", km
Sociālās rehabilitācijas programmas bērniem ar funkcionāliem ierobežojumiem			
1	Agrīnās korekcijas apmācības pakalpojums bērniem ar invaliditāti	Biedrība 'Latvijas Portidžas mācībsistēmas asociācija'	5,2
2	Sociālās rehabilitācijas un apmācības pakalpojums bērniem ar kustību traucējumiem	Biedrība 'Latvijas Bērniem ar Kustību Traucējumiem'	9,2
3	Individuālo rehabilitācijas plānu izstrāde bērniem ar funkcionāliem traucējumiem	Biedrība Rehabilitācijas centrs 'Mēs esam līdzās'	10,5
Dienas aprūpes centra pakalpojums bērniem ar funkcionāliem ierobežojumiem			
4	Dienas aprūpes centrs "Torņakalna Rūķi"	Rīgas 3.Speciālā pamatskolas	6
5	Atbalsta centrs bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un viņu ģimenēm 'Asniņš'	Biedrības 'Ģimenes atbalsta centrs'	7
6	Dienas aprūpes centrs 'Mēs esam līdzās'	Biedrības 'Rehabilitācijas centrs 'Mēs esam līdzās'	10,5
7	Dienas aprūpes centrs un Īslaicīgā sociālā aprūpe bērniem ar invaliditāti 'Atelpas brīdis'	Bērnu klīniskā universitātes slimnīca novietne "Gaiļezers"	14
Dienas aprūpes centra pakalpojums bērniem			
8	Dienas aprūpes centrs	Bērnu Oāze	2,8
9	Dienas centrs bērniem un jauniešiem "Skudrupūznis"	Rīgas Sociālā dienests	3,7
10	Dienas aprūpes centrs "Stropiņš"	Biedrības "Latvijas Sarkanais Krusts" struktūrvienības LSK Pārdaugavas komiteja	4,3
11	Dienas aprūpes centrs "Atbalsta centrs bērniem un ģimenēm Sirdsgaisma"	Nodibinājuma "Latvijas Evaņģēliski luteriskās Baznīcas Diakonijas centrs"	5

Nr.p.k.	Pakalpojums	Pakalpojuma sniedzējs	Pakalpojuma attālums no filiāles "Rīga", km
12	Dienas aprūpes centrs bērniem "Patvērums"	Reliģiskās organizācijas Pestīšanas armijas	5,4
13	Dienas aprūpes centrs "Atbalsta centrs bērniem un ģimenēm "Roku rokā""	Nodibinājuma "Latvijas Evaņģēliski luteriskās Baznīcas Diakonijas centrs"	6,9
14	Dienas centrs "Čiekurs"	Rīgas Sociālā dienests	7,5
15	Dienas centrs bērniem un jauniešiem "Pirmais stāvs"	Rīgas Sociālā dienests	8,1
16	Dienas centrs "Kamene"	Rīgas Sociālā dienests	11,3
17	Dienas centrs 'Vecmīlgrāvis'	Rīgas Sociālā dienests	16
Bērnu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas			
18	struktūrvienība "Vita"	Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centrs	2,4
19	Struktūrvienība "Imanta"	Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centrs	4,1
20	Struktūrvienība "Pārdaugava"	Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centrs	4,2
21	Struktūrvienība "Krīzes centrs"	Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centrs	7,5
22	Struktūrvienība "Ziemeļi"	Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centrs	10,3
23	Struktūrvienība "Apīte"	Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centrs	10,9
24	Struktūrvienība "Ezermala"	Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centrs	11,3
Krīzes centri visa vecuma un dzimuma personām			
25	Krīzes centrs "Burtnieks"	Biedrības "Latvijas Sarkanais Krusts"	9,4
26	Krīzes centrs	Nodibinājums "Centrs Dardedze"	1,8
27	Krīzes centrs bērniem un sievietēm "Māras centrs"	Biedrības "Latvijas Samariešu apvienība	1,9
28	Krīzes centrs	Biedrība "Skalbes"	4
29	Ģimenes krīzes centrs "Mīlgrāvis"	Nodibinājuma "Sociālo pakalpojumu aģentūra" struktūrvienība	11,7
Citi			
30	Struktūrvienība "Dienas aprūpes centrs"	SIA "Ķīpsalas peldbaseins"	3

VSAC „RĪGA” FILIĀLES „RĪGA” REORGANIZĀCIJAS PLĀNS

GALA VERSIJA

Nr.p.k.	Pakalpojums	Pakalpojuma sniedzējs	Pakalpojuma attālums no filiāles "Rīga", km
31	Jauniešu sociālās rehabilitācijas un atbalsta nodaļa	Biedrība "Latvijas Samariešu apvienība"	3,7
32	Atelpas brīža pakalpojums	Bērnu klīniskā universitātes slimnīca novietne "Gaiļezers" Dienas aprūpes centrs un Īslaicīgā sociālā aprūpe bērniem ar invaliditāti	14
33	Ģimenes asistenta pakalpojums	Biedrība 'Latvijas SOS bērnu ciematu asociācija'	6,1

4. pielikums: Izglītības iestādes un to pieejamība filiāles "Rīga" aprūpē esošajiem bērniem

Nr.p.k.	Izglītības iestādes nosaukums	Attālums no filiāles "Rīga", km
Pirmsskolas izglītības iestādes		
1.	Rīgas pirmsskolas izglītības iestāde "Sprīdītis"	0,9
2.	Rīgas 132. pirmsskolas izglītības iestāde "Ieviņa"	1,3
3.	Rīgas 209. pirmsskolas izglītības iestāde "Bitīte"	1,4
4.	Rīgas Āgenskalna pirmsskola	1,9
5.	Rīgas pirmsskolas izglītības iestāde "Daugaviņa"	2,2
6.	Rīgas 27. pirmsskolas izglītības iestāde	2,4
7.	Rīgas 149. pirmsskolas izglītības iestāde "Saulīte"	2,9
8.	Rīgas 13. pirmsskolas izglītības iestāde "Ābecītis"	3
9.	Rīgas 272. pirmsskolas izglītības iestāde "Pērlīte"	3,1
10.	Rīgas Pārdaugavas pirmsskola	3,3
11.	Rīgas 124. pirmsskolas izglītības iestāde "Dzērvenīte"	4,5
12.	Rīgas Ziepniekkalna pirmsskola	4,7
13.	Rīgas pirmsskolas izglītības iestāde "Vadakstīte"	5
14.	Rīgas Zolitūdes pirmsskola	5,3
15.	Rīgas pirmsskolas izglītības iestāde "Zvaniņš"	5,5
16.	Rīgas 264. pirmsskolas izglītības iestāde "Zelta atslēdziņa"	5,6
17.	Rīgas 275. pirmsskolas izglītības iestāde "Austriņa"	6,2
18.	Rīgas 275. pirmsskolas izglītības iestāde "Austriņa"	6,2
19.	Rīgas 141. pirmsskolas izglītības iestāde "Kastanītis"	6,4
20.	Rīgas 4. pirmsskolas izglītības iestāde "Avotiņš"	6,7
21.	Rīgas pirmsskolas izglītības iestāde "Sprīdītis"	0,9
22.	Rīgas 132. pirmsskolas izglītības iestāde "Ieviņa"	1,3
23.	Rīgas 209. pirmsskolas izglītības iestāde "Bitīte"	1,4
24.	Rīgas Āgenskalna pirmsskola	1,9
25.	Rīgas pirmsskolas izglītības iestāde "Daugaviņa"	2,2
26.	Rīgas 27. pirmsskolas izglītības iestāde	2,4
27.	Rīgas 149. pirmsskolas izglītības iestāde "Saulīte"	2,9
28.	Rīgas 13. pirmsskolas izglītības iestāde "Ābecītis"	3
29.	Rīgas 272. pirmsskolas izglītības iestāde "Pērlīte"	3,1
30.	Rīgas Pārdaugavas pirmsskola	3,3
31.	Rīgas 124. pirmsskolas izglītības iestāde "Dzērvenīte"	4,5
32.	Rīgas Ziepniekkalna pirmsskola	4,7
33.	Rīgas pirmsskolas izglītības iestāde "Vadakstīte"	5
34.	Rīgas Zolitūdes pirmsskola	5,3
35.	Rīgas pirmsskolas izglītības iestāde "Zvaniņš"	5,5
36.	Rīgas 264. pirmsskolas izglītības iestāde "Zelta atslēdziņa"	5,6
37.	Rīgas 275. pirmsskolas izglītības iestāde "Austriņa"	6,2
38.	Rīgas 275. pirmsskolas izglītības iestāde "Austriņa"	6,2
39.	Rīgas 141. pirmsskolas izglītības iestāde "Kastanītis"	6,4
40.	Rīgas 4. pirmsskolas izglītības iestāde "Avotiņš"	6,7

Nr.p.k.	Izglītības iestādes nosaukums	Attālums no filiāles "Rīga", km
Vispārējās izglītības iestādes		
41.	Rīgas 14. vakara (maiņu) vidusskola	0,2
42.	Rīgas 53. vidusskola	0,65
43.	Rīgas 61. vidusskola	0,75
44.	Āgenskalna Valsts ģimnāzija	1
45.	Friča Brīvzemnieka pamatskola	1,2
46.	Rīgas Mūzikas internātvīdusskola	3,3
47.	Rīgas Angļu ģimnāzija	3,6
48.	Rīgas Igaņu pamatskola	4,4
49.	Ziemeļvalstu ģimnāzija	4,4
50.	Rīgas 47. vidusskola	4,9
51.	Rīgas Pārdaugavas pamatskola	4,9
52.	Rīgas internātvīdusskola bērniem ar dzirdes traucējumiem	5,2
53.	Rīgas Zolitūdes ģimnāzija	5,3
54.	Rīgas Ziepniekkalna sākumskola	6,3
55.	Rīgas 94. vidusskola	6,6
56.	Rīgas 95. vidusskola	7,1

(Avots: Rīgas domes izglītības, kultūras un sporta departamenta iestāžu katalogs; Google maps)

5. pielikums: filiāles “Rīga” bērniem pieejamās brīvā laika pavadīšanas iespējas

Nr.p.k.	Pakalpojuma nosaukums	Attālums no filiāles "Rīga", km
1.	Bērnu un jauniešu centrs „Altona”, pusaudžu klubs „5A”	3
2.	Rīgas 71. vidusskola, brīvā laika centrs „Kolumbs”	3,8
3.	Bērnu un jauniešu centrs „Kurzeme”, spēļu klubs „Brīvsolis”	4,1
4.	Rīgas 47. vidusskola, brīvā laika centrs „Kūlenis”	4,5
5.	Rīgas 15. vidusskola, brīvā laika centrs	5,1
6.	Rīgas Anniņmuižas vidusskola, brīvā laika centrs „Avots”	5,3
7.	Bērnu un jauniešu centrs „Rīgas Skolēnu pils”, spēļu istaba	6,4
8.	Rīgas 94. vidusskola, brīvā laika centrs „Nāc un piedalies”	6,4
9.	Rīgas Kristīgā vidusskola, brīvā laika centrs „Jota”	6,8
10.	Bērnu un jauniešu centrs „Daugmale”, spēļu istaba	7,3
11.	Rīgas 85. vidusskola, brīvā laika centrs „Ligzda”	8,6

Nr.p.k.	Pakalpojuma nosaukums	Attālums no filiāles "Rīga", km
12.	Bērnu un jauniešu centrs „Daugmale”, brīvā laika centrs	9
13.	Rīgas Austrumu vidusskola, brīvā laika centrs "Namiņš"	9
14.	Bērnu un jauniešu centrs „Laimīte”, Lielā Brīvā laika istaba	9,5
15.	Bērnu un jauniešu centrs „Laimīte”, Mazā Brīvā laika istaba	9,5
16.	Rīgas 37. vidusskola, brīvā laika centrs „Atslēga”	9,5
17.	Rīgas 74. vidusskola, brīvā laika centrs „Laimīgs bērns”	9,8
18.	Rīgas 28. vidusskola, brīvā laika centrs „Kabata”	10
19.	Rīgas 9. vakara (maiņu) vidusskola, brīvā laika centrs	10,3
20.	Rīgas 80. vidusskola, brīvā laika centrs	10,8
21.	Rīgas 89. vidusskola, brīvā laika centrs „Mežciems”	13,3
22.	Rīgas 63. vidusskola, brīvā laika centrs „Jugla”	13,7

(Avots: Rīgas domes izglītības, kultūras un sporta departamenta iestāžu katalogs; Google maps)

6. pielikums: Dokumentu analīzē izmantotie literatūras avoti

PLĀNOŠANAS DOKUMENTI

1. Bērnu, ģimenes un sabiedrības integrācijas lietu ministrija “Metodiskie ieteikumi bāriņtiesām un pašvaldību sociālajiem dienestiem par bāriņtiesas un sociālā darba speciālista darbam ar ģimeni un citu speciālistu sadarbību”. Pieejams: <http://www.lm.gov.lv/upload/barintiesas/metodiskie11.pdf>;
2. Eiropas Padomes stratēģija bērnu tiesību jomā (2016. – 2021. gads). Pieejams: http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/bernu_tiesibas/akti/strategy_for_the_rights_of_the_child_2016.pdf;
3. Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011.-2017.gadam. Pieejams: http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/lmpam_200111_gvp.pdf;
4. Latvijas Nacionālās attīstības plāns 2014. – 2020.gadam. Pieejams: http://www.varam.gov.lv/lat/pol/ppd/ilgtsp_att/?doc=13858;
5. Prasības informācijas apzināšanai un apkopošanai par valsts ilgstošas aprūpes institūcijām un bērnu aprūpes iestādēm 9.2.2.1.pasākuma „Deinstitucionalizācija” projektos izstrādājamajiem plānošanas reģionu deinstitucionalizācijas plāniem. Pieejams: http://www.lm.gov.lv/upload/aktualitates/null/prasibas_inst_nov_final.pdf;
6. Quality4Children Standarts. Pieejams: www.quality4children.info;
7. Reģionālās politikas pamatnostādnes 2013.–2019.gadam. Pieejams: <http://www.varam.gov.lv/lat/pol/ppd/?doc=20773>;
8. Ricības plāns deinstitucionalizācijas ieviešanai 2015.-20120.gadam. Pieejams: http://www.lm.gov.lv/upload/aktualitates/null/2015_15_07_ricplans_final.pdf;
9. Sociālo pakalpojumu attīstības pamatnostādnes 2014. – 2020.gadam. Pieejams: http://www.lm.gov.lv/upload/aktualitates2/lmpam_290713_sp.pdf.

STARPTAUTISKĀS TIESĪBU NORMAS

1. ANO Bērnu tiesību konvencija. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1150> ;
2. ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1630> ;
3. ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija. Pieejams: <http://www.tiesibsargs.lv/lv/pages/tiesibu-akti/ano-dokumenti/ano-vispareja-cilvektiesibu-deklaracija> ;
4. Eiropas komisijas Eiropas vadlīnijas pārejai no institucionālās uz sabiedrībā balstītiem pakalpojumiem. Pieejams: www.deinstitutionalisationguide.eu ;
5. Eiropas Padomes Ministru komitejas ieteikums Nr. CM/Rec(2013)2 dalībvalstīm par bērnu un jauniešu ar invaliditāti pilnīgas iekļaušanas sabiedrībā nodrošināšanu. Pieejams: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=CM/Rec%282013%292&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=COE&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864&direct=true> ;
6. Komisijas paziņojums. EIROPA 2020. Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:LV:PDF> ;
7. UN Declaration on Social and Legal Principles relating to the Protection and Welfare of Children, with Special Reference to Foster Placement and Adoption Nationally and Internationally. Pieejams: <http://www.un.org/documents/ga/res/41/a41r085.htm> ;
8. UN Guidelines for the Alternative Care of Children. Pieejams: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/64/142&referer=/english/&Lang=E .
9. United Nations Committee on the Rights of the Child General comment No. 20 (2016) on the implementation of the rights of the child during adolescence (<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G16/404/44/PDF/G1640444.pdf?OpenElement>) .

LIKUMI

1. Attīstības plānošanas sistēmas likumu. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=175748> ;
2. Invaliditātes likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=211494> ;
3. Likums par pašvaldībām. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=57255> ;
4. Ministru kabineta 02.12.2014. noteikumi Nr.737 „Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi”. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=270934> ;
5. Ministru kabineta 13.06.2017. noteikumi Nr. 338 noteikumi „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=291788> ;
6. Ministru kabineta 16.06.2015. noteikumi Nr.313 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.2.2. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem” 9.2.2.1. pasākuma “Deinstitucionalizācija” īstenošanas noteikumi”. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/274957-darbibas-programmas-izaugsme-un-nodarbinatiba-9-2-2-specifiska-atbalsta-merka-palielinat-kvalitativu-institucionalai-aprupei> ;
7. Ministru kabineta 20.12.2016. noteikumi Nr. 871 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.3.1. specifiskā atbalsta mērķa “Attīstīt pakalpojumu infrastruktūru bērnu aprūpei ģimeniskā vidē un personu ar invaliditāti neatkarīgai dzīvei un integrācijai sabiedrībā” 9.3.1.1. pasākuma “Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai” pirmās un otrās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi”. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=287725> ;
8. Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=197033> ;
9. Rīcības plāns deinstitucionalizācijas īstenošanai 2015.-2020.gadam. Pieejams: http://www.lm.gov.lv/upload/aktualitates/null/2015_15_07_ricplans_final.pdf ;
10. Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=68488> .

PĒTĪJUMI

1. Latvijas Kustība par neatkarīgu dzīvi - Vadlīnijas normalizācijas principa ieviešanai. Pieejams: <http://www.lkndz.lv/lv/box/files/filelists/1415824479-vadlinijasnormalizacijasprincipaieviesanai.pdf>;
2. LCĪVSO SUSTENTO - Konceptija “Dzīve sabiedrībā”. Pieejams: <http://www.lkndz.lv/lv/box/files/filelists/1290686941-koncepcijabrosura.pdf>;
3. Pētījums par bērnu alternatīvās aprūpes izmaksām un kvalitāti Latvijā. Pieejams: https://issuu.com/sosbernuciemati/docs/sos_arpusgimenes_izmaksu_petijums_excolo_2012_papi;
4. Pētījums par Latvijas audžuģimenēm. Pieejams: <http://www.krize.lv/petijums-par-latvijas-audzugimenem/>.

7. pielikums: Diskusijas ceļvedis ar filiāles “Rīga” vadību 2017. gada augustā

IEVADS (____ .08.2017.)

Laiks kopā: 5 min

Iepazīšanās: Labdien, šī ir mūsu otrā tikšanās. Šodien esam nedaudz citādā sastāvā no visām pusēm, iepazīsimies.

Diskusijas uzdevums: Šī saruna notiek deinstitucionalizācijas plāna īstenošanas ietvaros, un viens no uzdevumiem ir izstrādāt reorganizācijas plānu Jūsu iestādes turpmākai darbībai.

Intervijas norise: ieraksta nepieciešamība, visas atbildes ir svarīgas.

Ledus kausēšana: Aicinājums no reorganizācijas plāna ekspertu puses, lai šī saruna ir tik patiesa, cik patiesa tā var būt.

IESTĀDES DARBĪBA

Laiks kopā: 60 min

Šodienas sarunai ir 4 pamatjautājumu sadaļas:

1. Iestādes sniegtie pakalpojumi;
2. Pakalpojumu saņēmēji;
3. Iestādes personāls;
4. Pakalpojumu sniegšanas vieta jeb jautājumi saistībā ar ēku.

ALTERNATĪVAS INSTITUCIONĀLAI APRŪPEI

Laiks kopā: 20 min

1. Ģimeniskai videi pietuvināta pakalpojuma izveide ēkā, kādas priekšrocības, ierobežojumi.
2. Personāla interese un spēja pārkvalificēties par speciālajām audžuģimenēm.
3. Personāla pārkvalificēšanās darbam sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniegšanā, virzošie, bremzējošie faktori.

DEINSTITUCIONALIZĀCIJAS PROCESS

Laiks kopā: 15 min

1. Jūsprāt, kas varētu būt tas labākais ko valstī varētu paveikt deinstitucionalizācijas ietvaros? Un kas būtu sliktākais, kas varētu notikt?
2. Jūsprāt, kā deinstitucionalizācijas process varētu ietekmēt Jūsu iestādē esošos bērnus (ja attiecināms – pilngadīgās personas)?

NOBEIGUMS

Laiks kopā: 5 min

1. Kā Jūs vērtējat savas iestādes darbību 10 punktu skalā, kur 1 – ļoti slikti, bet 10 – izcili. Kas uz to norāda?
2. Paldies, par sarunu, tagad varam turpināt ar iestādes ikdienas darba apskati.

NOVĒROJUMA UZDEVUMA LAPA

1. Bērnu (ja attiecināms – pilngadīgo personu) dzīvesprieks, atvērtība komunikācijai
2. Bērnu (ja attiecināms – pilngadīgo personu) un aprūpētāju savstarpējā komunikācija
3. Bērnu (ja attiecināms – pilngadīgo personu) skaits uz vienu aprūpētāju
4. Kopējais bērnu skaits iestādē
5. Pozitīvo / negatīvo lietu balanss stāstījumā par aprūpē esošajiem bērniem (ja attiecināms – pilngadīgām personām)
6. Pozitīvo / negatīvo lietu balanss stāstījumā par aprūpē esošo bērnu (ja attiecināms – pilngadīgo personu) ģimenēm
7. Individuālās telpas lielums 1 bērnam (ja attiecināms – pilngadīgai personai)
8. Personisko lietu esamība
9. Pozicionējamo palīgīdzekļu izmantošana
10. Vides pieejamības nodrošinājums ēkā un tās āra teritorijā
11. Telpu piemērotība ģimeniskai videi piemērota pakalpojuma izveidei
12. Telpu piemērotība cita sociālā pakalpojuma izveidei
13. Telpu aprīkojums, u.c. ar telpu apsekojumu saistīti jautājumi

8. pielikums: Informācijas pieprasījuma lapa pašvaldības un valsts iestādēm

1. Informācija par iestādes darbības vēsturi, t.sk:
 - a. Iestādes izveide (gads);
 - b. Iestādes dibinātāji un pārraudzītāji;
 - c. Iestādes īsa darbības vēsture - sākotnējais darbības virziens, nosaukumu maiņas (reorganizācijas), u.c. svarīgi fakti.
2. Valsts statistikas pārskati par ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanu par 2014., 2015. un 2016. gadu (pārskati, kas ikgadēji tiek iesniegti Labklājības ministrijai). Ja attiecināms - iestādes iekšējie Gada pārskati (2014., 2015., 2016. gads).
3. Apraksts par iestādes vadītāju (piemēram, cik ilgi strādā sociālajā nozarē, cik ilgi pilda iestādes vadītāja pienākumus, izglītība, informāciju saistībā ar darbību sociālajā nozarē (darbība kādā asociācijā/ biedrībā, apmācību vadīšana, utml. informācija)).
4. Informācija par īpašumu. Lūdzam, iesniegt šādu dokumentu kopijas elektroniski:
 - a. Zemesgrāmatas apliecība;
 - b. Kadastrālās uzmērīšanas lieta (inventarizācijas lieta) visām iestādes ietilpstošajām ēkām;
 - c. Vides pieejamības, ugunsdrošības, energoefektivitātes u.c. infrastruktūras novērtējuma akti.
5. Informācija par personālu (informācija iesniedzama par katru darbinieku, atbilstoši pievienotajam anketas paraugam).
6. Informācija par pakalpojuma saņēmējiem, kuriem nav veikts individuālā vajadzību izvērtējums Eiropas Sociālā fonda projekta ietvaros (informācija iesniedzama par katru pakalpojuma saņēmēju, atbilstoši pievienotajam anketas paraugam).
7. Informācijas par iestādes budžetu (ieņēmumi – izdevumi, pa periodu 2014., 2015., 2016. gads, atbilstoši Valsts statistikas pārskatā iesniedzamajiem datiem).

9. pielikums: Aptaujas anketa filiāles “Rīga” darbiniekiem

1. Vārds, uzvārds

2. Dzimšanas gads

3. Dzimums

☐

Sieviete

☐

Vīrietis

4. Deklarētā dzīvesvieta

5. Izglītība

6. Amats

7. Slodze

8. Darba stāžs esošajā amatā

9. Kopējais darba stāžs iestādē

10. Cita darbavieta

10. pielikums: Aptaujas anketa filiāles “Rīga” neizvērtētajiem pakalpojuma saņēmējiem

1. Vārds, uzvārds

2. Dzimšanas gads

3. Dzimums

☐

Sieviete

☐

Vīrietis

4. Tautība

☐

Latviešu

☐

Krievu

☐

Cita (lūdzu norādīt):

5. Reliģiskā piederība

6. Deklarētā dzīvesvieta

7. Funkcionālo traucējumu veids

8. Invaliditāte

☐

I

☐

II

☐

III

☐

Nav

9. Aprūpes līmenis

☐

1.līmenis

☐

2.līmenis

☐

3.līmenis

☐

4. līmenis

10. Dzīvesvieta pirms nonākšanas aprūpes iestādē

11. Ievietošanas iemesls aprūpes iestādē

12. Uzturēšanās ilgums iestādē

13. Vecums, kurā nonācis aprūpes iestādē

14. Tikšanās biežums ar ģimeni

15. Izglītība

16. Iestādes nodrošinātās brīvā laika pavadīšanas iespējas

11. pielikums: Informācijas pieprasījuma lapa pašvaldību sociālajiem dienestiem un bāriņtiesām

1. Pašvaldības nosaukums

2. Ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu skaits novadā:

	2014. gads (skaits uz 31.12.2014.)	2015. gads (skaits uz 31.12.2015.)	2016. gads (skaits uz 31.12.2016.)	2017. gads (skaits uz 01.09.2017.)
Aizbildnība				
Audžuģimene				
Bērnu aprūpes iestāde: Pašvaldības				
Bērnu aprūpes iestāde: VSAC				

3. Audžuģimeņu, aizbildņu un adoptētāju skaits novadā:

	2014. gads (skaits uz 31.12.2014.)	2015. gads (skaits uz 31.12.2015.)	2016. gads (skaits uz 31.12.2016.)	2017. gads (skaits uz 01.09.2017.)
Aizbildņu skaits				
Audžuģimeņu skaits				
Viesģimeņu skaits				
Adoptētāju skaits				

4. Lūdzu norādīt un raksturot pasākumus, kādi veikti audžuģimeņu un aizbildņu skaita palielināšanai novadā (piemēram, semināri, informatīvie materiāli, aicinājumi vietējās avīzēs, individuāli uzrunātas ģimenes, utt.).

Veiktā aktivitāte un tās raksturojums	Biežums, aktivitātes īstenošanas regularitāte

5. Lūdzu raksturot, kā noris darbs ar riska ģimenēm novadā

Lūdzu raksturot, kādi preventīvi pasākumi tiek veikti, lai mazinātu bērnu no riska ģimenēm nokļūšanas iespēju ilgstošajā bērnu aprūpē.

Veiktā aktivitāte un tās raksturojums	Biežums, aktivitātes īstenošanas regularitāte

6. Lūdzu raksturot, kāda ir sadarbība ar ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu (t.sk. ilgstošajās bērnu aprūpes institūcijās ievietotajiem bērniem) bioloģiskajām ģimenēm novadā.

7. Lūdzu raksturot, kādi pasākumi tiek īstenoti darbā ar bioloģiskajām ģimenēm, lai sekmētu novadā deklarēto bērnu, kas/kuri atrodas ilgstošas aprūpes iestādē, atgriešanu bioloģiskajās ģimenēs.

Veiktā aktivitāte un tās raksturojums	Biežums, aktivitātes īstenošanas regularitāte

8. Lūdzu, novērtējiet, cik veiksmīga ir bijusi sadarbība ar bērnu bioloģiskajiem vecākiem un kā veiktie pasākumi / darbs ar bioloģiskajām ģimenēm sekmē bērna un ģimenes atkal apvienošanos.

9. Lūdzu, norādiet, cik liels īpatsvars bērnu ir atgriezti bioloģiskajās ģimenēs – 2014., 2015. un 2016. gadā?

12. pielikums: Darba lapa RPR pašvaldībām

DI MĒRĶA GRUPAS:

1. Ārpusģimenes aprūpē esošie bērni (Bērni BSAC)
2. Bērni ar funkcionāliem traucējumiem (Bērni ar funkciju traucējumiem)
3. Pilngadīgas personas ar garīga rakstura traucējumiem (Personas ar garīga rakstura traucējumiem)

IESPĒJAMĀIS ERAF FINANSĒJUMS PAŠVALDĪBAI:

DI mērķa grupa	Izvērtētās personas pašvaldībā (skaits)	Prognoze (skaits)	No VSAC (skaits)	ERAF indikatīvais finansējums uz personu EUR	ERAF finansējums KOPĀ EUR
Bērni BSAC					
Bērni ar funkciju traucējumiem					
Personas ar GRT					

MĒRĶA GRUPA - BĒRNI BSAC:

Nr. p.k.	PAKALPOJUMI balstīti mērķa grupas vajadzībās	ES fonds	PERSONU skaits ¹	Viena atbilde katrā rindiņā			PIEZĪMES (piem., plānotā pakalpojuma adrese, pašvaldība ar ko plānota sadarbība)
				PLĀNO attīstīt pakalpojumu pašvaldībā	NEPLĀNO attīstīt pakalpojumu pašvaldībā	Nepieciešamības gadījumā pirms no citas pašvaldības	
1	Ģimenes atkal apvienošana	n/a		n/a	n/a	n/a	
2	Audžuģimene	n/a		☐	☐	☐	
3	Specializētā audžuģimene	n/a		☐	☐	☐	
4	Ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums (ĢVPP)	ERAF		☐	☐	☐	
5	ĢVPP + speciāls korekcijas aprīkojums	ERAF		☐	☐	☐	
6	Jauniešu māja	ERAF		☐	☐	☐	

MĒRĶA GRUPA - BĒRNI AR FUNKCIJU TRAUCĒJUMIEM:

Nr. p.k.	PAKALPOJUMI balstīti mērķa grupas vajadzībās	ES fonds	PERSONU skaits ¹	Viena atbilde katrā rindiņā			PIEZĪMES (piem., plānotā pakalpojuma adrese, pašvaldība ar ko plānota sadarbība)
				PLĀNO attīstīt pakalpojumu pašvaldībā	NEPLĀNO attīstīt pakalpojumu pašvaldībā	Nepieciešamības gadījumā pirks no citas pašvaldības	
1	Rehabilitācijas pakalpojumu izveide	ERAF		☐	☐	☐	

¹ Bērnu skaits, kuriem nepieciešami konkrētie pakalpojumi

MĒRĶA GRUPA - PERSONAS AR GARĪGA RAKSTURA TRAUCĒJUMIEM

Nr. p.k.	PAKALPOJUMI balstīti mērķa grupas vajadzībās	ES fonds	PERSONU skaits ²	Viena atbilde katrā rindiņā			PIEZĪMES (piem., plānotā pakalpojuma adrese, pašvaldība ar ko plānota sadarbība)
				PLĀNO attīstīt pakalpojumu pašvaldībā	NEPLĀNO attīstīt pakalpojumu pašvaldībā	Nepieciešamības gadījumā pirks no citas pašvaldības	
1	Speciālistu konsultācijas un individuālais atbalsts	ESF		☐	☐	☐	
2	Atbalsta grupas un grupu nodarbības	ESF		☐	☐	☐	
3	Dienas aprūpes centra pakalpojums	ERAF		☐	☐	☐	
4	Īslaicīgās sociālās aprūpes pakalpojumi. t.sk. Atelpas brīža pakalpojumi	ERAF		☐	☐	☐	
5	Grupu dzīvokļa pakalpojumi	ERAF		☐	☐	☐	
6	Specializēto darbnīcu pakalpojumi	ERAF		☐	☐	☐	
7	Aprūpes mājās, u.c. mobilās uzraudzības pakalpojumi	ESF		☐	☐	☐	
8	Sociālais mentors	ESF		☐	☐	☐	
9	Sociālais dzīvoklis/ sociālā māja	n/a		☐	☐	☐	
10	Personīgais asistents	n/a		☐	☐	☐	

VSAC „RĪGA” FILIĀLES „RĪGA” REORGANIZĀCIJAS PLĀNS

GALA VERSIJA

Nr. p.k.	PAKALPOJUMI balstīti mērķa grupas vajadzībās	ES fonds	PERSONU skaits ²	Viena atbilde katrā rindiņā			PIEZĪMES (piem., plānotā pakalpojuma adrese, pašvaldība ar ko plānota sadarbība)
				PLĀNO attīstīt pakalpojumu pašvaldībā	NEPLĀNO attīstīt pakalpojumu pašvaldībā	Nepieciešamības gadījumā pirkis no citas pašvaldības	
11	Atbalsta persona	n/a		☐	☐	☐	
12	Subsidētās darba vietas/Atbalstītais darbs	n/a		☐	☐	☐	
13	Personas ar GRT, kuras vēlas pārcelties no citām pašvaldībām	n/a					

² Pilngadīgu personu skaits, kuriem nepieciešami konkrētie pakalpojumi

13. pielikums: Ceļvedis intervijām ar filiāles “Rīga” aprūpē esošo bērnu vecākiem 2017. gada septembrī

IEVADS (____ .09.2017.).

Laiks kopā: 5 min

Iepazīšanās: Labdien, esmu _____. Pateicos, ka piekritāt sarunai.

Intervijas uzdevums: Šī intervija notiek deinstitutionalizācijas plāna īstenošanas ietvaros, un šī plāna viens no uzdevumiem ir pilnveidot sociālā atbalsta sistēmu ģimenēm, kurās ir bērns ar īpašām vajadzībām.

Mūsu sarunas **mērķis** ir caur Jūsu ģimenes pieredzi saprast kāds atbalsts no malas ir nepieciešams.

Intervijas norise: ieraksta nepieciešamība, konfidencialitāte, visas atbildes ir svarīgas.

Ledus kausēšana: spēle “Patiesība vai meli” par sapņu profesiju.

NEPIECIEŠAMĀS ATBALSTS.

Laiks kopā: 50 min

1. Iesildīšanās uzdevums - es nosaukšu dažus vārdus un Jūs man sakiet pirmo domu, kas Jums nāk prātā ... rudens, sociālā atbalsta sistēma, deinstitutionalizācija, ziedi...
2. Šodienas sarunas galvenais varonis būs _____ (nosaukt bērna vārdu).
3. Cik pilnu gadu ir Jūsu dēlam/ meitai?
4. Nosauciet, lūdzu, 3 lietas par ko _____ (nosaukt bērna vārdu) vienmēr ir priecīgs/-a.
5. Esmu sagatavojusi vēl vienu uzdevumu – „gadu lineāls”. Izmatojot šo „lineālu” lūgšu nedaudz vairāk pastāstīsi par _____ (nosaukt bērna vārdu).
6. Tātad pirmā iedaļa: 0-2 gadi. Izstāstiet, kuras bija tās lietas šajā Jūsu bērna vecuma posmā, kas Jums deva prieku, sagādāja raizes. Kādu atbalstu no malas Jūs saņēmāt?
7. Nākamā iedaļa: 3-6 gadi (7-14 gadi, 15-17 gadi, 18 – 29 gadi, 30+ gadi) kā gāja šajā laikā, kas Jums deva prieku, sagādāja raizes? Kādu atbalstu no malas Jūs saņēmāt?
8. Kad izrunāti visi vecuma posmi. Jūsaprāt, kurā vecuma posmā ir vissvarīgāk saņemt atbalstu?
9. Un tagad nedaudz par atbalstu kādu šobrīd saņemat no tuviniekiem (pašvaldības, valsts, līdzcilvēkiem)?

IDEĀLĀ SOCIĀLĀ ATBALSTA SISTĒMA.

Laiks kopā: 15 min

10. Tagad es lūgšu Jūs iedomāties, ka esat Labklājības ministrijas vadītājs.
11. Kā Jūs organizētu sociālo atbalsta sistēmu, skatoties uz to no Jūsu dēla/ meitas vajadzībām?
12. Sākot ar bērna piedzimšanu...

DEINSTITUCIONALIZĀCIJAS PROCESS

Laiks kopā: 15 min

13. Sarunas sākumā teicāt, ka deinstitutionalizācija Jums saistās ar _____ (nosaukt asociāciju)? Kāpēc tāda atbilde?
14. Ja ir konkrēta attieksme, jautāt:
15. Jūsaprāt, kas varētu būt tas labākais ko valstī varētu paveikt deinstitutionalizācijas ietvaros?
16. Un kas būtu sliktākais, kas varētu notikt?
17. Jūsaprāt, kā deinstitutionalizācijas process varētu ietekmēt _____ (nosaukt bērna vārdu) dzīvi?

NOBEIGUMS

Laiks kopā: 5 min

18. Nobeigumā vēlos pajautāt, vai ir kas vēl ļoti svarīgs, bet es to neesmu pajautājusi? Izstāstiet.
19. Varbūt Jums ir kāds jautājums man?

Paldies par sarunu!

14. pielikums: Padziļināto interviju apraksts pēc bērna un ģimenes raksturojošajām pazīmēm

	RAKSTUROJOŠĀ PAZĪME	INTERVIJAS NUMURS						
		1	2	3	4	5	6	7
1	BĒRNA VECUMS							
	0-3 gadi							
	4-6 gadi							
	7-11 gadi							
	12-14 gadi							
	15-17 gadi							
	18-25 gadi							
	25+ gadi							
2	BĒRNA DZIMUMS							
	Vīrietis							
	Sieviete							
3	FUNKCIONĀLO TRUCĒJUMU IZCELSME							
	Iedzimts							
	Trauma							
4	FUNKCIONĀLO TRUCĒJUMU VEIDS							
	Garīga rakstura							
	Fiziska un garīga rakstura							
5	TEHNISKO PALĪGLĪDZEKĻU IZMANTOŠANA							
	Izmanto							
	Neizmanto							
6	DZĪVESVIETA							
	Ģimenē							
	Aprūpes iestādē							
	Grupu mājā							
7	SARUNVALODA ĢIMENĒ							
	Latviešu							
	Krievu							
8	ĢIMENES LIELUMS							
	Viens vecāks							
	Viens vecāks, + brālis/māsa							
	Abi vecāki							
	Abi vecāki, + brālis/māsa							
9	ĢIMENES DEKLARĒTĀ DZĪVESVIETA							
	Rīgas pašvaldībā							
	Citā pašvaldībā							